19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މ ލިއްޔަތު ކޮ މިޓީގެ ބ ރަ ވަނަ ބައްދަލުވުން
09 ޖުލައި 2019
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮ މިޓީކުރ ކޮ ޓަރި)3
ފެށުނު ގަޑި: 11:00

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 12 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން. މިއަދުގެ އެޖެންޑާގެ މިއޮތީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޚާއްޞަ އޮޑިޓު ރިޕޯޓާއި ގުޅޭގޮތުން އެންޓި-
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކޮށް އެ ރިޕޯޓާއި ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު މިހާރު އޭ.ސީ.ސީގެ ބޭފުޅުންނަށް ދައު ވަތު އަރުވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝުކުރިއްޔާ. އޭ.ސީ.ސީގެ
މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން ބައްދަލުކޮށްލަން އެދުނު އެދުމުގެ މައްޗަށް މި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެންނެވީމަ.
ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބައްދަލުވުމަކީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޚާއްޞަ އޮޑިޓު ރިޕޯޓާ ގުޅޭގޮތުން އެކަމުގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ހުރި ބައެ އް ސުވާލުތަކަށް ތި ބޭފުޅުންނާއި ޙިއްސާކޮށް، އޭގެ ޖަވާބު ހޯދުމަށް ބޭއްވޭ
ބައްދަލުވުމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުންނަށް މި
ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން، މިއަދާ ހަމައަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާ އި
އަދި އެ މަސައްކަތްތަކަށް ބިނާކޮށް، ނިންމިފައިވާ ނިންމުންތަކާއި ގުޅިގެން ޕްރޮސެކިއުޓުކުރެވުނީ ކޮންކޮން
ކަންތައްތަކެއްތޯ، އަދި އެ ނިންމެވި ނިންމެވުމާ ގުޅިގެން ތި ބޭފުޅުން ޕްރޮސެކިއުޓުނުކޮށް މިހާތަނަށް ދޫކޮށްފައި ހުރީ
ކޮންކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯއާ އަދި އެ ބެއްލެވުމަށް ޓަކައި މި ޚާއްޞަ އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް
ފާހަގަކުރައްވާފައި ހުރި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން މިހާތަނަށް ނުބެއްލެވި އެއްވެސް ކަމެއް ހުރި އްޔާ އެ ކަމެއްވެސް
ފާހަގަކޮށްދީފައި އެކަމާ ގުޅޭ ކުރުކޮށް ޚުލާޞާއެއް އެރުވުމަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑު 5 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް
އަރުވަން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. އަޅުގަނޑު ވެސް ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން ކޮމިޓީގެ
ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެންނާ ކޮމިޓީ ބައްދަލުކޮށްލެވެނީ.
އޭ.ސީ.ސީން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނެރުއްވާފައި އޮތް ދެ ރިޕޯޓަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން ސިޓީގައި ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްފައި
އެބަ އިން ދެ ރިޕޯޓެއްގެ ވާހަ ކަ. އެހެންވީމަ، ދެ ރިޕޯޓަކާ ގުޅިގެން މިހާތަނަށް އޭ.ސީ.ސީން ކޮށްފައި އޮތް މަސައްކަތާ
ގުޅޭގޮތުން، އަޅުގަނޑުމެން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ފުރަތަމަ ރިޕޯ ޓަކީ 2014 އަހަރު ނެރެފައި އޮތް ރިޕޯޓަކާ ގުޅިގެން.
މި ރިޕޯޓަކީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން ޑޮލަރު ގަތުމުގެ ނަމުގައި އެމް.ޕީ.އެލް.އިން 5 މިލިޔަން ޑޮލަރަކާއި އަދި
އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން 1 މިލިއަން ޑޮލަރެއް، މެދުވެރިވެގެން ޑޮލަރު ގަތުމުގެ މުޢާމަލާތާއި ގުޅިގެން ކޮށްފައި އޮތް
މުޢާމަލާތްތަކެއް. އެ މި މައްސަލަ އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު އޭ.ސީ.ސީން 2016 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި މި
މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކުރުމަށް ޓަކައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ވަނީ ފޮނުވިފަ. އޭ ގެފަހުން 2017 ވަނަ
1

އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރުމަހުގެ ތެރޭގައި މި މައްސަލައާއި ގުޅިގެން އިތުރު މަޢުލޫމާތުތަކެއް ސާފުކުރުމަށް ޓަކައި
ޕްރޮސެކިއުޓަ ރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން އޭ.ސީ.ސީއަށް ފޮނުވާފައިވޭ. ދެން އެއާ ގުޅިގެން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް
މެދުވެރިކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރު ތަޙުޤީޤުތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދަން ޖެހުނު މައިގަނޑު އެއް ސަބަބަކީ،
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ އޭރު ބޯޑު ރިޒޮލިއުޝަނަށް، ފްރޯޑް ބޯޑު ރިޒޮލިއުޝަނެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް
ކަންތައްތައް ހުރުމާއެކު، އެ ކަންތައްތަކާ އި ގުޅިގެން ތަޙްޤީޤެ އް ހިންގުމަށް ޓަކަ އި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް އަށް
ހުށަހެޅިގެން ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދެވުނީ. އެގޮތުން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ތަޙްޤީޤަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ
ފައިޑިންގސް މިދިޔަ މޭމަހުގެ ތެރޭގައި ލިބުމާއި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު މިހާރު ވާނީ އެ ފައިޑިންސްގއާ އެކީގައި
ޕްރޮސެކިއުޓަ ރ ޖެނެރަލް އިތުރު ފާހަގަކުރި ކަންތައްތައް ފުރި ހަމަ ކުރުމަށްފަހު، ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް އެ
މައްސަލަ ފޮނުވާފަ. އޭގެ އިތުރުން ދެން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި މި ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ޑޮލަރު
ގަތުމުގެ މުޢާމަލާތާ ގުޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މުޢާމަލާތްތަކުގައި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާގެ
ތެރެއިން މިހާތަނަށްވެސް 2.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ އަދިވެސް ނުލިބި ހުރިކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެފަހުގެ ހޯދުންތަކުން
ދައްކާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާމު ފާހަގަކުރެވިފައި ވަނީ. ދެން މި ފައިސާގެ މުޢާމަލާތް ހިންގިއިރު، ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު
ގަވާއިދާއި އަދި އެމް.އެމް.އޭގެ ރެގިއުލޭޝަނާއި ޚިލާފަށް ބައެއް ކަހަލަ ކަންތައްތައް، އެއީ ޖުމުލަ އެމް.ޕީ.އެލް އިން
5 މިލިއަން ޑޮލަރ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން 1 މިލިއަން ޑޮލަރ. ޖުމްލަ 6 މިލިޔަން ޑޮލަ ރސްގެ
ތެރެއިން މިހާތަނަށް 2.5 އަދި ނުލިބި ވަނީ. ދެން ރިކޯޑުސްތަކުން ފަހަރެއްގައި ތި ބޭފުޅުން ރިޕޯޓު
ބައްލަވާލައިފިއްޔާ، ނޫނިއްޔާ ރިކޯޑުސްތައް، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ރިކޯޑްސް ބައްލަވާލައިފިނަމަ ފާހަގަކުރެވިދާނެ
ފަހަރެއްގައި މި ޑޮލަ ރސްތަކަކީ ދައްކާފައި ހުރި ފަ އިސާއެއް ކަން ދެއްކުމަށް ޓަކައި ބައެއް ކަހަލަ ޑޮކިއުމަންޓުތައް
ޕްރޮޑިއުސްކޮށްފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރީ. ޚާއްސަގޮތެއްގައި އެމް.ޕީ.އެލްގެ 5 މިލި އަން
ޑޮލަރާއި ގުޅިގެން އެ ފައިސާ އަނބު ރާ ދެއްކިކަމަށް، އެމް.ޕީ.އެލްއިން މި 5 މިލިޔަން ޑޮލަރ ހޯދުމަށްފަހު އެ 5
މިލިއަން ޑޮލަރ، އެމް.ޕީ.އެލްއިން 5 މިލި އަން ޑޮލަރ ގަތުމަށްޓަކައި ދިވެހި ފައިސާއިން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް
ދެއްކީމަ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ދިވެހި ފައިސާ އަމިއްލަ ކުންފުންޏެއްގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރުމަށްފަހު އަނެ އްކާ
އަމިއްލަ މީހެއްގެ އެކައުންޓަށް ގޮ އްސަ އެތަނުން އަނެއްކާވެސް އެހެން ކުންފުންޏެއްގެ އެކައުންޓަށް ގޮއްސަ މިވަނީ.
ދެން އެ ފައިސާއިން މި ޑޮލަރ މި ގަންނަނީ 4 މަސްދުވަހުގެ ކްރެޑިޓު ޕީރިއަޑަކަށްވާއި ރު، އެ 4 މަސްދުވަސް
ފަހުން މި ފައިސާ ދެއްކި ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އެކޮޅުން ފޮނުވާފައި ހުރި ލިޔުންތަކާ، އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް
ފަހުން ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތަށް ބަލާއިރު އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މެދުވެރިކޮށް މި ރަށްތައް ދޫކުރި މައްސަލަ އިގެ ތެރޭގައި
ދ. މާބަލް ކިޔާ ރަށަކަށް އިކުއިޒިޝަން ކޯސްޓުގެ ގޮތުގައި ދައްކާފައި އިން ފައިސާއަކީ މި ޑޮލަރުން މުޢާމަލާތުން
ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާކަން ދެއްކުމަށް ޓަކައި ލިޔުމެއް ޕްރޮޑިއުސްކޮށްފައި އިންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު.
2

އެހެންވީމަ، އެ ފައިސާއަކީ އަސްލު ނުލިބި ހުރި ފައިސާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަނީ. ހަމަ އެހެންމެ ،
އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ މެދުވެރިކޮށް ޑޮލަރ މުޢާމަލާތުކުރުމަށް ޓަކައި 1 މިލި އަން ރުފިޔާ އަށް ވާވަރަށް ނެގި ފައިސާ އާ
ގުޅިގެން ވެސް ހަމަ މި ސޭމް ހަމަ ޑޮކިއުމަންޓު ޕް ރޮޑިއުސް ކޮށްފައި އިނީ އެ ފައިސާއަކީ ދެއްކި ފައިސާއެއް ކަމަށް
ދެއްކުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި އެ ފައިސާއަކީ ވެ ސް މިހާތަނަށް ލިބިފައި ހުރި ފައިސާއެއް ނޫން. އެ ދެ
މައްސަލައިގަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކަކީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް
ގެންދިޔައީ 2017 ވަނަ އަހަ ރު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މެދުވެރިކޮށް 67 ރަށް ދައުލަތުން ކުއްޔަށް
ދޫކުރި މައްސަލައި ގަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަ ޕްރެޒެންޓޭޝަނެ އް ވީ ހާވެސް ޚުލާޞާކޮށް ކުރުކޮށް ގެންދެވޭތޯ ބަލާނަން
ތި ބޭފުޅުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޕްރެޒެންޓޭޝަނަކީ 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ވެސް މި ޕްރެޒެންޓޭޝަން އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާލިން. ދެން އަޅުގަނޑަށް
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ގިނަ މެންބަރުން އާ މެންބަރުންވެސް ތިބުމާއެކީގަ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެ ވުން:
އަޅުގަނޑު ރިކުއެސްޓުކޮށްލަން މި ކަންކަމަށް ތި ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތް ގެންދެ ވިފައި ހުރި ތާރީޚުތައް ވެސް ހިމެނޭ
ގޮތުގައި މި ޕްރެޒެންޓޭޝަން ކުރިއަށް ގެންދެވުން އިނގޭތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީގައި އޮންނާނެ ތާރީޚުތަކާއި އެއްޗެހި. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި މައްސަލައަކީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ
މެދުވެރިކޮށް ދޫކުރި މި ރަށްތަކާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙު ޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މައްސަލައެއް. ކޮމިޝަނުން އެ
މައްސަލަ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު، ކޮ ރަޕްޝަން ހުއްޓުވައި މަނާކުރުމުގެ ގާނޫނު ގެ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން ތުހުމަތުތަކެއް ކުރެވިގެން އަޅުގަނޑުމެން މައްސަލަ ތަޙުޤީޤު ކު ރިއަށް ގެންދިޔައީ.
ކޮމިޝަނުން އިސްނަގައިގެން މި މައްސަލަ ބަލަން ފަށާފައި މިވަނީ 27 އޮކްޓޯބަރ 2015ގައި. އަޅުގަނޑު ކުރިން
ދެންނެވި އޮޑިޓު ރިޕޯޓާއި މި ރިޕޯޓާއި މިއީ ތަފާތު ދެ ރިޕޯޓެއް އިނގޭތޯ. 27 އޮކްޓޯބަރ 2015 ގައި ކޮމިޝަނުން
ބަލަން ފެށީ. ދެން މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ އިދާރާތަކުން ވަރަށް ތަންތަނުން މި މައްސަލައާއި
ގުޅޭ މަޢުލޫމާތާއި ލިޔުންތައް ހޯދަން ޖެހުނު. ހަމަ އެ މަޢުލޫމާތު ސަރުކާރު ކަމާބެހޭ އެކިއެކި އިދާރާތަކުން ހޯދައިގެން
ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ދެން ރަށްތައް ދޫކުރުން ޕްރޮސެސް ކުރިއަށް ގޮ އްސަ އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރު، ޢާއްމު
އުސޫލަކުން ދައު ލަތުގެ މާލިއްޔަތު ގަވާއިދުތަކާއި އަދި ދައު ލަތުގައި ހެދިފައި ހުރި އެ ހެން ގާނޫނުތަކާއި، ޚާއްސަކޮށް
ޓޫރިޒަމް ބޭނުންތަކަށް ރަށްތަކާ އި ތަންތަން ދޫކުރުމަށް ހެދިފައި ހުރި ގަވާއިދުތަކާއި އަދި ފަޅު ރަށްތައް ދޫކުރަން
3

ހެދިފައި ހުރި ގަވާއިދުތަކުގެ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެ އް ގޮއްސަ ހުރިކަން ފާހަކުރަން. ޢާއް މު
އުސޫލަކީ ޓުއަރިޒަމް މިނިސްޓްރީން ޓުއަރިޒަމް ބޭނުމަށް ކަނޑައަޅާކަމަށްވަންޏާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެ
ހުއްދަ ހޯދުމަށްފަހު، ޢާއްމުގޮތެއްގައި ރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްތައް މި ހުންނަނީ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި .
ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމު ގެ ދަށުގައި ހުންނަ ފަޅުރަށެއް ކަމަށް ވަންޏާ އެ ރަށެއް ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީގެ
ބޭނުން ބަދަލުކުރުމަށްފަހު، ރައީސުލްޖުމްހޫ ރިއްޔާ އޮފީހުން ސިޓީއެއް ލިބުނީމަ ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް
މި ގެންދަނީ. މި ޕްރޮސެސް މި ހެން އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އިސްފަސްކޮށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިނގާފަ އި
ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު. ޕްރޮސެސް އެއްކޮށް ނިމުމަށްފަހު މާފަހުގެ މަރުޙަލާއެއްގައި ޓޫރިޒަމްގެ
ބޭނުމަށް ރަށްތައް ބަދަލުކޮށްފައި ހުރި ކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، މީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔަ މައިގަނޑު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓުއަރިޒަމާއި ބެހޭ ގާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއާއި
5 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، ޖުމުލަގޮތެއްގައި ހު ރިހާ ރަށެއްގެ މުޢާމަލާތެއް ވެސް ހިނގާފައި އިނީ ޓޫރިޒަމްގެ ގާނޫނުގެ
މި މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް. ހަމައެހެންމެ، ފަޅު ރަށްތަކާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއާއި 12 ވަނަ މާއްދާއާއި
ޚިލާފަށް ވެސް ކަންތައްތަކެއް ހިނގާފައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެ ވުނު. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، މި ރަށްތައް ދޫކުރުމުގަ އި
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން ރަށެއް ނުވަތަ ފަޅެއް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމަށް ޓަކައި އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓުގެ ގޮތުގައި ފައިސާ
ދައްކާ ގޮތަށް ގިނަ ރަށްތައް ދޫކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، އޮފަރ ލެޓަރ
ދޫކުރަމުންދިޔައިރު އޮފަ ރ ލެޓަރ ޓްރާންސްފަރ ކުރިކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި. އަދި ބައެއް އޮފަ ރ ލެޓަރ
ވިއްކާލާފައި ހު ރި ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ލިޔެކި ޔުންތަކެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން ދިޔަ. ކޮންޓްރެކްޓާ ބެހޭ
ގާނޫނާއި ޚިލާފު ކަންތައްތަކެއް ވެސް އޭގެތެރެއިން ހިމެނިފަ އި އެބަހުރި. ދެން ހަމަ ޓޫރިޒަމް ގާނޫނުގެ 5 ވަނަ
މާއްދާއާއި އަސްލު އިސްތިސްނާވާނެ ކަމަށް މި ބަޔާންކުރަނީ ސަރުކާ ރުން އިންވެސްޓުކުރާ ރަށްތަކާއި ބިންތައް
އުސޫލުގެ ދަށުން އިސްތިސްނާ މިވަނީ. އެއީ ސަރުކާރުން އިންވެސްޓުކުރާ ގޮތަށް ނޫނީ ސަ ރުކާރު ބައިވެރިވެގެން
އިންވެސްޓުކުރާ ގޮތަށް. އެކަމަކު، މި ރަށްތައް ދޫކުރެވިފައި ވަނީ ސަރުކާރު ބައިވެރިވެގެން ވެސް އަދި ސަރުކާރުން
އިންވެސްޓުކުރާގޮތަކަށް ވެސް ނޫންކަން ފާހަގަކުރެވުނު. ދެން ޖުމުލަގޮތެއްގައި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވުނީ
އޮފަރ ލެޓަރ ދޫކޮށްފައި މިހިރީ 21 މެއި 2014 ފެށިގެން 1 އޮކްޓޯބަރ 2015ގެ ނިޔަލަށް. މި ރަށްތަކާއި ފަޅުތައް
ހިމެނޭ ގޮތަށް ޖުމްލަ 49 އެއްބަސްވުމެއް ގެ ދަށުން 57 ތަނެއް ދޫކޮށްފަ. އޭގެ ތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ 15 ފަޅަކާއި
42 ރަށް. ދެން އޮފަރ ލެޓަރއިން ފައިސާގެ މުޢާމަލާތުކޮށްފައިވާ 7 ތަނެއް އެގްރިމެންޓު ހެދިފައި ނެތްކަން ވެސް
ފާހަގަކުރެވުނު އަޅުގަނޑުމެން މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކުރިއިރު. ދެން އެކުއިޒިޝަން ކޮސްޓު ގައި ދެއްކިކަމަ ށް
ލިޔެކިޔުންތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި މިއިނީ 77.455 މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަ ރ. ދެން މީގެތެރެއިން
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ އެކައުންޓަށް ޖަމާ ވެފައި މި އިންނަނީ 12.5 މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަ ރ. ދެން، ރަށްތައް ދޫކުރުމަށް
4

ޓަކައި ޢަމަލުކުރާނެ ކަމަށް ބުނެ އުސޫ ލެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ތަޙުޤީޤަށް ފެނިފައިއިންކަން ވެސް، އެއީ އުސޫލަކީ
އެއްވެސް ތަނަކުން ފާސްކޮށް ގެން ގެޒެޓުކޮށް، އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވިފައި އޮތް އުސޫލެއް ނޫންކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މެންޑޭޓުގައި ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރ
ތަރައްޤީކުރުމަށް ރަށްތައް، ފަޅުތައް ދޫކުރުން ހިމެނިފައި ނުވިނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ
2014ގެ އެޕްރީ ލް ތެރޭގައި ގެސްޓު ހައުސް އައިލެންޑާއި ވާޓިކަލް ޓޫރިޒަމް މަސައްކަތްކުރެވޭ ގޮތަށް ކުންފުނީގެ
މެންޑޭޓަށް ބަދަލު ގެނެސްފައިވޭ. އެކަމަކު، މި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި މުޅިން ތަފާތު ދެ މަސައްކަތެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔައީ. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އެންމެ ބޮޑު ކަމަކަށް
ފަހުން ފާހަގަކުރެވުނީ އެމް.އެން.ޕީ.އާރު.ސީގެ ބޯޑު ރިޒޮލި އުޝަނެއް، މި ހުރިހާ އެއްބަސްވުންތަކާއި އެއްކޮށް
އެޓޭޗްކޮށްފައިވާ ބޯޑު ރިޒޮލިއުޝަނަކީ ފްރޯޑު ބޯޑު ރިޒޮލިއުޝަނެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤަށް
ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ. މި ފްރޯޑް ބޯޑު ރިޒެލޮއިޝަން ހުރިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް ބޯޑު މެންބަރުންނާ
ސުވާލުކުރުމުން ވެސް އެފަދަ ނިންމުމެއް ބޯޑުން ނިންމާފައިނުވާކަން ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ. ދެން، މި ބޯޑު
ރިޒޮލިއުޝަން ޢާއްމުގޮތެއްގައި އެމް.އެމް.އާރު.ސީގެ ނަންބަރުތަ އް ޖަހާ ގޮތާއި ޚިލާފަށް އެންމެ ފަހަތުގައި ޒީރޯ ފައިވް
ބީ، މި ބީ އިތު ރުކޮށްފައި އިނދެގެން އެ އީ ފޯރޖު ލިޔުމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ. ދެން
މައިގަނޑުގޮތެއްގައި މި 67 ރަށާ އި ގުޅިގެން ވަރަށް އެއް ގޮތް ކަހަލަ ގޮތަކަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިންގާފައި ހުރިކަން
ވެސް، ތަފާތު ގޮތަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް ވެސް މީ ގައި ހުރި ބައެއް ރަށްރަށުގައި. އެގޮތުން މަތިވެރިފިނޮޅު
މައްސަލައިގަ އި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ މި އީ.ވައި.ސީގެ ނިންމުމަކާއި ގުޅިގެން ދޫކޮށްފައި އޮތް
ހަމައެކަނި ރަށްކަމަށް މި މަތިވެރިފިނޮޅު ރަށަކީ. ދެން ދ. މާގޫގެ، އެ ރަށުގެ އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓާއި އެ އްވަރުގެ
އަދަދެއް އޭރު ގެ މިނިސްޓަރާއި ގުޅުންހުރި އެކައުންޓަކަށް ޖަމާވެފައި އިން. އެއީ އަޅުގަނޑު ކުރިން ބުނިހެން ކުރީގައި
އޮޑިޓު ރިޕޯޓާއި ގުޅުންހުރި މައްސަލައެއް. ދެން ބ. ވޭވަށް މިއީ ޕިކްނިކު އައިލެންޑު ގޮތުގައި ދޫކޮށްފައިވާ ރަށެއް.
އިތުރު ފައިސާއެއް ނެގުމަކާއި ނުލައި ރިސޯޓު ތަރައްޤީކުރުމަ ށް ދޫކޮށްފައިވާ ރަށެއް. ދެން ބ. ހިނބަޅިދޫއާއި، ބޮޑު
ކާށިހުރާއާ އި އަދި ލެގޫން މޯލްޑިވްސް އަށް ދޫކޮށްފައިވާ ފަޅަކީ ވެސް އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓް ނުނަގާ ދޫކޮށްފައި ހުރި
ތަނެއްކަން އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. ހަމަ އެހެންމެ، ހީންފަރަކީ ވެސް އެކުއިޒިޝަން ކޮ ސްޓު ނުދައް ކާ ޗެކެއް ދީފައި
ކަމަށް ބުނިނަމަވެސް އެ ޗެކް މިވާހާ ތަނަށް އެއްވެސް އެކައުންޓަކަށް ޖަމާކޮށްފައި ނެތްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވުނު. ސީހައުސްއަށް ދޫކޮށްފައިވާ ފަޅު ވެސް ފައި ސާދެއްކި ކަމަށް ހަދައި އޮޅުވާލާފަ. އެއީ ހަމައެކަނި
ފައިސާދެއްކިކަމުގެ ފޮޓޯއެއް ހަމައެކަނި ފެނިފައި މި އިންނަނީ. އެ ޗެކްގެ އެއްވެސް ފައިސާއެއް އެއްވެސް
އެކައުންޓަކަށް ވަދެފައެއް ނެތް. ޗެކްގެ ފޮޓޯއެއް ހަމައެކަނި ދައްކާފައި މި އިންނަނީ. ދެން ފުށިދިއްގަރާއި ރަށްދިއް ގާ
އަކީ މިއީ ހަމަ އެއް ރަށެއް ދެ ނަމެއް، އެއް ރަށެއް އަސްލު ދެ ނަމެއްގައި ތަފާތެއް އެކި ފަރާތްތަކަށް؛ ތި
5

ބޭފުޅުންނަށް ފާހަގަކުރެވޭނެ އިއްޔެގައި ބައެއް މީޑިއާތަކުގައި ވެސް މި ރަށާ ގުޅޭގޮތުން ތިން ފަރާތަކަށް ރަށް
ދޫކޮށްފައި ހުރި ކަމަށް. އެއީ ހަމަ މި އެއް ރަށެއް އަސްލު ދެ ނަމަށް ބޭނުންކޮށްގެން ތަފާތު ފަތާތްތަކާއި
އެއްބަސްވުންތައް ހަދާފައި ހުރީ. ދެން ތ. އޮޅުގިރިއަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ، އޮޅުގި ރިއަށް ފައިސާ
ދައްކާފައި ވަނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާގެ ތެރެއިން ރޮޓޭޓުވެގެން އައި ފައިސާއެކޭ. އެއީ އެސް.އޯ.އެފްގެ
ފައިސާއިން އޮޅުގިރި ޙިއްސާ ވާ ފަރާތެއްގެ އެ ކައުން ޓަށް ވަނުމަށްފަހު އެ ފައިސާ އަނެއްކާވެސް
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ދެއްކުމުން އަނެއްކާވެސް އެ ފައިސާ ގޮސް މި ވަންނަނީ އެސް.އޯ.އެފަށް. އެހެންވީމަ،
ރޮޓޭޓުވެފައި މި އިންނަނީ ހަމަ. މެދުފަރާއި ތޮށިގަނޑާއި، މާކުންދޫ އަދި މިގޮތަށް ހުރި ރަށްތަކުގެ ތެރޭގައި މި
އުސޫލާއި ޚިލާފަށް ދޫކޮށްފައި ހުރި، އެއީ ހަމަ އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓަށް އާދަޔާ ޚިލާފަށް ކުޑަ ކޮސްޓެއް ނަގާފައި
ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވުނު. ދެން މި ފައިސާގެ މުޢާމަލާތަށް ބަލާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވެނީ ޖުމު ލަ
އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓު ބެހިފައި އިން ގޮތް. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ވަންނަންޖެހޭ ފައިސާގެ ތެރެއިން މައިގަނޑު
ގޮތެއްގައި ވަދެފައި މިއިނީ 12.5. ދެން ޖުމުލަގޮތެއްގައި ގިނަ، 64.8 މިލިއަން ޑޮލަރ ވަދެފައި މި އިންނަނީ
އެސް.އޯ.އެފްގެ އެކައުންޓަށް. ދެން އޭގެފަހުންވެސް އަސްލު އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ވަދެފައި އިން 12.5ގެ ތެރެ އިން
ވެސް 5.3 އެބަ ދޭ އެސް.އޯ.އެފް އެކައުންޓަށް. އޭގެފަހުން 1.5 މިލިއަނެއް އެބަ ދޭ. ދެން އަމިއްލަ ދެ ފަރާތަކަށް
ވެސް ގިނަ އަދަދެއް ގެ ފައިސާ ގޮސްފައިހުރީ. ޖުމުލަގޮތެއްގައި ބޮޑެތި އަދަދުތަކުން ފައިސާގެ މުޢާމަލާތް ހިންގާފައި
އިން ގޮތް މިއީ. ދެން ހަމަ އެއާއެއް ކޮށް މި ފައިސާ ޖަމާވުމުގައި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ބޯޑުން ފާސްކޮށްފައި އޮވޭ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޗެކްތައް އެންޑޯސްކޮށްގެން ޕްރޮސެސް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނު ގޮތް. އަދި އެ ބޯޑު
ރިޒޮލިއުޝަނުން ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ ވެސް ޙިއްސާ ކޮށްފަ. އެކަމަކުވެސް، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޗެކްތައް
އެހެން ފަރާތެ އްގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާވެގެންދިޔައިރު، އެންޑޯސްމަންޓު ޕޮލިސީއާއި ޚިލާފަށް އެންމެ ފަރާތެއްގެ ސޮއި
އޮވެ، ޗެކްތައް ޖަމާވެފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު. ދެން ފައިސާ ދައުރުވެފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު،
ފުރަތަމަ ސްޓޭޖު ވަންގައި އެސް.އޯ.އެފް ކިޔާ އަމިއްލަ ކުންފު ންޏެއްގެ އެކައުންޓަށް 64 މިލިއަން ޑޮލަރު ޖަމާވެފައި
މިއިނީ. އެމީހުން ދޫކޮށްފައިވާ ޕް ރެމިސީ ނޯޓަށް ބިނާކޮށް ފައިސާ ލޯނުގެ ގޮތުގައި ދޫކޮށްފައިވާ ފައިސާތައް ވެސް
އެބަހުރި. ދެވަނަ ސްޓޭޖަށް ބަލާއިރު އެސް.އޯ.އެފްއިން 155 ފަރާތަކަށް، ބޭންކް ޓްރާންސްފަރތަކުން ފެންނަންހުރި
155 ފަރާތަކުން ފައިސާ ދޫކޮށްފައި އެބަހުރި. އަދި. އެސް.އޯ.އެފް.އިން އެއް މިލިއަނަށްވު ރެ މަތިން 15 ފަރާތަކަށް
ފައިސާ ގޮއްސަ ހުރިކަންވެސް ބޭންކް ޓްރާންސެކްޝަންތަކުން ފެނިފައި އެބަހުރި. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި
ސަސްޕެކްޓް ކުރެވޭ 13 ފަރާތެއް އަޅުގަނޑުމެން ސްޓޭޖު 3ގެ ތެރެއިން ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަހުރި. ދެން މީގެ
އިތުރުންވެސް މި ނަގުދުން ވަރަށް ބައިވަރު ފައިސާތައް ނަގާފައިހުރި މިހާ ހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ޓްރޭސްކުރަން ވަރަށް އުނދަގޫވި. ދެން މި މައްސަލަ ތަޙް ޤީޤުކޮށް ނިމުމަށްފަހު މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ކުރަން
6

ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވާފައި މިވަނީ 10 އޯގަސްޓު 2017 ގައި. މި މައްސަ ލައިގެ ތެރެއިން 109
ދަޢުވާއެއް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވިފައި ވޭ. ހަމަ އެއާއެއްކޮ ށް ފައިސާ ހޯދުމާއި ގުޅޭ 40 ދަޢުވާ އެއް ކުރުމަށްޓަކައި
ހުށަހެޅިފައިވޭ. ދެން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާތަކަށް ބަލާއިރު މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ކޮ ރަޕްޝަން ހުއްޓުވައި މަނާކުރުމުގެ
ގާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަގާމުގެ ނުފޫޒު ބޭނުންކޮށްގެން ނާޖާއިޒު ފައިދާ ހޯދުމާއި 13 ވަނަ މާއްދާގެ
ދަށުން ދައުލަތަށް ފައިދާ ލިބޭނެ ގޮތުގަ އި އެނޫން ގޮތަކަށް ޢަ މަލުކުރުމާއި، ދެން ހަމަ ޤާނޫނު ލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުންވެސް
މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ކުރެ ވުނު. އެއީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ވުޖޫދަށް އައުމުގެ ކު ރިން ހިނގާފައިހުރި ކަންތައްތަކާއި
ފަހުގެ ކަންތައްތަކެއްވީމާ، ދެ ގާނޫނުގެ ދަށުން މައްސަ ލައިގައި ދަޢުވާ ކުރެވުނީ. ދެން ވަކި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި
އޭ.ސީ.ސީއިން މި މައްސަލަ ތަޙުޤީޤު ކުރަމުންދިޔައިރު ވަކި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ތަޙުޤީޤުކުރަން އޭ.ސީ.ސީއިން
ކަނޑައެޅި ބައެއް މައްސަލަތައް ވެސް އެބަހުރި. އޭގެތެރޭގައި އެސް.އޯ.އެފް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ގުޅޭގޮތުން
އެފް.އައި.ޔޫ.އަށް ލިބިފައިވާ އެޗް.ޑީ.އާރް އަކާއި ގުޅޭގޮތުން އެފް.އައި.ޔޫއަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައެއް ވެސް
އޭ.ސީ.ސީއިން ތަހުގީގުކުރި. އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ ހަފުތާގެ ތެރޭގައި ވާނީ އެ މައްސަލައަށް މީޑިއާ ބްރީފިންގއެއް
ނެރެފަ. އެ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހާ ހަމައަށް ފޮނުވިން. ހަމައެއާއިއެއްކޮށް
ޑިއުޓީ ޕްރޮސެކިއުޝަން ތެރޭގައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހާއެކު މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލް އޮފީހުން ލަފާދިނީ އޭ.ސީ.ސީގެ ތަޙުޤީޤު ފުރިހަމަވެފައި އިން ކަމު ގައި ވިއަސް، މަނީ ލޯންޑްރިންގގެ
ތަޙުޤީޤު އެ މައްސަލައިގެ ތެރޭގައި އިތުރަށް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭތީ، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް
މި ފެބުރުއަރީ މަހުގެ ތެރޭގައި އޭ.ސީ.ސީން ވާނީ ފޮނުވިފައި މިހާރު އެ މައްސަ ލަ. ދެން ހަމައެއާއިއެއްކޮށް،
ޕްރިވިންސް އެމައުންޓުގެ ތެރެއަށް މި ޑޮލަރު ގަތުމުގެ މުޢާމަލާތާއި ގުޅިގެން ކުރިން ދެންނެވި ރިޕޯޓުގެ ފަހުންވެސް
މުޢާމަލާތުތަކެއް ހިންގާފައި އެބަހުރި ޑޮލަރުގެ މުޢާމަލާތު ކުރުމާ ގުޅޭ. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤުތައް ވެސް
އޭ.ސީ.ސީއިން ކުރިއަށް ގެންދޭ އެބަ. ދެން މިހާ ރު ތަޙުޤީޤު ފުރިހަމަވެ، އެ މައްސަލައިގައި މިހާރު ކުރި އަށްދަނީ
ޑިއުޓީ ޕްރޮސެކިއުޝަންގެ ތެރެއިން ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ ވަކީލުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންވެސްޓިގޭޓަރުންނާއި އެކީގައި
މަޝްވަރާކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދަނީ. ހަމައެހެންމެ، މި މައްސަލަ އިގެ ތެރޭގަ އި މޯ ލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސްއިން ތަޙުޤީޤު ކުރަމުންދާ ބައެއް މައްސަލަތަކާއި ގުޅުންހުރި ކަމެއް ހިމެނޭތީ، މިހާރު 3 އިދާރާ އެކީގައި
މަޝްވަރާތަކެއް ކުރަމުން އެބަދޭ އެ އަށް ޑިޒިޝަން ނެގުމަށް ޓަކައި. އޭގެ އިތުރުން ވަކި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި
ކުރީގެ ރައީސުލްޖުމްހޫ ރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމު ގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާވެފައިވާ ފައިސާއާ ގުޅޭގޮތުން ވަކި
މައްސަލައެއް އޭ.ސީ.ސީއިން ތަހުގީ ގުކުރަމުން އެބަދޭ. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީ މެދުވެރިކޮ ށް
ނަސަންދުރަ ޕެލެސް ހޮޓެލް ހިންގުމަށްޓަކައި 50 އަހަރަށް ކު އްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ވެސް ވަކި މައްސަލައެއްގެ
ގޮތުގައި އޭރު ތަޙުޤީޤުކުރަން ނިމުނީ. އެ މައްސަލަ ވެސް މިހާރު ވާނީ ތަޙުޤީޤުކޮށް ނިންމައި، ޕްރޮސެ ކިއުޓަރ
7

ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވިފަ. ނަމަވެސް، ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެ ރަލް އޮފީހުން އެ މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ނުކުރާ ގޮތަށް
ނިންމައި އޭ.ސީ.ސީއަށް އަނބުރާ ފޮނުވާފައިވޭ. ދެން އެ މް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާގެ ތެރެއި ން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބައެއް މެންބަރުންނަށް ލިބިފައިވާ ކަމަށް ބުނެ މީޑިއާތަކަށް އެކިގޮތްގޮތުން ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ
މައްސަލައެއް ވެސް އޭ.ސީ.ސީން މި މައްސަލައިގެ ތެރޭގައި ތަޙުޤީޤުކުރި. ދެން ހަމައެއާއެ އްކޮށް، މި މައްސަލައިގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެހެން ކަންކަ މާއި ގުޅޭގޮތުން މޯލްޑިވްސް ޕޮ ލިސް ސަރވިސްއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ބައެއް ކަންތައްތައް ހުށަހެޅިން. އޭގެ ތެ ރޭގައި އެބަހުރި ފޯޖަރީގެ މައްސަލަތަކާއި،
މަނީ ލޯންޑްރިންގއާ ރިލޭޓެޑް ބައެއް ކަންތައްތައް ވެސް. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އިސްލާޙު ކުރަންޖެހުނު
ކަންތައްތަކަކީ މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކާއި ގުޅިގެން ޓޫރިޒަމް
މިނިސްޓްރީއަށާއި ރައީސު ލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހަށާ އި ދެން ހަމަ އެއާއެ އްކޮށް ދައުލަތުގެ ކަމާއި ގުޅުންހުރި ވަރަށް
ގިނަ އިދާރާތަކަށް މިކަންތައްތައް އިތުރަށް މެދުވެރިވިޔަ ނުދިނު މަށް ޓަކައި އިސްލާޙުކުރުމަށް. ހަމައެއާއެ އްކޮށް މި ބެލި
މައްސަލައިގެ ތެރެއިން ވަކިވަކި ރަށްރަށާއި ގުޅޭގޮތުން އޭ.ސީ.ސީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް އެ ރަށްރަށާއި
ގުޅޭގޮތުން ޢަމަލުކު ރަން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކާއި އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ލަފައެއް ދީފައިވާނެ. އޭ.ސީ.ސީއަކަށް
މައްސަލަތަކުގެ އެއްބަސްވުންތައް ބާ ޠިލުކުރުމުގެ ބާރު ލިބިފައި ނެތީމާ، ބަންޑާރަނައިބުގެ ލަފައެއް ހޯދައިގެން ބައެއް
މައްސަލަތަކަށް، ހާއްސަކޮށް ބައެއް ރަށްރަށަށް ފައިސާދެއްކި ކަމަށް ހަދައި ފައިސާ ނުދައްކާ ހުރުމާއި ،
ކަނޑައެޅިފައިވާ އަގަށްވުރެ އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓު އާދަޔާއި ހިލާފަށް ކުޑައަގެއްގައި ނަގާފައިހު ރި ރަށްތަކާ އި، މިގޮތަށް
ހުރި ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުން ޑިޒިޝަނެއް ނެގުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އިރުޝާދު
ދެވިފައިވާނެ. ދެން ހަމަ އިސްލާޙުކުރަން އެންގުނު ކަންތަ އްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ރައީސު ލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހަށާއި
އެޓާރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހަށާ އި އޭރުގެ ސްޓޭޓް އެސެޓްސް ރިކަވަރީ ކޮމިޝަނަށް ވެސް އޮކްޓޯބަރ 2017 ވަނަ ދު ވަހު
އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވިފައިވާނެ. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައެއް ކުންފުނިތަކަށް، އަމިއްލަ
ކުންފުނިތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކު ރެވުނު ކަންތައްތައް މީރާގެ ސަމާލުކަމަށް ވެސް ވާނީ ގެނެވިފަ. ދެން މަ އިގަނޑު
ގޮތެއްގައި މިއީ މި މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން
ރަށްތަކާއި ފަޅުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ޖުމްލަ 5681 ޑޮކިއުމެ ންޓެއް ދިރާސާ ކުރެވިފައި ވޭ. ދެން 163 ފަރާތެއްގެ
އެކައުންޓުތަކާގުޅޭ އަށާވީސް ހާހަށްވުރެ ގިނަ ޑޮކިއުމަންޓުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިރާސާ ކުރެވިފައި އެބަހުރި. ދެން
73 އިދާރާ އަކުން މަޢުލޫމާތު ހޯދާފައި ހުރިއިރު މައްސަލައާއި ގުޅިގެން 118 ފަ ރާތެއްގެ ޖުމުލަ 164 ބަޔާނެއް
މައްސަލައިގެ ތެރޭގަ އި ނެގިފައިވޭ. އެ ޖުމުލަގޮތެއްގައި 67 ރަށާއި ގުޅޭގޮތުން ވަރަށް ޚުލާސާ ގޮތެއްގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
8

އާދެ! މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރު ޞަތު ހުޅުވާލުމުގެ ކުރިން ހަމަ ޙަޤީޤީ ސުވާލުކޮށްލާނަން. އެއީ
ރިޕޯޓުގައި ވިދާޅުވީ 40 ފަރާތެއްގެ ދަޢުވާ ކުރުމަށް ޕީޖީއަށް ފޮނުވިފައިވާނެ ވާ ހަކަ. 49 ފަރާތެއްގެ. އެހެންވީމާ، އެ
ހުރިހާ ދަޢުވާއެއް ޕީ.ޖީން ކުރިތޯ. ނޫނީ އޭގެތެރެއިން އަނބުރާ އޭ.ސީ.ސީއަށް ފޮނުވާލެއްވީ ކިތައް ދަޢުވާކަން. ދެން
މި މައްސަލަ އިގައި ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަންނަނީ ހަމަ އަދަދުތަކެއް. އެއީ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަ ރާތުން
ވެސް ފޮނުވާފައިހުރި އަދަދުތަކެއް، އަނބުރާ ދައުލަތަށް ހޯދަންޖެހޭ ފައިސާގެ ބޮޑު އަދަދެއް މިއަންނަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މިފައިސާ އަނބުރާ ހޯދުމަށް މިދެންނެވި އެއްވެސް ފަރާތެއް މިހާތަނަށް އަ އިއިރު އެކައުންޓަބަލް
ކުރެވިފައި އެބައޮތްތޯއޭ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދަޢުވާކުރަން ފޮނުވިފައި މިއިންނަނީ މި 109 ދަޢުވާއަކީ ޖިނާޢީ ދަޢުވާގެ ގޮތުގައި ދަޢުވާކުރަން
ފޮނުވި ދަޢުވާތަކެއް. އެހެންވީމާ، އޭގެތެރެއިން 49 ދަޢުވާ އަކީ އަސްލު ދައުލަތަށް އަނބުރާ ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ
އިތުރަށް ހޯދުމަށްޓަކަ އި. އެހެންވީމާ، ޖުމު ލަ އެބައުޅޭ ގާތްގަނޑަކަށް 150 ވުރެ ގިނަ ދަޢުވާ މީގެ ތެރޭގައި ފޮނުވިފަ.
އެކަމަކު މިހާތަނަކަށް އޭ.ސީ.ސީއިން މި ފޮނުވި ރިޕޯޓާއި ގުޅިގެން އެއްވެސް ދަޢުވާއެއް އުފުލިކަމެ އް އޭ.ސީ.ސީއަކަށް
އެނގިފައެއް ނެތް. މި ރިޕޯޓާއި ގުޅިގެން އެއްވެސް ޑިޒިޝަ ނެއް ނެގިކަމެއް. އަދި ނުވެސް އަންގާ، އޭ.ސީ.ސީއާއި
ހިއްސާކޮށްފައެއް ނެތް. އެކަމަކު އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މައްސަލައާ ގުޅިގެން މޯލްޑިވްސް ޕޮ ލިސް ސަރވިސްއިން
ތަޙުޤީޤުކުރަން ފޮނުވި، ތަޙުޤީޤާ ގުޅިގެން ބައެއް ފަރާތަށް މައްސަލަ ދަޢުވާކޮށް މި ހުކުމްތައް ވެސް އައިސްފައި
އެބަހުރި. ދެ ރަށަކާއި ގުޅިގެން މި ކޯޓުގައި މައްސަލަ ވެސް ކުރިއަށްދިޔަ. އެހެން ރަށްރަށާއި ގުޅޭގޮތުން އަދި
މިހާތަނަށް ޕީ.ޖީ އޮފީހުން ނެގި ޑިޒިޝަނެއް އަދި މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ނުކުރާ ގޮތަށް ނިންމާފައި ވެސް އަދި
އަނބުރާ އައިސްފައެއް ވެސް ނެތް ރިޕޯޓެއް. ދެން ހަމަ އެއާއިއެއް ކޮށް ހަމަ މުޤައްރިރު ފާހަގަކުރެއްވި ފައިސާ
ހޯދުމާއި ގުޅޭގޮތުން ކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ ކުރެވުނީ. ދެން ގާނޫނީ ގޮތުން މެންޑޭޓު އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި
ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު، ދެން އެބައި ކުރިއަށް މިގެންދަނީ ދައުލަތުގެ ކަމާއި ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކާ އެއްކޮށް. ދެން
އޭރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މަޝްވަރާ ކުރެވުނު މި ފައިސާ ހޯދުމަށްޓަކައި މަދަނީ ދަޢުވާ ކުރުމަށްޓަކައި ބަންޑާރަ ނައިބު
އޮފީހާއި، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއި މި ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީއާ ގުޅިގެން ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށްޓަކައި. ދެން
ކޮމިޓީއެއް ވެސް އެކުލަވާ ލައިގެން މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިޔަ . ދެން އޭ.ސީ.ސީގެ ތަޙުޤީޤަކަށްފަހު އަޅުގަނޑު ކުރިން
ފާހަގަކުރި ހެން ތަޙުޤީޤަށް ފާހަގަ ކުރެވުނު ވަކިވަކި ރަށްތަ ކާއި ގުޅޭގޮތުން މި އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓު ނުނަގާ ހުރި
ރަށްތަކާއި، އެކުއިޒިޝަން ކޮސްޓް ލޯ ވެލިއުގައި ނަގާފައިހުރި ރަށްތަކާ އި، މިކަންތައްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ދަޢުވާތަ އް
ކުރެވުން. ދެން އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތްގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިކޯޑުން ފެންނަންހުރީ 6
9

ރަށެއްގެ މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ކުރިކަމަށް މަދަނީ އޭންގަލުން ދަޢުވާކުރި ކަމަށް. އޭގެއިތުރުން 14 ރަށެއްގަ އި ދަޢުވާ
ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިޔަ ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުސަތު އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެ އްކެވުން:
އާދެ! މިހާ ގިނަ ރަށްތަކެއް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން ދޫކުރެވުނުއިރު، އަދި ޓޫރިޒަމުގެ ގާނޫނުގައި ވަކި ގޮތަކަށް
ރަށްތައް ދޫކުރަން ކަނޑައެޅިފައިވާއިރު އެ އުސޫލުން ބޭރުވި ކަމަށް، ދެން މި ބަ އެއް ވާހަކަތަކުން ފާހަގަވެގެންދިޔަ.
އެއީ ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުންޏަކަށް ދިން ކަމުގައިވިޔަ ސް ޖޮއިންޓު ވެންޗަރ އެބަޔަކާއި ހަދަން އެބަޖެހޭ.
ނޫންކަމުގައިވަނީނަމަ އޯޕަން ބިޑަކަށް ދާން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިވަރަށް މިކަން ކުރެވިގެން ދިޔައިރު، އެއީ
ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީއެއް އެކަމަށް ނެތް ކަމުގައި ވިއަސް އަނެއްހެން އަންޑަސްޓޭންޑިންގއެއް، ސަރުކާރުގެ އިސް
ވެރިންގެ މެދުގައި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ހިސާބުން ފެށިގެން އެހެން ނޭނގި އޮވެދާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭތޯ، މިހާ
ފާޅުކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން ގާނޫނުގައި ބުނާ އުސޫލުން ބޭރުގައި ރަށްތައް ދީ އެ އަދި ޖޮއިންޓު
ވެންޗަރ ވެ ސް ނަހަދާ ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ލާރި ނަގައިދެމުން ދިޔައިރު، ގަބޫލުކުރެވޭތޯ. ތިޔަ ބޭފުޅުން އެކަމާއި
ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް ވަރަކަށް ތަޙުޤީޤެ އް ހިން ގެވިންތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތަޙުޤީޤު ތެރޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ބެލުނު މި މުޢާމަލާތު ހިންގުމުގެ ދައުލަތުގެ އެހެން
އިދާރާތަކުން، ޚާއްޞަކޮށް ހުއްދަ ހޯދަންޖެހޭ އެހެން އިދާރާތަކުގެ ދައުރަކީ ކޮބައިތޯއާ މިކަންތައްތައް.
ޚާއްޞަގޮތެއްގައި ރައީސު ލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކުގައި މުޢާމަލާތުކޮށްފައި ހުރި ކަން
ލިޔެކިޔުންތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރި. ދެން ގެނެސް، މި އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރިހެން ދެން
ޕްރޮސެސް ފަހުން އެބަހުރި ފަހުން ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް ބަޔަކު މަސައްކަތްކޮށްފަ. މިސާލަކަށް ބުނާކަމަށް
ވަންޏާ، ޓޫރިޒަމް ބޭނުމަށް ކަނޑަނާޅާ ރަށެއް މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދޫކުރުމަށްފަހު، މާ ފަހުގެ ތާރީޚެ އްގައި
ޓޫރިޒަމް ބޭނުމަށް އެ ރަށް ކަނޑައެޅިކަން ރައީސް އޮފީހުގެ ސިޓީއަކުން އެނގެން އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އަސް ލު
ޕްރޮސީޖަރަލީ ރަށް ކަނޑަނާޅަނީސް ވެސް ރަށް ދޫކޮށްފައިހުރިކަން ވެސް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން ރައީސް އޮފީހުން
10

ފޮނުވާފައި ހުންނަ ސިޓީތަކުގައި ހަމަ ޖުމުލަކޮށް ޖެނެރަލް ޢިބާރާތެއް މިއިންނަނީ. ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލާއި
އެއްގޮތަށް ގާނޫނާއި ގަވާއިދުގެ އިމުގެ ތެރެއިން މިރަށް ދޫކުރުމުގެ ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދާށޭ. އެގޮތަށް ހަމަ
ސިޓީތަކުގެ އިބާރާތް މެންޝަންކޮށްފައި ހުރީ. އެހެންވީމާ، މި ގާތްގަނޑަކަށް ހުރިހާ ރަށެއްގެ މުޢާމަލާތުތަކުގައި ވެސް
ރައީސް އޮފީހާ އެކީގައި ސިޓީތައް ބަދަލުކުރެވިފައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރަން. ހަމައެހެންމެ، ފަޅުރަށްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން
ހަމަ އެކަމާ ގުޅުންހުރި މިނިސްޓްރީތަކާ ސިޓީ ބަދަލުކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެ ހެންވީމާ، މިނިސްޓްރީއާއި ކަމާ ގުޅުންހުރި
ހުރިހާ އިދާރާއަކަށް ވެސް މި މަޢުލޫމާތު މި ރަށްތައް ދޫކުރުމުގެ ކަންތައް، ޕްރޮސެސް، ހަމަ މަޢުލޫމާތު މުޢާމަލާތު
ކުރެވިފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ފާހަގަކުރެވުނު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް އޮތިއްޔާ، އަޅުގަނޑު ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން. އަޅުގަނޑު
އެހެންވީމާ، ދެން ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ ތިމަ ރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް.
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު އެބައިން 4 ސުވާލެއް އިނގޭތޯ. އެންމެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކަށް
ތިބޭފުޅުންގެ މި ތަޙުޤީޤުން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތުގައި މިހާބޮޑު ކަމެއް، ރާއްޖޭގައި މިހާ ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާއަށް
ވައްކަން ކުރެ ވިފައި މިވަނީ ކޮންކޮން ބައެއްގެ ބައިވެރިވުން އޭގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންތޯ. އެ އީ ދެންމެ ޗާޓުން
ދައްކައިފި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީސް، ޓޫރިޒަމް މިނިސް ޓަރު، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީ ދެން އަދި ތި މަޢުލޫމާތު
ދެއްވަމުން ދިޔަ އިރުގައި މި ހުރިހާ ޓްރާންސެކްޝަނެއް ހިނގައިދިޔައިރުގައި ބީ.އެމް.އެލް އެބައޮތް. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް،
އެމް.އެމް.އޭ އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، މިހުރިހާ ތަންތަނެއް މިހެން ހުރިއިރުގައި މިހާބޮޑު، ދައުލަތަށް މިހާބޮޑު ގެއްލުމެއް
މި ލިބިފައިމިވަނީ ކޮންބައެއް އޭގައި އެންމެ އިސްކޮށް އަދާކޮށްގެންތޯ. ތަޙުޤީޤީ ވިސްނުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑު
ދެވަނަ ސުވާލަކަށް ކޮށްލަން ބޭނުން، ވިދާޅުވެފައި އެބަހުރި ތި ބޭފުޅުން ބެއްލެވިކަމަށް ރައީސް ޔާމީނުގެ
އެކައުންޓުތަކުގެ ތަފުޞީ ލުތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި މީޑިއާއިން ވެސް އައިސް އެބަހުރި، ޔާމީނުގެ
އެކައުންޓަށް 200 އަށްވުރެ ގިނަ މިލިއަން ރުފިޔާ ހުރި ވާހަކައެއް ވެސް، އެ ފްރީޒްކު ރެވިގެން ދިޔަ. މިއިން
އެއްވެސް ފައިސާއެއްގަ އި، މިއާއި ގުޅުންހުރި ކޮ ރަޕްޝަނާއި ގުޅުންހުރި އެއްވެސް ކަމެއް އެބައޮތްތޯ ތިބޭފުޅުންނަށް
ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައި. އެ ވެސް އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން 2 ވަނަ ސުވާލަކަށް. ދެން ފުލުހުންނަށް ފޮނުއްވި ކަމަށް އެބަ
ވިދާޅުވޭ ބައެއް މައްސަލަތައް. އޭގެ ތަފުޞީލެއް ދެއްވިދާނެތޯ. ފުލުހުން ބަލަމުންދަނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ އާއި
ގުޅުންހުރި ކޮން މައްސަލަތަކެއްތޯ. 4 ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު، ޕީ.ޖީއަށް ފޮނުއް ވި ކަމަށް ތި ވިދާޅުވާ މައްސަލަތައް
11

ދަޢުވާކުރި ގޮތް، އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ދިރާސާ ކުރަންޖެހޭނެ. އެއީ އެހަމަ އެ 100
މައްސަލައިގައި އެ 140 މައްސަލައެއް ކަމަށް ތި ވިދާޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލަތަކުގެ ޚު ލާސާއެއް ނަމަވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ލިބި އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރަމުންދާއިރުގައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލް ނަންގަވާފައިހުރި ޑިޒިޝަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާތީ.
އެހެންވީމާ، އެއަށް ޖަވާބެއް ދެއްވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ ކޮންބައެއްގެ ބައިވެރިވުމެއް ހިމެނިގެންތޯ މިކަން. މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އޭ.ސީ.ސީގެ
ތަޙުޤީޤަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ވަނީ މުޅި ޕްރޮސެސްތެރޭގައި މި ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީއާއި
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއާއި ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިނގާފައިހުރިކަން. އެއީ އެއްދުވަހެއް ގައި
އެބަހުރި އެއް އެއްބަސްވުންތަކުގައި ހަމަ އެއްވަގުތެއްގައި ސޮއެކުރެވިފައި ވެސް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ރަށެއް
މިބަދަލު ކުރެވެނީ ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީއަށް. ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީ ބަދަލުކުރެވުމުން ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ
ދަށުން އެ ރަށެއް ގެންނަ ދުވަހު، ހަމަ އެދުވަހު ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ބަދަލުކުރިކަމަށް
އެބަ ސޮއެކުރޭ އެއް ދުވަ ހެއްގައި. ހަމައެއާއެ އްކޮށް ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އެ ދުވަހު ގައި އެބަ ސޮއެކުރެވޭ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް އަމިއްލަ ކުންފުންޏަކާ ހަމަ. އެއް ޑޭޓެއްގައި ހަމަ ކަންތައްތަކެއް
ހިނގާފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، ބައެއް ފަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ އެއް މޭޒެއްގެ ދަށުގައި ހުރިހާ
ކަމެއް ހިނގާފައި...
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ، އަޅުގަނޑު ތި މިނިސްޓްރީ އާއި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ތީ ތަންތަނުގެ ނަންނަން ތިޔަ ކިޔަނީ. މިހާރު
މިބޭފުޅުން ތަޙުޤީޤު ހިންގައިފިއްޔާ، އެތަންތަނުގެ ކޮން ބައެއްކަން އެމީހުންގެ ނަމާއި އެއްކޮށް ވިދާޅުވެދެއްވާ
އިނގޭތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤަށް ފާހަގަކުރެވުނު އޭރުގެ ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރު އަޙްމަދު އަދީބާއި ދެން
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މެނޭޖިންގް ޑިރެކްޓަރ ޒިޔަތު. ދެން އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު އޭރުގެ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ބޯޑު މެންބަރުންގެ މައް ޗަށް ވެސް. އެ ކަމަކު
12

އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤު ފައިންޑިންގްސްއިން އެބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރާވަރުގެ އެވިޑެންސް ނުލިބުނު.
މައިގަނޑު ރީޒަންއަކީ ބޯޑު ރިޒޮލިއުޝަނަކީ ފޯލްޓް ރިޒޮލިއުޝަނެއް ކަމަށް ފަހުން ތަޙުޤީޤުތަކަށް ފާހަގަކުރެ ވުނީ.
އެހެންވީމާ، އެބޭފުޅުންގެ ބަޔާންތަކުން ވެސް އެކަމަށް އިންކާރުކުރެއްވި، އެބޭފުޅުންގެ އެކަހަލަ ނިންމުމެއް ނިންމާފައި
ނުވާނެ ކަމަށް. ދެން އޭ ގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދި ޔަ
އެހެން ތަޙުޤީޤުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަ ކުރެވުނު އެމް.އެމް.އޭގެ އޭރު ގެ އެފް.އައި.ޔޫއަށް ލިބިފައިހުރި
މަޢުލޫމާތުތައް މަނީލޯންޑްރިންގ ގާނޫނުގެ ދަށުން ތަޙުޤީޤުކު ރު މަށް ޓަކައި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ނުފޮނުވާ
އޮތް އޮތުމަކީ އެއީ މަނީލޯންޑްރިންގގެ ގާނޫނާއި ވެސް ޚި ލާފަށް އަދި ވަކި ބަޔަކަށް ނާޖާއިރު މަންފާއެއް ލިބިގެންދި ޔަ
ފުރުޞަތެއް ކަމަކަށް ވާތީ އެ މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ގެ އެފް.އައި.ޔޫ.ގެ ހެޑުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރަން
ފެންނަ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤު ފައިންޑިންގސްއިން ނިންމާފައި ވާނެ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު އެބަ ކުރިއަށް ގެންދަން، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި މީގައި ހިމެނޭ އިންވޯލްވާ މިންވަރަކީ
ކިހާވަރެއްތޯ ބެލުމަށްޓަކައި. އެއީ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މިއީ މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފައިސާ މި އެންޑޯސްވެގެން
އެހެން ފަރާތެއްގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާވެފައި މިވަނީ އަސްލު ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލާއި ޚި ލާފަށް. އެއީ ދެ ފަރާތެއްގެ
އެންޑޯޒްމެންޓެއް ނެތި ޗެކުތައް ޖަމާނުކުރެވޭނެގޮތް އިންކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ހަމައެކަނި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ
މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރުގެ އެކަނި ސޮއެ އޮވެގެން ވަރަށް ގިނަ ޗެކުތަކެއް އެބަހުރި އެންޑޯޒްކޮށްފަ. ހަމައެހެންމެ، ބައެއް
އެހެން ކުންފުނިތަކުގެ ނަމުގައި ދެވިފައިހު ރި ޗެކުތަކެއް ވެސް އެބަހުރި އެއާއި ނުގުޅޭ ކުންފުންތަކަށް ވެސް
ޖަމާވެފައި. ސީދާ އެޑްރެސްކޮށްފައި ހުންނަ އެއް ޗެހިތައް ވެސް އެބަހުރި އެހެން ކުންފުނިތަކުގެ އެކައުންޓުތަކަށް
ޖަމާވެފަ. އެހެންވީމާ، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ މުވައްޒިފުންގެ ބައިވެރިވުން އޮތީ ކިހިނެއްތޯ؟ ވެރިންގެ ބައިވެރިވުން
އޮތީ ކިހިނެއްތޯ، އެ މައް ސަލަ މިހާރުވެސް މިގެންދަނީ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް. ދެން ހަމަ ދެން އިތުރު ސުވާލުތަކަށް
ބަލާއިރު، ރައީސް ޔާމީންގެ އެކައުންޓަށް ޖަމާވި ފައިސާއާ ގުޅޭގޮތުން މި އޭ.ސީ.ސީން އޭ ރު އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން
ކޮމިޝަނުގެ ތަޙުޤީޤަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ދައުރުވެފައި އޮތް ގޮތް ބަލަމުންދިޔައިރު، އެއް
މިލިއަން ޑޮލަރ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ އެކައުންޓަށް އެސް.އޯ.އެފްގެ އެކައުންޓުން ޖަމާވެފައި އިންކަން. ދެން އެ
މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ސަމާލުކަމަށް ވެސް ގެނައިން.
އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާގެ ތެރެ އިން ގޮސްފައިހުރި ފައިސާއެއް
ވީމަ، އެފައިސާގެ މުޢާމަލާތާއި ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުން އެ ފައިސާ؛ ދެން އޭގެތެރެއިން ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު
ވަރަށް ބޮޑު ގޮންޖެހުންތަކާއި ދިމާވި. އޭރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ތަޙުޤީޤަށް ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ހުރިހާ
އެކައުންޓެއްގެ ޑީޓެއިލްސް އެއް ލިބޭ ގޮތެއް ނު ވި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި ލިބޭގޮތްވީ ހަމައެ ކަނި އެ އެކަ އުންޓުގެ
ތަފްޞީލު. އެކަމަކު އޭގެ ފަހުގެ މަރުހަލާއެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެންމިދިޔައީ އިތުރު
13

އެކައުންޓުތަކުގެ ތަފުޞީލު ލިބިގެން ދިޔައިރު، ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނުގެ އެކައުންޓަށް 100 މިލިއަން ރުފިޔާގެ
ފައިސާ ހުރިކަމާ ގުޅިގެން އެއާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށްގެންދިޔަ ތަޙުޤީޤު ތެރެއިން އިތުރު
ފައިންޑިންގސްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރަން ފެށިން. އެ ދިރާސާ ތެރޭގައި މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ބައިވަރު ޑޮކިއުމަންޓްސްތަކާއި ވަރަށް ގިނަ ބޭންކު ސްޓޭޓުމަންޓްތަކާއި މި އެއްޗިހިތައް ހޯދައިގެން މިހާތަނަށް ކުރި
ތަޙުޤީޤުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަހުރި ރައީސް ޔާމީންގެ އެކައުންޓަށް ވަދެފައި ހުރި ފައިސާ
ތެރެއިން ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ނަގުދު ފައިސާ ޓްރާންސެ ކްޝަންތަކެއް ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ހިނގާފައި ހުރި
ކަމާ، ހަމަ އެއާ އެއްކޮށް ރާއްޖޭން ބޭރުގެ ބައެއް އެކައުންޓު ތަކަށް ހިނގާފައި ހުރި ފައިސާތަކެއް ވެސް ހުރީމަ އެ
ފައިސާގެ މުޢާމަލާތްތައް ތަފުޞީލު ހޯދަން ވެސް ދަތިތަކެއް އެބަ ހުރި. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ދައު ލަތުގެ ތަފާތު 3
ޕްރޮޖެކްޓަކާއި ގުޅޭގޮތުން ލިންކުވާ ފައިސާތަކެއް ހު ރިކަން މި ހާރު ފާހަގަކުރެވިގެން އަޅުގަނޑުމެން އެ 3 މައްސަލަ
ވަކި މައްސަލައެއް އަޅުގަނޑުމެން ގޮތުގައި ތަޙުޤީޤުކުރަމުން ވެސް އެބަ ގެންދަން.
ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވު ން:
އެ3 މައްސަލަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ބެހޭ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙިއްސާކޮށްލަދެއްވުން ވެސް އެދެން އިނގޭތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ބަލަމުންދާ މައްސަލަތަކަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑު ތިބޭފުޅުންނަށް ފަހުން ލިޔުމުން ހިއްސާކޮށްލިޔަސް
އޯކޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މައްސަލަ އިގެ މަޢުލޫމާތު. ދެން އަނެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑަށް މި ވަގުތު ނެތް ސީދާ
ތަފުޞީލެއް ބެލިފައެއް. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކާއި ގުޅުންހުރި މައްސަލަތަކެއް ވީމަ އާ
ވެސް އެކީގައި. ދެން ފުލުހުންގެ ތަޙުޤީޤަށް، ފުލުހުން މި މައްސަލައާ ޙަވާ ލުވުމަށް ފަހު ފުލުހުން މައްސަލަ ބަލަމުން
ދިޔައިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުލުހުންނާއި ތަޙުޤީޤާ އަޅުގަނޑުމެންނާއި ޙަވާލުކުރަން، ފުރަތަމަ އިނީޝިއަލް
ސްޓޭޖުގައި ވެސް ފުލުހުންނާއި އެކީގައި ވެސް ބައެއް ތަޙުޤީޤުތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދިޔައިން. އެގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ ކުރިން ބުނިހެން މަނީ ލޯންޑްރިންގއާ އަދި ފޯޖަރީ އާއި މި އަދި މަކަރާ ހީލަތް
ހެދުމުގެ ބައެއް މައްސަލަތައް ވެސް އެބަހުރި. އަދި ޚާ އްސަގޮތެއްގައި މީގެތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ ޕްރައިވެޓް
ކުންފުނިތައް ހިމެނިފައި ވާއިރު، މި ޕްރައިވެޓް މީހުންނާ އިންވޯލްވާ ކަންތައްތައް ތަޙުޤީޤުކުރަމުން، ޖިނާޢީ ތަޙުޤީޤެއް
ތުހުމަތު ކުރެވޭ ގޮތަށް ކުރުމުގެ އިޚްތިޞާސް އޭ.ސީ.ސީއަށް ލިބިގެން ނުވާތީ، އެބައި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް
ކުރިއަށްގެންދޭ. ދެން މިހާރު މައިގަނޑު ގޮތެއް ގައި ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން ތަޙުޤީޤުކުރަމުން ދަނީ ވެސް އެ ޕްރައިވެޓް
14

އިންވޯލްވާ ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ ތަޙުޤީޤު ބޮޑަށް ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ޕީ.ޖީ އޮފީހަށް
ފޮނުވުނު ދައުވާތަކުގެ ތަފުޞީލާ އެކީގައި ހަމަ ފުލް ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކޮށްލަދޭނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޮލޯއަޕް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފޮލޯއަޕް، ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ފޮލޯއަޕް 2 ސުވާލެއް އެބަ އޮތް އިނގޭތޯ. އެއް ސުވާލަކީ ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބީ.އެމް.އެލްގެ މައްސަލަތަކެއް އެބަ ބަލާކަމަށް. އެހެންވީމަ، ބީ.އެމް.އެލްގެ
ކޮން ފެންވަރެ އްގެ މު ވައްޒަފުންނެއްގެ މައްސަލަތަކެއްތޯ ތި ބަލަވަނީ؟ އެއީ ވަރަށް ބޮޑެތި، އަނެއްކާވެސް ބޮޑެތި
އަދަދުތަކުގެ ފައިސާ ގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ ދައުލަތަށް ގެއް ލޭނެ. އެހެންވީމަ، އެއީ ކިހާ މިންވަރެއްގެ ބައެއްގެ
ބައިވެރިވުންތޯ؟ ނަން ހާމަކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުން އެ ޑީޓެއިލްސް ވެސް. ކޮން ބޭފުޅުންގެ
މައްސަލަތަކެއްތޯ ތި ބަ އްލަވަނީ. ދެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް މެންބަރެއްގެ މައްސަލައެއް އެބަ ބަލަންތޯ
ތިބޭފުޅުން މި ހަމަ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއާ ގުޅުންހުރި؟ އެއީ މި މަޖިލިސް ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި 18 ވަނަ
މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ކަމުގައި ވިޔަސް. އޭގެ ތަފުޞީ ލެއް ހާމަކޮށްލަދެއްވިދާނެތޯ؟ އެއީ
އަޅުގަނޑު ފޮލޯއަޕްކޮށް. ދެން ދެންނެވި ދަޢުވާކުރަން ފޮނުވި މައްސަލަތަކުގެ ތަފުޞީލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހިއްސާކޮށްލަދެއްވާނަން ދެއްތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް މައްސަލަ އިގައި ވަކި ލެވެލްއަކަށް ޓާގެޓުކުރުމަށްވުރެ ބޮޑަށް ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ ހުރިހާ
ލެވެލްއަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލަން. އޭގެ މާނައަކީ ކައުންޓަރަށް ޗެކު ހަވާލުވާ ހިސާބުން ފެށިގެން،
ކައުންޓަރުން ޕްރޮސެސްކުރަނީ ކޮން ބައެއްތޯ އާއި އޭގެ ފަހުގައި ބައެއް މެނޭޖަރ ލެވެލްތަކުން، ވަކި އަދަދަކަށްވުރެ
މަތީގެ ޗެކްތައް ވެއްޖެއްޔާ އެޕްރޫވް ހޯދަންޖެހޭ. އެހެންވީ މަ، މެނޭޖަރ ލެވެލް އިން އެޕްރޫވް ހޯދާފައި ހުރީ
ކިހިނެތްތޯއާ، އެއަށްވުރެ މަތިން އެނޫން ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ބޯޑު މެންބަރުންނާއި ހަމައިން
މީގެ މުޢާމަލާތުތަކެއް ހިނގާފައި ހުރިތޯ. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ ލެވެ ލްއަކުން އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންދަނީ. މިހާތަނަށް
އަޅުގަނޑަށް ހަނދާންވާގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ 38 ސްޓާފެއް އައިޑެންޓިފައި ކުރެ ވި އެބޭފުޅުންގެ
ބަޔާން ނެގުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް އެބަ ދޭ. މީގެތެރޭ ގައި ހަމަ އެންމެ ހައި ލެވެލްގެ ބޭފުޅުން ވެ ސް އެބަ
15

ހިމެނޭ. ބައެއް ކުންފުނީގެ ބައެއް ހަމަ އިސް ފަރާތްތައް މިހާރު ތަހުޤީޤަށް ހާޒިރުކުރެވި ބަޔާން ނެގިފައި ވެސް ވަނީ.
ދެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބައެއް މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު ކުރިން މި ފާހަގަކުރިހެން 67 ރަށާއި ގުޅިގެން
ކުންފުނިތަކުން މުޢާމަލާތްތައް ހިން ގާފައި ހުރި ގޮތަށް ބަލާއިރު، ސީދާ އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ މިހާރު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންކަމެއް، ނޫންކަމެއް އެގޮތަށް ބެލިފައެއް ނެތް. އޭރުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބައެއް
މެންބަރުންނާ ގުޅުންހުރި އަދި އެ މީހުންގެ ޢާއިލީ ގުޅުންހުރި ކުންފުނިތައް ވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނިފައި ހުރިކަން
ފާހަގަކުރަން. އަދި ބައެއް މެންބަރުންނާ ސީދާ ގުޅުންހުރި ކުންފުނިތައް ވެސް އޭގެތެރޭގައި ހުރިކަން ފާހަ ގަކުރަން.
އެހެންވީމަ، މި މައްސަލައިގެ ތެ ރެއިން މޯ ލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ، ޕްރައިވެޓް ބައި
ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާއިރު އެބައި އޭ ގެތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ކަމަށް ބެލެވެނީ. ދެން އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤު
ކުރިއަށްގެންދިޔަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެކައުންޓުތަކަށް މީހުން ފައިސާ ވަދެފައި ހުރިކަމަށް ބުނާ
މައްސަލައަކާއި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ތަޙުޤީޤު. ދެ ން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެ ތަޙުޤީޤަކުން ފާހަގައެއް
ނުކުރެވުނު، އެކައުންޓު ޓްރޭސްއަކުން ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ މި ފައިސާ އެއްވެސް ޑައިރެ ކްޓްކޮށް އެއްވެސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް އެސް.އޯ.އެފް ތެރެއިން ވެސް އަދި އެހެން ދިމާލަކުން ވެސް އޭރު ލިބިފައި ހު ރި
ކަމަކަށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ މިހާރުގެ ތަޙުޤީޤު، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން ކުރިއަށްގެންދާ
ތަޙުޤީޤު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭ ބައެއް މަޢު ލޫމާތުތައް މިހާރު ލިބިފައި ހުރިކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ
މަޢުލޫމާތު ލިބޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އެކަން އިތުރަށް ބެލިގެންދާނެ ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް މީގައި ބައިވެރިވާ މިންގަނޑަށް ހަމަ
އެމް.އެމް.އޭ ވެސް މީގައި ބައިވެރިވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވެނީ. ޕޭޕަރ ކުންފުންޏަކަށް 55 މިލިޔަނަށް ވުރެ
ގިނަ ޑޮލަރު ވަދެގެން ދިޔައިރުގައި އެ ހުރިހާ ޗެކެއް ކުލިއަ ރ ވެގެން ދާނީ އެމް.އެމް.އޭ ތެރެއިން ލައިގެން ކްލިއަރ
ވެގެން ދާނީ. އެހެންވީމަ، އެމް.އެމް.އޭގެ މީގައި ބައިވެރިވުން ކިހާ ވަރަ ކަށް އޮތްތޯ ތިބޭފުޅުން އެބަ ބައްލަވަންތޯ؟
އަދި އޭގެ އިތުރަށް މި މައްސަލަ އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތްގޮތުން ފެށުނީއްސުރެ މުޢައްވިޒު މި ބަލަހައްޓަވަމުން މި
ގެންދަނީ. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސަކު ވެސް ހުރޭ. އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ 2 އަހަރު، 3 އަހަރުގެ
މަސައްކަތުގެ ވާހަކަ. ކީއްވެގެންތޯ ރައީސްގެ އިންވޯލްވްމަންޓެއް މި މައްސަލާ ގައި ނެތީ؟ އަދި އޭގެ އިތުރަށް މި
16

މައްސަލާގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ތެރޭގައި އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ އިންވޯލްވްމަންޓެއް އުޅޭތީތޯ ވަކި ބޭފުޅުން
މި މައްސަލަ ބައްލަވަމުން ތި ގެންދަވަނީ؟ މީގައި އެބަ ހުރި ކޮންމެވެސް ވަ ރަކަށް މިފަދަ އަޑުތައް ރަށުތެރެއިން
އިވިފަ. އެހެންވީމަ، އެ ދެ ކަންތައް އަޅުގަނޑަށް ސާފުކޮށްލަދެއްވާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޢައްވިޒު. ޖަވާބުދެއްވާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އެމް.އޭގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑު ކުރިން އިޝާރާތްކުރިން. އެމް.އެމް.އޭގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ތަހުޤީޤު
ނިންމާފައި ފެބުރުއަ ރީ މަ ހުގެ ތެރޭ ގައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވިފައި ވަނީ. އޭގެފަހުން ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލް އޮފީހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިން އިރުޝާދާ ގުޅިގެން ހަމަ އޭގެ ހަފުތާއެއް ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް އަށް އޭ ގެ މަނީ ލޯންޑްރިންގ ބައި ތަޙުޤީޤުކޮށްދޭން އެދިފަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤު
ފައިންޑިންގސްއަށް ބަލައިލާއިރު އެމް.އެމް.އޭއަށް އެބައިން އެންމެ ފުރަތަމަ މި ޓްރާންސްސެ ކްޝަން ހިނގި
ދުވަސްވަރު ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން އެމް.އެމް.އޭއަށް އެލަ ރޓުކޮށްފައި އެބައިން މިކަން ހިނގައިގެން. ދެން
އޭގެ ފަހުގަ އި އެމް.އެމް.އޭގެ ފަރާތުން ހަމަ އެނެލިސިސްއެއް ހަދާފައި އެބައިން އެ ދުވަސްވަރު. އެނަލިސިސްއަށް ފަހު
އެބޭފުޅުން ރިޕޯޓެއް ވެސް ތައްޔާރުކޮށްފައި އެބައިން ޑިސެމްބަރ 2014 ގައި. އެ ރިޕޯޓުގެ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި 4
ކަމެއް ހަމަ ފާހަގަކޮށްފައި އިންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި މަޢުލޫމާތުތައް ހުންނާނެ ހަމަ މީޑިއާގަ އި ހާމަކޮށްފަ. އެހެންވެ
އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކޮށްލަނީ. ދެން އޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކުރަނީ އެމް.އެމް.އޭގެ
ރިޕޯޓު، އޭރު މި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ޢަމަލީ ގޮތުން އޭރު ކޮށްފައި ވަނީ އެފް.އައި.ޔޫގެ އޭރުގެ މެނޭޖަރ
ކަމަށް ހުންނެވި ފަރާތެއް. އެކަމަކު މި ރިޕޯޓާ ގުޅޭގޮތުން ޑިސިޝަނެއް ނަންގަވާފައި ވަނީ އެފް.އައި.ޔޫގެ އޭރުގެ
ހެޑަކަށް ހުންނެވި އާ ޠިފް ޝުކޫރު މި ޑިސިޝަން ނަންގަވާފައި ވަނީ. ދެން އެމް.އެމް.އޭގައި ގާނޫނުގައި ބުނާގޮތުން
ވެއްޖެއްޔާމުން އެފް.އައި.ޔޫގެ ހެޑަކަށް ހުންނަ ފަރާތުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަކީ ހަމަ އެއީ އެންމެ މުޅި އެފް.އައި.ޔޫ ގެ
ޑިސިޝަންތަކަށް ޒިންމާވާންޖެހޭ ފަރާތް. އެމް.އެމް.އޭގެ އިތުރު ފަރާތަކަށް ހިއްސާކުރާ ކަށް ވެސް އެހެން ގޮތަކަށް
ވެސް ކުރާކަށް ނުޖެހޭ. ރިޕޯޓުގައި ކަނޑައެޅިގެން ފާހަގަކޮށްފައި އެބައިން މަނީ ލޯންޑްރިންގ ފައިނޭންސް ހުއްޓުވުމުގެ
ގާނޫނުގެ ދަށުން ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުންފުންޏާއި ގުޅިގެން ހުށަހަޅާފައި އޮތް އެސް.ޓީ.އާރު މަޢުލޫމާތު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސްއަށް ފޮނުވުމަށާއި، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުންފުންޏަށް ފައިސާ ލިބެމުންދާ ގޮތް ދެނެގަތުމަށާއި، ކުންފުނިން ލިބޭ
ފައިސާގެ އެއްވެސް ގާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކު ރޭތޯ ބެލުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ފޮނުވުމަށް ފެންނަ
17

ކަމަށް ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރި ފަރާތުން އެބައިން. އެކަމަކު ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ނިންމުން ނިންމެވި ފަރާތުން ނިންމަވާފައި
ވަނީ ރިޕޯޓު އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ފޮނުވަން ނުޖެހޭ ކަމަށް ނިންމާފައި ފައިލް ކޮށްފައި ވަނީ. އެހެންވީމަ، އެއާއި
ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން އެފް.އައި.ޔޫގެ ހެޑުންގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރަން ފެންނަ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފައި
ވަނީ. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި މި މައްސަލައަކީ ސީދާ އަޅުގަނޑު ތަޙުޤީޤުކުރާ މައްސަލައެއް ނޫން.
މި މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށްގެންދިޔައި ރު ގާތްގަނޑަކަށް ތިރީހަކަށް އިންވެސްޓިގޭޓުން މުޅި މައްސަލައިގެ
ތެރޭގައި އޭރުގައި ވަރަށް ގިނައިން ހަރަކާތްތެރިކޮށް؛ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މުޅި މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ލީޑުކުރެއްވީ 9
އިންވެސްޓިގޭޓަރުން. އޭރުގައި ތަހުޤީޤު ހަމަ ޓީމެއް ވަކި ޓީމެއް ނަންގަވައިގެން އޭގެ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ
އެބޭފުޅުން. ތަޙުޤީޤަށް ފަހު އެބޭފުޅުންގެ ފައިންޑިންގސް ހިއްސާކޮށްފައި ކޮމިޝަނުން ޑިސިޝަން ނެގުމަށްފަހު، ދެން
ވަރަށް ގިނައިން ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން މީޑިއާގައި މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ގިނަފަހަރު ބައިވެރިވާނީ
މައްސަލަތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ވެސް. އެހެންވީމަ، މި ޕް ރެސް ބްރީފިންގތަކުގައި ވެސް އެހެން ކަންތައްތަކުގައި ވެސް.
ދެން މަޖިލީހުގައި ތަފާތު ކޮމިޓީތަކުގައި ވެސް، އަޅުގަނޑު ހަ ނދާންވާގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާ މި މައްސަލަ އާއި ގުޅިގެން
އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގައި 4 ވަނަ ފަހަރަށް މިހާރު މި މަޢުލޫމާތު ދެވެނީ. މި ހުރިހާ ބައްދަލުވުމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު
މި ވާހަކަދައްކަނީ. އެހެންވީމަ، ކޮމިޝަން މެންބަރުން ޢާއްމު ގޮތެއްގައި މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކު ރުމުގައި ޝާމިލުވެގެން،
ޑައިރެކްޓްކޮށް ޝާމި ލުވެގެން ކުރިއަކަށް ނުދާނެ ޚާއްސަ ޙާލަތުގައި ނޫނީ. ދެން އެކަމަކު މި މައްސަލައި ގައި ބައެއް
ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ޢަމަލީގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑު ބައިވެރިވިން. އެއީ މި މައްސަލަ ބައެއް
ފަރާތްތަކުގެ ތަޙުޤީޤީ ބަޔާން ނެގުމަށް ޓަކައި، އޭރުގައި ބަންދުގައި ތިބޭ ބައެއް ފަރާތްތައް ހަމަ ޖަލަށް ގޮއްސަ
ބަޔާން ނެގުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު ޓީމުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ އިރު އެބޭފުޅުންނާއެކީ އަޅުގަނޑު ވެސް
ބައިވެރިވެގެން ކުރިއަށްގެންދިޔަ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މޯލްޑިވް ސް ޕޮލިސް ސަ ރވިސް އިން ކުރިއަށްދިޔަ މަސައްކަތް
ކުރިއިރު އެބޭފުޅުންނާއެކު ވެސް އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރިން. އެހެންވީމަ، އެހެން ބޭފުޅުންނަށް ވުރެ ތަންކޮޅެއް
ނޮލެޖު އަޅުގަނޑުގެ އިތުރު ވެދާނެ މި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން. އެހެންނޫން ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ހު ރިހާ މެންބަ ރުން
ވެސް ޝާމިލު ވުމާ އެކީގައި ގޮތް ނިންމާފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު އަރުވާނީ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު އަށް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ދެން މިތާނގައި އެހެން މެންބަރުން ވެސް ކުރެއްވި ސުވާލުތަކަށް
ބަލާއިރުގަ އި މި ކަމުގެ މިހާރު ހިނގާގޮތުގެ ޑީޓެއިލްސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެންމެނަށް ސާފުވެގެން ހިނގައްޖެކަންނޭނގެ
ނޫސްތަކުންނާއި އަދި އެހެން ވެސް ގޮތްގޮތުން. ތިބޭފުޅާ ކުރިން ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ މި މައްސަލަ
ފުރަތަމަ ކޮރަޕްޝަނު ގެ މައްސަލައެއް ކަމަށް، ގަވާއިދާ ޚިލާފު މައްސަލައެއް ކަމަށް ތިބޭފުޅުންނަށް ފެނިއްޖޭ 2012
ގައި. ފާހަގަކުރެވިއްޖޭ ރަށްތައް ޓުއަރިޒަމަށް ދިނުމުގެ އުސޫލު ބަދަލުވުމާ ހަމައިން. ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ 2012ގެ ކި ހާ
ހިސާބެއްގައިތޯ ތިބޭފުޅުންނަށް އެކަން ފާހަގަކުރެވުނީ؟ ދެވަނަ ކަމަކީ 13 ،2012 ގޮސް 4 އަހަރު ވެގެން ދިޔައީ.
ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން އެބައެނގޭ މިހާ ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަންގެ ކަންތައްތައް ހިންގަމުންދާކަން. އެހެންވީމަ، ތިބޭފުޅުން
މިކަން ހުއްޓުވުމަށް ނޫނީ މިކަން ސަރުކާރަށް އެކަން އެނގޭ ގޮތަކަށް ދެންނެވިންތޯ؟ ކިހާވަރަކަށް މަސައްކަތް
ކުރެއްވިންތޯ މިކަން ހުއްޓު ވުމަށް؟ އަޅުގަނޑަށް އެބަ ފެނޭ ހަމަގައިމުވެސް ބައެއް ކުދިކުދި ބިޑިންގތައް އޭ.ސީ.ސީން
ހުއްޓުވާފައި އެބަ ހުރޭ. ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ މިސާލަކަށް ނަސަންދުރައިގެ ވެސް މައްސަލަ އުޅޭ ވާ ހަކަ. އެތަން ވެސް
ހަދައި ނިމެނީ. އަދި ނުހުއްޓޭ. ދެން މި ރަށްތައް ވެސް ދެމުން ދެމުން ދެމުން ދެމުން ގޮސް ދިން މީހުން ޖަލަ ށް
ވައްދަންދެކަށް މި މައްސަލާގައި އޭ.ސީ.ސީން ބަލަ އި ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައި އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ.
އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ، މިކަން ހުއްޓުވުމަށް އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް ތިބޭފުޅުންނަށް މަސައްކަތްކުރެވުނުތޯ؟ ކިހާ ވަރެއްގެ
މަސައްކަތެއްތޯ ކުރެވުނީ؟ ތިބޭފުޅުންނަށް ޕޮލި ހަށް ވެސް އެންގިދާނެ. ޕީ.ޖީ އަށް ވެސް ހުށަހެޅިދާނެ. އަދި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވެސް އެންގިދާނެ. އަދި ހަމަ އެހެން މެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަށް ވެސް އެންގިދާނެ. ކިހާވަރެއްގެ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެއްވިންތޯ މިކަން ހުއްޓުވަން؟ ދެން އެ ނުކުރެވި އޮތް ކަމަށް ގިނަ މީހުން ގަބޫލުކުރެވެނީ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ އަހާލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ އޭ.ސީ.ސީން އެކަށީގެން ވާ ވަރެއްގެ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި ހުރި ކަމަކަށް މިކަން ހުއްޓުވާކަށް. އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ނުފޫޛްެއ، ބިރެއް ތިބޭފުޅުންނަށް
ދައްކަމުންދިޔަތޯ؟ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. އެކަހަލަ ކަމެއް އޮވެއްޖެ ނަމަ އެއީ ކޮން ފަރާތެއްތޯ؟ ޝުކުރިއް ޔާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ރަށްތަކުގެ މައްސަލާގައި އޭ.ސީ.ސީގެ ތަޙުޤީޤެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެށިފައި މި ވަނީ 2015 ގައި. އާދެ!
2015 ގައި. 2017 ގައި އަޅުގަނޑު ނިންމާފައި ވަނީ. 2015ގެ ތެރޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު ތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި މިއިންނަނީ މި އުސޫލުތަކާއި އެއްޗިހި މީގެ ކުރިން ބަދަލުކޮށްފައި ހުރިކަން. އޭގެ
ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޙުޤީޤަށް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނުވޭ. ދެން އެކަމަކު އޭގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ކުރިން
ފާހަގަކުރި ހެން ރަށްތަކުގެ މައްސަލައިގެ ކުރިން ޑޮލަރ މުޢާމަލާތްކުރި މައްސަލައަކީ 2014 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި
އޭ.ސީ.ސީގެ ސަމާލުކަމަށް އައި ސްގެން އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤު ކުރި މައްސަލައެއް. އޭގެ ފަހުގައި 2015 ވަނަ އަހަރު
19

ތެރޭގައި މި ރަށްތަކުގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކުރީ. ދެން ތަޙުޤީޤު ފައިންޑިންގސް ލިބިގެން ތަޙުޤީޤަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތައް ކަމާގުޅުންހުރި ދާއިރާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ހި އްސާކުރަނީ މި
ގާނޫނުގައި ބުނާގޮތުން 25 ވަނަ މާއްދާ ގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިއޮންނަނީ، ތަޙުޤީޤަށް ފަހު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތައް ހިއްސާކުރަން. ދެން އެގޮތަށް އެބަ ހިއްސާކުރަން. ދެން ތަޙުޤީޤު
އިނީޝިއަލް ސްޓޭޖުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެވަރު ކަމެއް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ކަންތައްތައް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް ވެސް ޢަމަލުކުރަމުން އައި އުސޫލުން އަންގަމުން ދިޔައީ. ދެން މި މައްސަ ލައިގެ ތަޙުޤީޤު
އޭ.ސީ.ސީން ފެށިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑު މި ބުނާހެން ވަރަށް ގިނަ ދާއިރާތަކާ އެކީ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް
ގެންދިޔައީ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް އާއި އޭ.ސީ.ސީ އާއި ވެސް ހަމަ ޝާމިލުވެގެން މި މަސައްކަތްތައް
ކުރިއަށްގެންދިޔައީ. ދެން ދިމާވާ ޗެލެންޖެއް އެބައިން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުވެސް. އޭ.ސީ.ސީން އަދި
ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް ދިންކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން އެއަށް ޢަމަލުކުރުން ލާޒިމުނުވާ ގޮތަކަށް މިހާރު
ގާނޫނު މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމަ، މިސާލަކަށް މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ވެސް އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤަށް ނިންމުމަށްފަހު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ވަކިވަކި ރަށްތައް ހުރި ޙާލަތާއި ހުރި ގޮތާއި މި ހުރިހާ އެއްޗެހި. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަނޑުމެން ޓުއަރިޒަމް މިނިސްޓްރީއަށް ވެސް އަދި ބަންޑާރަ ނައިބަށް ވެސް ލަފާދިނިން. އަދި މިހާތަނަކަށް އެއި ން
އެއްވެސް ލަފައަކަށް ޢަމަލުކޮށްފައެއް ނެތް ޙަޤީޤަތުގައި ބުނާ ކަމަށް ވަންޏާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަން ހިނގަމުންދިޔައިރު، އެ މެންބަ ރު ކުރި ސުވާލު. އެކަން ހިނގަމުންދިޔައިރު އެއްވެސް ފަރާތެއް ގެ އެއްވެސް
އެންގުމެއް އަންގާފައި ވާނެތޯ؟ އެއީ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި އޭރުގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ހުރި
ކަންކަންތަކެއް ފާހަގަކޮށްފަ. ތި ޑޮލަރ ގަތުމުގެ އިޝޫސް އެއީ ފާ ހަގަކުރެއްވި ފަހުން ވެސް އެބަ އޮތް ޑޮލަރ
ޓްރާންސްސެކްޝަންސް ހިންގަވާފައި ފަރާތަކާ އެކީ. އެހެންވީމަ، އޭރުގައި އެކަން ހުއްޓުވުމަށް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް
އެއްވެސް އެންގުމެއް އަންގަވާފައިވާނެތޯ؟ އަދި އޭގެ ފަހުން ހިނގައިދިޔަ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން އެ ހިނގަމުންދިޔައިރު
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެކަން ހުއްޓުވުމަށް ނޫނީ އެކަމަށް އެގޮތަށް ނުކުރުމަށް އަންގާފައިވާނެތޯއޭ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ކުރިން މި ފާހަގަކުރިހެން ތަޙުޤީޤަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންގުންތައް އަންގާފައި ހުރީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
20

2014 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓުގައި އޮތެއްނޫންތޯ ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް. އެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވާނެތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
2014 ވަނަ އަހަރު ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، 2014 ވަނަ އަހަރު ރެކޮމެންޑޭޝަންގައި
ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް ޢަމަލުކޮށްފައި ހުރި
މިންވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުތެރޭ ގައި ބެލިން. އެކަމަކު އޭ.ސީ.ސީގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތައް ދީފައި އިނީ ހަމަ
2016 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި އެ ރިޕޯޓަށް ފަހު ވެސް ދީފައި އިނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފޮލޯއަޕް ފުރުޞަތު ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދަށް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ގަބޫލުކުރަން ދަތިވަނީ މިވަރު ބޮޑު މައްސަލަތަކެއް ތަޙުޤީޤުކޮށް ނިމިގެންނޭ ތިބޭފުޅުންނަށް
އެންގޭނީ. ތިބޭފުޅުން އަންގާފައި އެބަ ހުރި މިވެނި މައްސަ ލަ ތަހުޤީޤު ފެށުމުން ނިމެންދެން އެކަމެއް ހުއްޓުވެން
ޖެހޭނެ. ތިބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވާކަށް، ތިބޭފުޅުން އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ކުރައްވާ ކަމެއް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ އަދިވެސް ތިބޭފުޅުން އެކަށީގެންވާވަރެއްގަ އި މި ކަ ންތައްތައް ހުއްޓުވަން، ފުރަތަމަ ރަށް ދޭ ސިޔާސަތު
ބަދަލުވެގެން ދިޔައިރު، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓު އައިސް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ބޭރު ވެގެން ދިއުމުން ސަރުކާރު ގެ
ސަމާލުކަމަށް އެކަށީގެންވާވަރަށް ގެނެވުނުތޯ ނުވަތަ ތިބޭފުޅުންނަށް އެންގޭނެ ނޫންތޯއޭ މިނިސްޓްރީން ރަށްތަ އް ދިނުން
ހުއްޓާލަން މި މައްސަލަ ބަލައި ނިމެންދެން. އެވަރަށް ތިބޭފުޅުންނަށް އެންގުންތޯއޭ؟ ކޮން ތާރީޚަކުތޯ އެންގުނީ؟ ކޮން
ފަރާތަކަށްތޯއޭ އެންގުނީ؟ ޖަވާބަކީ ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑު އެނގިލަން ބޭނުން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރިހެން ރަށްތަކުގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޙުޤީޤުކުރަން ފެށިފައި މިއިނީ
2015 ވަނަ އަހަރު. އޭ ރު މި ޕްރޮސެސް އެއްކޮށް ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް ނިމިފައި އިނީ. އެހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން
ތަޙުޤީޤުކުރަން ފެށިއިރު ވެސް މި ޕްރޮސެސް ހަމަ ހުއްޓިފައި މި އިނދީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
21

ސުވާލަކީ އެހާ ބައިވަރު ރަށްތަކެއް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ކިޔާ ތަނަކުން ދޫކުރަމުން ދިޔައިރު، ޓުއަރިޒަމް ގާނޫނާ
ޚިލާފަށް ކަމަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެއްޓިއިރު ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ވިދާޅުވެއްޖެ. އެހެންވީމަ، އެ
ކަނޑައެޅިގެން ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އެ ކަންތައްތައް އެހާ ދިގު މުއްދަތެއް ތެރޭ ގައި، މިދެންނެވީ 2014 ވަނަ އަހަރުން
ފެށިގެން 2015 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު ހިސާބަށް ހިނގާ ނިމިގެން ދިޔައިރު އެ ދޭތެރޭގައި ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް
ނުކުރައްވަންތޯއޭ؟ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އާދެ! އާދެ!
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިބޭފުޅުން މިހާރު ތި ވިދާޅުވަނީ ތިބޭފުޅުންނަށް މިކަން މި އެނގުނީ 2015ގައޭ. ކުރިން ވިދާޅުވެއްޖެ 2012 ގައި
މިކަން ފާހަގަކުރެވުނު ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، ތިބޭފުޅުން ތަޙުޤީޤުނުކޮށް ތި ތިއްބެވީ މިކަން ނިމެންދެން އެހެންތޯ ތި
ވިދާޅުވީ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ޚަބަރުތަކުން، ނޫސްތަކުން އެނގޭ ގޮތުގައި މިކަންތަކުގެ ހުރިހާ މުޢާމަލާތެއް 2015 ގައި
ނިމިއްޖެ. ދެން ކުރިން ވިދާޅުވި 2012 ގައި ރަށްތައް ދިން އުސޫލުށް ބަދަލެއް ގެނައުމާއި ގުޅިގެން ތިބޭފުޅުންނަށް
ފާހަގަކުރެވިއްޖެއޭ. އެކަމަކު ދެންމެ ވިދާޅުވީ ތަޙުޤީޤު ތިބޭފުޅުންނަށް ފެނުނީ 2015 ގައޭ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަށް
މި ތާރީޚުތައް ސާފުނުވާތީވެ އެހެން ދަންނަވާލީ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެ ރިޕޯޓުގެ ވާހަކަދައްކާތީ، ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާރީޚުތަކާއި އެކީގަ ކުރިއަށް
ގެންގޮސް ލާނަން އިނގޭތޯ. 2012 ގައި ބަދަލުގެނެއްސަ އޮތްކަން ފާހަގަކުރެވުނީ ތަހުޤީޤު ތެރެއިން އިނގޭތޯ.
ފުރަތަމަ 2014 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނުގެ ސަމާލުކަމަށް އަންނަނީ ޑޮލަރ މުޢާމަލާތުކުރުމުގެ މައްސަލައެއް، މޭ މަހުގެ
ތެރޭގަ އިނގޭތޯ ކޮމިޝަނުގެ ސަމާލުކަމަށް އަންނަނީ. 2014 ގައި. ހަމަ ސަމާލުކަމަށް އައުމުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރިކޯޑްސް ތަކުން އެބަދައްކާ ހަމަ ހަފްތާއެއްގެ ތެރޭގައި އެ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރަން ނިންމައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އިންވެސްޓިގޭޝަން ޓީމަކާއި ޙަ ވާލުކޮށްފައި އިންކަން. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ހަމަ އެ ހަފްތާ ތެރޭގައި އެ މައްސަލައާ
ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ޓަކައި، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ސިޓީއެއް ފޮނުވާފައި އޮތްކަން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ރިކޯޑްސްތަކުން އެބަ ދައްކާ. މިބުނީ 2014ގެ މޭ މަހުގެ ތެރޭގައި. ދެން އެއިރު އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލް ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ފާހަގަކޮށްފައި އިނީ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން އޭގެ އޮޑިޓެއް ކުރަމުން ދާތީވެ، އޮޑިޓު
ރިޕޯޓް ނިމުނުހާ އަވަހަކަށް އެ މައު ލޫމާތު ދޭން. ދެން ގާތްގަނޑަކަށް 2014ގެ ނޮވެމްބަރ މަހު ތެރޭގަ އި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތުތައް ލިބުނީ. އެ މަޢުލޫމާތު ލިބިގެން އަޅުގަނޑުމެން 2014ގެ ނޮވެމްބަރ މަހުގެ
ތެރޭގައި އެ މައްސަލައިގެ މަޢުލޫމާތު ލިބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަސްލު އެ މައް ސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ފެށުނީ. އެއީ
22

ރަށްތަކާއި ގުޅޭ ތަޙުޤީޤަކަށްވުރެން ބޮޑަށް ޑޮލަރު މުޢާމަލާތު ތައް ހިންގާފައި ހުރި ގޮތާއި ގުޅޭގޮތުން އެ ތަޙުޤީޤު
ކުރިއަށް ގެންދެވުނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޢަ ފީފަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ވިލުފުށި ދާއި ރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް
މީޑިއާގައި ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވެފައި އެބައޮތް، ތިމަންނަ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޚިޔާނާތުގެ މައްސަލަ ،
ނޫނިއްޔާ އެކަމަށް ޝައްކުކުރެވިގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެ ވާހަކަ ދެންނެވީމޭ އިނގޭތޯ. ދެންނެވީމާ، ދެން
އިތުރަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވިކަންނޭނގެ ނިޔާޒު ވިދާޅުވަނީ ތީ ޒާތީ ކަމެކޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، އޭރު
ދެން ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރުކަމުން ހުންނެވި ބޭފުޅާއަކީ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ބަޠަލަކަށް ވެފަ އި އޮތީ. ދެން އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް ތިބޭފުޅުންނަށް މި މައްސަލައިގެ އެއްވެސް އިޝާރާތެއް ކުރެއްވިތޯ؟
މިއާ ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް ކަހަލަ އިޝާރާތެއް ކުރެއްވިތޯ މިކަ ހަލަ ކަމެއް ހިނގަމުންދާ ކަމަށް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަ ގަކުރިންހެން ޑޮލަރު މުޢާމަލާތާއި ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވި ސިޓީއަކާ އި ގުޅިގެން
އޮޑިޓް އޮފީހުން 13 ނޮވެމްބަރ 2014 ގައި އެބައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއާ ގުޅޭ ލިޔުންތަކާއި އެއްކޮށް ޖަވާބު
ފޮނުވާފަ. އެއީ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮޑިޓު އޮފީހުން މައުލޫމާތު ލިބުނު.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު އަނެއް ސުވާލަކީ، މިހާރު އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ އެސް.އޯ.އެފް މެދުވެރިކޮށް އެކި
ކުންފުނިތަކުގެ އެކިފަރާތްތަކަށް ގޮއްސަ މިއޮތީ އިނގޭތޯ، ތިބޭފުޅުން ވަރަށް ފަހުން އިޝާރާތްކުރެއްވި ރިޕޯޓެއްގައި
ވަނީ. އެކަމަކު އެ ރިޕޯޓުގައި އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ރައީސް ޔާމީންގެ ނަމެއް އައިއްސަ އޮތްކަމަށް އެއީ ކީއްވެގެންތޯ
ރައީސް ޔާމީންގެ ނަން އުނިވެގެން ދިޔައީ. ދެން ފަހަރެއްގަ އަޅުގަނޑަށް ނުފެނިވެސް ހިނގައިދާނެ. އެކަމަކު އެ
އައިއްސަ ނެތްކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އިނގޭތޯ. ދެން އަނެއްކަމަކީ، އެސް.އޯ.އެފް މެދުވެރިކޮށް ތި
ބޭފުޅުން ތި ވިދާޅުވަނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ މިހު ރީ މި ކުންފުނިތަކަށް ލިބިފަ. މި ފަރާތްތަކަށް ލިބިފައި
23

އިނގޭތޯ. ކޮން މިންގަނޑު ތަކަކުންތޯ ތިބޭފުޅުން އެކަންތައް ނިންމެވީ؟ އެސް.އޯ.އެފްއާއި މި ބުނާ ކުންފުނިތަކާ
މުޢާމަލާތްކޮށްފައި މި އޮންނަނީ ޑޮލަރު ހޯދުމުގެ މުޢާމަލާތްތަ އް. ދެން މިހާރު މިތާ ކަން ހިނގާގޮތުން އަދި ޑޮލަރު
ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ ނެތަސް ޑޮލަރު އެބަ ވިއްކާ. ޑޮލަރު ބޭނުން މީހުން އެބަ ގަނެ ވޭ. ބޭންކަށް ދިޔައިމަ އެވަރަކަށް
ނުލިބޭ. ދެން މި ޑޮލަ ރު ގަނެފައި އެބަހުރި ދައުލަތުގެ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކުން ވެސް އެސް.އޯ.އެފް އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، ކޮން މިންގަނޑަކަށްތޯ ތިބޭފުޅުން ކަނޑައަޅުއްވާފައި އޮތީ މި އެސް.އޯ.އެފުން މި ވިއްކި ފައިސާއަކީ އެއީ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ކަން؟ އަދި އެ ހޯދި މީހުން އަދި އެ ގަތް މީހުން ނޫނިއްޔާ އެ ފައިސާ ލިބޭ
މީހުންނަށް އެކަން އެނގިގެންކަން އެފައިސާ ހޯދާފައި، ލިބިގެންފައި އެތިބީ؟ ދެން އަނެއްކަމަކީ، މިހާރު
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޗެކުތައް އެންޑޯސްކު ރުމުގެ ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް އެކަ ކު ސޮއިކޮށްފައި ފޮނުވި ކަމަށް ތި
ވިދާޅުވަނީ. އެކަމަކު މާލިއް ޔަތު ގާނޫނާއި މާލިއްޔަތު ގާނޫނު ގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ގަވާއިދުގައި އެކަން ހުއްދަކުރޭތޯ
ސަރުކާރު ގެ ފައިސާ، ދައުލަތުގެ ފައިސާ، އެތަނެއް ގައި ތިބޭ ވެރިން އެންޑޯސްކޮށްފައި އެއްވެސް ސަބަބަކާއި ނެތި
އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް ދޫކުރުން. ފުރަތަމަކަމަކީ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ އަކީ ވިޔަފާރި ކުރާ ކުންފުންޏެއް ނޫން.
އެމީހުންގެ މެންޑޭޓުގައި ވިޔަފާރިކުރާކަމެއް ވެސް. އެއީ މާކެޓިންގއަށް އުފައްދާފައި އޮތް ކުންފުންޏެއް. ދެން
އަނެއްކަމަކީ، އެ ރަށްތައް، ގާނޫނުގައި ބުނާގޮތުން، ޓޫރިޒަމާ ބެހޭ ގާނޫނުގައި ބުނާގޮތުން ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީ އިން
އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ރަށް ދޫކުރަން ޖެހޭނީ އިނގޭތޯ އޭރު އަދި ފަހުން ބަދަލެއް ގެންނަންވިޔަސް. ދެން އަދި
ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރަށް ވެސް ނޫނިއްޔާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވެސް ގާނޫނާއި ޚިލާފަކަށް އެކަމެއް އެގޮތަކަށް
ނުނިންމޭނެ. އެހެންވީމާ، އެހެން އޮތްކަމެއް ކޮބައިތޯ އޭގައި ތިބޭފުޅުން ނިންމާފައި އޮތް ނިންމުމަކީ؟ އެއީ މިއިން
ކޮންމެކަމަކީ ވެސް ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭކަމެއް އިނގޭތޯ. ގާނޫނާއި ޚިލާފަށް ވަކި މީހަކަށް ފައިދާ ލިބޭ ގޮތަށް ވަކިބަޔަކަ ށް
ފައިދާ ލިބޭގޮތަށް ކަމެއް ނިންމުމަކީ އެއީ ކޮރަޕްޝަން. ދެން އަނެއް ސުވާލަކީ، މިހާރު މި ޗެކްތައް ޑް ރޯވިންގ އަށް
ދާނީ އެމް.އެމް.އޭ އަށް. ދާއިރުގައި މިކަންތައް ހަމައެކަނި އެތާނގެ އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަށް އެކަންޏެއް ނޫން މި
މަޢުލޫމާތުތައް އެނގޭނީ. އެތާނގައި އެންމެ އިސްކޮށް ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ދެން
ކުރީގެ އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރަކަށް ހުރިއި ރުގައި މީ ގެ މުޢާމަލާތްތަކެއް ހިނގާފައި މިހިރީ އިނގޭތޯ. އަޒީމާ
ހުންނެވިއިރު ގައި. ދެން އެކަމާ ބެހޭގޮތުން ތިބޭފުޅުން އެއްވެސް ސުވާލެއް ކުރެއްވިންތޯ މިކަންތައް ސާފުކުރަން؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޢައްވިޒް ޖަވާބު ދެއްވާ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
24

އެސް.އޯ.އެފްގެ އެކައުންޓުން ލާރި ޖަމާވި 155 އެކަ އުންޓު ތެރޭގައި ކުރީގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީނު
ޢަބްދުލްގައްޔޫމުގެ އެކައުންޓު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވާނެ. އަދި ވަކި ހެޑިންގއެއްގެ ދަށުން
ވެސް ވާނެ އެންމެ ގިނައިން ޖަމާވި 15 ފަރާތް ތެރޭގައި ވެސް އެފައިސާ ހިމެނޭކަމަށް އިންނާނެ ޗާޓެއްގައި ވެސް
ހަމަ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އާއްމުކޮށްފައި އިން ރިޕޯޓުގައި ވެސް އިންނާނެ ނަން ފެންނަން ވެސް
އިންނާނެ. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އެސް.އޯ.އެފްއަށް ޖަމާކުރެވުނު ފައިސާއަކީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ފައިސާ ތޯ
ދެނެގަނެވޭނީ ކިހިނެއްތޯ އާ އަދި ޑޮލަރ މުޢާމަލާތް ކުރި ކުންފުނިތަކުން އެއީ އެފައިސާ ކަން އެނގިގެންތޯ
މުޢާމަލާތްކުރީ. އެސް.އޯ.އެފްގެ އެކައުންޓު ސްޓޭޓްމަންޓްސްތަކާއި އެސް.އޯ.އެފް އިން މުޢާމަލާތް ކޮށްފައި ހުރިގޮތް
ބަލާއިރު، މިކަން ފެށުމުގެކުރިން އެސް.އޯ.އެފްގެ އެކައުންޓުގައި ނެތް ފައިސާއެއް ޙަޤީޤަތަށް ބުނާ ކަމަށްވަން ޏާ.
ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއް އިނީ. ދެން އޭގެފަހުގައި ހަމަ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޗެކްތައް ޖަމާވަމުންދާ ވަރަކަށް މުޢާމަލާތް
ކުރަމުން ދިޔައީ. އެހެން ފައިސާއެއް އެސް.އޯ.އެފް އެކައުންޓަކަށް ނުއެއް ވަދޭ. އެހެންވީމާ، ޔަޤީން ގާތްގަނޑަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައެނގޭ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ މި ދައުރުވަނީ. ދެން އޮތް ސުވާ ލަކީ، ޑޮލަރާއި އަދި
އެހެން މުޢާމަލާތުތަ އް ކުރުމަށް ޓަކައި އެސް.އޯ.އެފް މެދުވެރިކޮށްގެން އެފައިސާ ހޯދި ފަރާތްތައް އެއީ އެބޭފުޅުންނަށް
އެނގިގެން ކުރިކަމެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ސީދާ އެހެން ބުނާކަށް ނޭނގޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޕޯޓުތަކުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައި އިންނާނީ އެސް.އޯ.އެފްއަށް ދިޔަ ފައިސާތަކަކީ އެއީ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ކަން ބެލެވޭއިރު، އެއަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފައި ސާތަކެއް 155 ފަރާތެއްގެ އެކައުންޓަށް
ދިޔަ ވާހަކަ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި 155 ފަރާތުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން
އޭރުގެ ތަޙުޤީޤަށް އަޅުގަނޑުމެން ގެނައިން ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ރަށްތަކާއި ގުޅުންހުރި ފަރާތްތައް. މި މުޢާމަލާތު ގަ އި
ރަށްތަކަށް އިންވޯލްވާ ފަރާތްތައް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް ގެނައިން. އޭގެތެރޭގައި ބައެއް ފަރާތްތައް ޑޮލަރ
މުޢާމަލާތްކުރި ކަމަށް ބުނެފަ. ހަމަ ގިނަފަރާތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ، ޑޮލަރ މުޢާމަލާތް ކުރިކަމަށް
ބުނިކަމުގައިވީ ނަމަވެސް އެއްވެސް އެވިޑެންސެއް ޕްރޮޑިއުސްއެއް ނުކުރެވުނޭ. އެކަމަކު ބައެއް ފަރާތްތަކުން ހުރި ހަމަ
ރިސިޕްޓު ނޫނީ އެކަހަލަ އެއްޗެހިތައް ހޯދާފައި ވެސް ހުރިކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވުނު. އެހެންވީމާ، މި ގިނަފަރާތްތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން؛ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވުނީ މި ޕްރައިވެޓް ބައި މިހާރު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސް އިން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާއިރު އެބަޔަށް ޖަވާބެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް ކިހާވަރަކަށްތޯ އެބޭފުޅުންނަށް އެ
މަޢުލޫމާތު އެނގި ގެން ކުރިއަށްގެންދިޔައީ. ދެން ކުންފުނިތަކުގެ އެންޑޯސްމަންޓުގެ ވާހަކަ ފާހަގަކުރެއްވިއި ރު،
ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާ ދައުލަތުގެ ކުންފުންޏަކަށް ވިޔަސް އަދި ދައުލަތުގެ އަމިއްލަ އިދާރާއަކަށް ވިޔަސް ލިބޭ
ފައިސާ އެހެން ފަރާތެއްގެ އެކައުންޓަށް އެންޑޯސްކޮށް ގެން ވެ ސް ޖަމައެއް ނުކުރެވޭނެ ގާނޫނުތައް އޮންނަގޮތުން ވެއްޖެ
ކަމަށް ވަންޏާ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެފައިސާ މިހާރު ވެސް އަދި އެންޑޯސްމަންޓާ ހިސާބަށް ދިޔުމުގެކުރިން
25

ވެސް އެއީ ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ އެއް. އެންޑޯސް އެހިސާބުން ކުރި ހިސާބުން ވެސް ފެށިގެން ވެސް އަސްލު
އެއީ ޚިޔާނާތަކަށް އެވަނީ. ދެން ދިފާޢެއް ގޮތުގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ މި
ނަގަމުންދަނީ، އެންޑޯސްކޮށްފައި ފޮނުވީމަ ތިމަންނަމެން ނުބަ ލަމޭ އެއީ ކޮންފައިސާއެއްތޯ ކޮން ފަރާތަކަށް ލިބެންޖެހޭ
ފައިސާއެއްތޯ. އެކަމަކު އޭގައި އަނެއްކޮޅަށް ބަލާ ކަމަށް ވަން ޏާމު އެންޑޯސްކުރުމަށް ޓަކައި އޮތް ޕްރޮސީޖަރއާ ވެސް
ޚިލާފޭ. އެހެންވީމާ، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ވެސް ބަލަންވާ ވަރަށް ނުބަލައޭ އަޅުގަނޑުމެން މިބުނަނީ. އެއީ
ދެފަރާތުގެ އެންޑޯސްމެންޓު ނެތިއޭ މިކަންކުރީ. ދެން އަނެއްކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ އަޅުގަނޑުމެން
ވެސް އުފައްދާ ސުވާލެއް ދަ އުލަތުގެ ބޮޑު ކުންފުންޏެއްގެ ނަން، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ހަމަ އެޑްރެސް ޖަހާފައި
އޮންނައިރު ވެސް، ހަމަ ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ އެގޮތަށް ކުރިއަށްދިޔައިރު ވެސް ކިހާވަރަކަށް ހެއްޔޭ އެކަންތައްތައް
ސަމާލު ކަމަށް ގެނެވުނީ. ނޫނީ އެކަން އެއީ ކިހިނެއް ހިނގާކަމެއްތޯ ބެލުނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު
އެފް.އައި.ޔޫއިން ތައްޔާރުކުރި އެނަލިސިސް ރިޕޯޓުގައި ވެސް އެކަން ފާހަގަކޮށްފައި އެބައިން. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް
އިން އެއީ އެ ކުންފުނީގެ މާލީ ޤާބިލުކަމާއި އެ ކުންފުނިން ކުރަމުންދާ ޓްރާންސެކްޝަންސްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ރަނގަޅު
އެނަލިސިސްއެއް ހަދާފައި ނެތްކަން، އެތަން އެ ޕްރޮސެސްކޮށްފައި އިންއިރު ރަނގަޅު އެނަލިސިސްއެއް ހަދާފައި
ނެތްކަން ފާހަގަކޮށްފައި އިން. ދެން އެމް.އެމް.އޭގެ ކްލިއަރެންސް ހައުސްގެ ދައުރަކީ ކޮބައިތޯ ބެލުމަށް ޓަކައި
އެމް.އެމް.އޭގެ ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ އެ ޔުނިޓުގައި އުޅޭ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން ގެނެސް ބައެއް ތަޙުޤީޤަށް އަޅުގަނޑުމެން
ގެނެސް ބަޔާން ނަގަ އި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ދެން ކްލިއަރިންގ ހައުސްގައި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާގޮތުން
އެބޭފުޅުންނަށް ވަކިވަކި ޗެކުތަކެއް ބަލައި، މިގޮތަށް ޢަމަލު ނު ކުރާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބުނީ. އެއް
ބޭންކުގެ އެއްޗެހިތައް އަނެއް ބޭންކަށް ޓް ރާންސްފަރ ކު ރާއިރު އެ އަދަދު ދިމާވެފައި، ދިމާނުވާ އަދަދަކީ ކޮބައިތޯ
ބަލާފައި އެއަށް އެ ސެޓްލްމަންޓެ އް މި ހަދަނީ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ޗެކެއް ވަކިވަކިން ބަލައި، މި ޗެކް އޮތީ
ކިހިނެއްތޯ، އެގޮތަށް ކު ރިއަށް ނުގެންދާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް؛ ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް އެމް.އެމް.އޭގެ ދައު ރާއި
ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް އޭރުގެ ގަވަރުނަރު ދެ ފަހަރެއްގެ މަތީން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް
ހާޒިރުކުރެ ވުނު. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް ހާޒިރުކުރެވުނީ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރާ ފަ ރާތެއްގެ ގޮތުން. ދެން
ދެވަނަ ފަހަ ރަށް ހަމަ ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް ހާޒިރުކޮށް، ސުވާލު ކުރެވިފައި
ވަނީ. ދެން ޓޫ ރިޒަމް މިނިސްޓްރީގެ މިހާރު ގާނޫނަށް ގެނެއްސަ ހުރި ބަދަލު ގެނައުމުގެ ފަހުގައި ވެސް އަދި ކުރިން
ވެސް މިހާރު މިއޮތް ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދައުލަތް ހިއްސާވާ ކުންފުންޏެ އްގެ ތެރެއިން ނޫނީ ދައުލަތް
ބައިވެރިވެގެން ކުރާ މަސައްކަތެއްގެ ތެރެއިން ނޫން ގޮތަކަށް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް އިޢުލާނު ކުރުމެއް ނެތި ރިސޯޓެއް
ބިޑެއް ނުކުރެވޭނެ މިހާރު ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން ވެސް.
26

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވިލުފުށި ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ފޮ ލޯއަޕް ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު 2 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް
އަރުވާނަން.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އިނގޭތޯ މިހާރު ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް އިނގޭތޯ، ތި ބޭފުޅުންގެ
ސަމާލުކަމަށް މި ގެންނެވީމަ ދެން ތި ބޭފުޅުން އެއް ވެސް އެކްޝަނެއް ނެންގެވިންތޯއޭ އިނގޭތޯ. ދެން އަނެއްކަމަކީ ،
މިހާރު ޓޫ ރިޒަމް މިނިސްޓްރީ އިނގޭތޯ، ޓޫ ރިޒަމް މިނިސްޓްރީ ގާނޫނީ ގޮތުން ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީން އޮތް ކަމެއް
އިނގޭތޯ، އެކަންތައްތައް އެހެން ބަޔަކަށް ބަދަލު ވެގެންދާއިރުގައި އެކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ކޮންކަމެއްތޯ ކުރީ؟ ދެ ން
އަނެއްކާ މި ކުންފުނި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނަމާދު ވަގުތަށް މަޑުކޮށްލެ އްވުން އެދެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ވިލުފުށި ދާއި ރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މެންޑޭޓު އިނގޭތޯ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މެންޑޭޓުގެ ތެރެއަކު ނެތް ވިޔަފާރި ތެރެއަށް
ވަނުމެއް. އެހެންވީމާ، އަދި ރަށްތައް ދޫކުރުން ވެސް އަދި ފައިސާ ބަލަ އިގަތުން ވެސް. އެހެންވީމާ،
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މެންޑޭޓުގައި ނެތް ކަމެއް ކުރަން އެބޭފުޅުން ފެއްޓެވީމަ ކޮބައިތޯއޭ ތި ބޭފުޅުންގެ ސަމާލުކަމަށް
އެކަން އައީމަ ދެން ތި ބޭފުޅުން އެޅުއްވި ފިޔަ ވަޅަކީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެ ސުވާލުގައި ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، ކުރިން ސުވާލުގައި ފާ ހަގަ ކުރީ ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލް އެކަ ން
ސަމާލުކަމަށް ގެނައީމަ. އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރިހެން އަޅުގަނޑުމެން ރެކޯޑްސްތަކުން މި ދައްކަނީ އަޅުގަނޑުމެން
ފޮނުވި ސިޓީއަކާއި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިޔުންތައް ފޮނުވާފައި މި ހި ރީ. އެހެންވީމާ، އެއާއި ގުޅިގެން ހަމަ
އޭރުވެސް ތަޙުޤީޤު ފަށައިގެން ހަމަ ކުރިއަށް ދިޔައީ. މި ތަޙުޤީޤު އޮން ގޮއިންގ ދިޔައީ. ދެން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ
27

މެންޑޭޓުގައި ނެތް ކަމެއް ތަޙުޤީޤުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މި މައްސަލަ، މި ރަށްތައް
ދޫކުރުމުގެ މައްސަލައިގައި ހަމަ ތަޙުޤީޤު ކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑަށް އެނގުނީ ވެސް މި މެންޑޭޓު ބަދަލުކޮށްފައި
ހުރި ގޮތާއި، މިއަށް ގެނެއްސަހުރި ބަދަލުތަކާއި މި އެއްޗެ ހި. އެހެންވީމަ، އޭގެ ކުރިން ނެތް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސަމާލުކަމަށް އައިއްސަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުންނަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަރުވަން، އަޅުގަނޑުމެން މިކުރާ މަސައްކަތަކީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން މާލިއް ޔަތު ކޮމިޓީއަށް ޙަވާލުވެފައި އޮތް އޯވަރސައިޓު މަސައްކަތު ގެ ދަށު ން
ކުރާ މަސައްކަތެއް. އެހެންވީމާ، މިކޮމިޓީގެ މެންބަރުން މި ކުރައްވާ ސުވާލަށް ގާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން ކޮންމެ ބޭފުޅެއް ވެސް، ކޮންމެ ފަރާތަކުން ވެސް ތެދުބަހުން ޖަ ވާބުދެއްވަން ޖެހޭ.
އެހެންވީމަ، އެކަން ހަނދާންކޮށް އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ، މަރަދޫ ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފްއަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާ ގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރި ރު. އަޅުގަނޑު ދެތިން ސުވާލެއް ކޮށްލާނަން. ފުރަތަމަ ތިބޭފުޅުންގެ ރިޕޯޓުން އެބަ ހާމަވޭ ފައިސާ
ނުދައްކާ ކޮންމެވެސް އަދަދަކަށް ރަށްތަކެއް ދޫކޮށްފައިވާކަމަށް. އެއީ ކިތައް ރަށްތޯ އާއި އެފައިސާ ކިހާވަރަކަށްތޯ އާއި
އެ ރަށްތައް ދައުލަތަށް ވަކިކުރުމާއި ދޭތެރޭގައި ކަމާބެހޭ އިދާރާއަކަށް ތި ފަރާތުން އެއްވެސް ކަމެއް ފާހަ ގަކޮށް
އަންގަވާފައިވާނެތޯ؟ އަދި އެގޮތުން އެ ރަށްތައް ވަކިކުރުމުން ދައުލަތުން ގެއްލުނު ފައިސާތަކުގެ ތެރެއިން ކިހާވަރެއް
ރިކަވަރ ކުރެވޭނެ ކަމަށް ފެނޭތޯ. ދެވަނައަށް ފާހަގަކުރެ އްވި ، ބައެއް ރަށްރަށް އެބަހުއްޓޭ ފައިސާ ދެއްކި ކަމަށް
ހަދާފައި ޗެކް ދީފައި އެ ޗެކްގައި ފައިސާ ނެތް އެކައުންޓު ގައި ވެސް ފައިސާ ނެތް ޗެ ކް. އަޅުގަނޑަށް އަޑުއިވުނީ
މިގޮތަށް. އެއީ ކިތައް ރަށްތޯ އާއި އެ ރަށްތައް ދައުލަތުން ވަކި ނުކޮށް ލަސްވަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ވަކި ކުރުމާއި
ދޭތެރޭގައި އޭ.ސީ.ސީއިން އެއްވެސް ކަހަލަ ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވާތޯ؟ ތިންވަނައަށް ފާހަގަކުރެއްވި އެސް.އޯ.އެފް
އެކައުންޓަށް ފަ އިސާ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ އެކައުންޓުން ޖަމާ ކުރުމަށްފަހު، އަނެއްކާ އަނބުރާ އެ ރަށް ދޫކުރާ ފަރާތުގެ
އެކައުންޓަށް ފައިސާ ޖަމާކޮށްގެން ރަށްތައް ނަގާފައި ހުރި ވާހަކަ. އޭގެ މާނައަކީ އެއް ފައިސާއެއް ރޯލްކޮށްގެން
ރަށްތައް ދައުލަތުން ނަގަމުން ދިޔައީ. އެސް.އޯ.އެފުން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ލާރި މި ބޭނުންކުރީ ރަށްރަށް ނަގަން.
އެގޮތުން، ކިތައް ރަށް އެގޮތަށް ރޯލުކޮށްގެން ނަގާފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭތޯ. ހަތަރުވަނަ ސުވާލަކަށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރެވުނީ، މިހާރު ރަށެއް ފައިސާ ނެގީ އެގްރިމެންޓުކޮށް އުސޫ ލުތަކާއި ގަވާއިދާއި ގާނޫނާއި ޚިލާފަށް،
28

އެސް.އޯ.އެފުން ނަގާފައި ވަކި ފަރާތަކަށް ވިއްކާލާފައި ކިތައް ރަށް އެބައޮތްތޯ ޓްރާންސްފަރ ކޮށްފަ. އަދި
ޓްރާންސްފަރ ކުރި ރަށްތަކުން އެ ގަތް ފަރާތުން ވިއްކި ފަރާ ތަށް ފައިސާ ދިޔަކަން ފާހަ ގަކުރެވޭތޯ އަދި ހަމައެއާއެކީ،
ސައިމަލްޓޭނިއަސްލީ ސަރުކާރަށް ލާރި ދައްކާފައި އެބައޮތްތޯ؟ ނޫނީ އެދެއްކި ފައިސާ ވެސް އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ
ރޯލުކޮށްފައި އެސް.އޯ.އެފް އެކައުންޓަށްތޯ ވަނީ. އަދި މިގޮތަށް ގަވާ އިދާއި ޚިލާފަށް ހުރި ރަށްތައް ވަ ކިކުރުމުން
ތިޔަބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި، ދެން ކު ރެވެން އެބައޮތްތޯއާ އެގަވާއިދާއި ޚިލާފު ރަށްތައް ވަކިކޮށްފައި ދައުލަތަށް އަނބުރާ
ނެގީމާ ދައުލަތުގެ ގެއްލިފައިހުރި ފައިސާގެ ތެރެއިން ކިހާވަރެއް ރިކަވަރ ކުރެވޭނެތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޢައްވިޒް ޖަވާބުދެއްވާ އެ ސުވާލަށް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ސުވާ ލާކީ ފައިސާ ނުދައްކާ ކިތައް ރަށް ދޫކޮށްފައި ހުރިތޯ؟ އަޅުގަނޑަށް ރިޕޯޓުގައި އެހާ ތަފުޞީލު،
ކުއްލިއަކަށް ހުރިހާ އެއް ޗެއްގެ ސްޓެޓިސްޓިކް ހަނދާނެއް ނެތް . އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާގޮތުން ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ 7 ނޫނީ 6 އެބަ އުޅޭ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުން އެފައިސާ ދެއްކި ކަމަށް ބުނި
ކަމުގައި ވިޔަސް އޭގެ ޓްރޭސް އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުފެންނަ. ދެން އެހެންކަމުން ހަމަ އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
ފާހަގަކޮށްވާނެ އޮކްޓޫބަރ 2017 ގައި ހަމަ ބަންޑާރަ ނައިބަށާއި، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށާއި، އަދި ޓޫރިޒަމް
މިނިސްޓްރީއަށް އެ ރަށްތަކުގެ ޙާ ލަތަކީ މިއޭ. އެހެންވީމަ، އެރަށްތަކާއި ދޭތެރޭގައި ބަންޑާރަ ނައިބުގެ
މަޝްވަރާއެއްކޮށް ގޮތެއް ނިންމައިދޭށޭ. ދެން އޭ.ސީ.ސީއަށް ކަނޑައެޅިގެން؛ ދެން އަޅުގަނޑުމެން އަނެންހެން
ޑިސްކަޝަން ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ އެރަށްތަކަކީ ދައުލަތަށް ނެގެންޖެހޭނެ ފައިސާ ކަމަށް.
އެކަމަކު އެއްބަސްވުމެއް އޮތީމާ އޭ.ސީ.ސީއަކަށް ނޯވޭ އެންގުމުގެ ބާރެއް ގާނޫނުން ދީފައެ އް އެއްވެސް އެއްބަސްވުމެއް
ބާޠިލް ކުރެވޭ ގޮތަށް. އެއީ ކޯޓުގެ ޙުކުމެއް އެހެން އޭ.ސީ.ސީގެ މައްޗަށް އޮތީމައާ އެކީގައި. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް
ރަށެއް ސީދާ ބާޠި ލު ކުރާކަށް ނާންގާ. އެކަމަކު އެގޮތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކޮންމެ ރަށެއްގެ ހަމަ ކޮންމެ ޙާލަތަކާއި
ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ ހަމަ ރެކޮމެންޑޭޝަންތައް ދީފައި އޮކްޓޫބަރ މަހުގެ ތެރޭގައި 2017ގައި. ދެން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކައިގައި ފާހަގަކު ރެއްވި ޗެކް ދެއްކުމަށްފަހު އެކަމަކު ވެސް ފައިސާ ނުވަންނަ، އަޅުގަނޑު
ހަނދާންވާގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާ އޭގެ އެއް ރަށް ޗެކެއްގެ ފޮޓޯ ދައްކާލުމަށްފަހު އެ ޗެކަކީ ޖަމާވެފައި ހުރި ފައިސާއެއް
ކަމަށް ދައްކާފައި އެ އެއްބަސްވުން ހަދާފައި އިނީ. ދެން އެކުންފުނީގެ ފަރާތުން އެރަށް ބާ ޠިލު ކުރި ސަރުކާރުން.
ބާޠިލު ކުރީމަ އެ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ގޮސްގެން ކޯޓު ން ޙުކުމް ކުރި އެރަށް އަނެއްކާ ވެސް އަނބުރާ ދޭން.
29

ދެން އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތްގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ މިހާރުގެ އެންމެފަހުގެ ސްޓޭޓަސްއަކީ އެ ރަށް އެ ފަރާތުން ވަނީ
އަނެއްކާ ވެސް އެހެން ފަރާތަކަށް ލީސްކޮށްފައި ކަމަށް ވަނީ މިހާރު. ދެން އެސް.އޯ.އެފްގެ ފައިސާ ރޯލް ވެގެން ގޮސް
އަނެއްކާ ވެސް ރަށަކަށް ދައްކާފައި، ރަށަކުން އަނެއްކާ ވެސް އެ ރަށް ދެއްކި ފައިސާ އެސް.އޯ.އެފްގެ ދިޔަ. އެ ވެސް
އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ މަދުވެގެން 3 ރަށް ވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އައިޑެންޓިފައި ކުރެވުނު. އެއަށް ވުރެ ގިނަ ވުމަކީ
ވެސް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް އިނގޭތޯ، މަދުވެގެން 3 ރަށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު މި ޑީޓެއިލްސްތައް ފަހުން
އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލާފައި ތަފުޞީލުކޮށް ރަށްތަކާއި އެކީގައި އަދަދުތަކާއި އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހިއްސާ ވެސް
ކޮށްލެވިދާނެ. ދެން ހަތަރުވަނަ ސުވާލަ ކީ ކޮން ސުވާލެއްތޯ؟
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފައިސާ ނުހޯދާ ނައަތުލާ ރަށް މީހެއްގެ ނަމުގައި ދޫކުރުމަ ށްފަހު، އެގްރިމެންޓްކޮށްފައި އެރަށް އެހެން މީހަކަށް
ޓްރާންސްފަރ ކޮށްފައި އެފަރާތުން ލާރި ދައްކާފައި އަނެއްކާ އެ ފައިސާވަނީ ކޮންތާކަށްތޯ. އެގޮތަށް ކިތައް ރަށް
އެބައޮތްތޯ ގަވާއިދާއި ޚި ލާފަށް ދޫކޮށްފައި ފައިސާ ނުދީ އެގްރިމެންޓްކޮށްފައި، އެހެން ވިއްކާލާފަ. ފަޅު ވިޔަސް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ އެގޮތަށް އެ ރަށެއް ގަތުމަށް ޓަކައި އެ ފަރާތުން ފައިސާ ދައްކާފައިހުރި ގޮތް
އަޅުގަނޑުމެން ބެލިއިރު، ބައެއް ފައިސާތަކަކީ މިބުނާހެން އެސް.އޯ.އެފްއިން އެ ފަރާތަށް ދެވިފައިހު ރި ފަ އިސާއިން
އަނެއްކާ އެ ފަރާތުން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއަށް ފައިސާ ދެއްކީމަ އެ ޗެކު އަނެއްކާ ވެސް ގޮއްސަ އެސް.އޯ.އެފްއަށް
ވަދެފައި ހު ރީ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ މިބުނާހެން 3 ނޫނީ 4 ވަރަކަށް ރަށް އެގޮތަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އިންނާނެ.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތަފުޞީލުކޮށްލާނަން. ރަށެއް އަޅުގަނޑުގެ ނަމުގައި ދޫކުރީ. އެކަމަކު ދޫކުރާއިރުގައި އެކުއިޒިޝަން ދީފައިތާ
އަޅުގަނޑަށް އެގްރިމެންޓު ކުރެވޭނީ. އެގޮތަށް އެކިއުޒިޝަ ން ނައަތުލާ ކިތައް ރަށް އަޅުގަނޑު ކަހަލަ މީސް
މީހުންނަށް ދޫކޮށްފައި އެ ހެން ފަރާތްތަ ކަށް ވިއްކާލާފައި އެބަހުރިތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރި ހެން 7 ވަ ރަކަށް ރަށް އެބައިން އެކިއުޒިޝަން ކޮސްޓް އެއްވެސް ވަރަކަށް
ޓްރޭސް ނުކުރެވި ނުނަ ގާހުރި ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ރަށް. އެކަމަކު އެފައިސާ އެހެން، ފަރާތްތަކަށް އެ ރަށްތައް
30

ދޫކޮށްފައިހުރިތޯ އެބައި އަޅުގަނޑުޖެހޭނީ ހަމަ ޔަޤީކޮށްލަން. މިހާރަކު އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ އެ ސްޓޭޓަސްއެއް
އެރަށްތައް ހުރި. މައްސަ ލަ ބެލިއިރަކު ގިނަ ރަށްތަކެއް ދެވަނަ ޓްރާންސެކްޝަންތަ ކެއް ހިންގާފައެއް ނެތް. އޭގެ
މާނައަކީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޢައްވިޒް، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކު ރަ އްވާ ސުވާލަކީ، އެގްރިމެންޓު ކުރަން ވަކި ފަރާތަކަށް
ރަށެއް ފައިސާ ނުލިބި އެގްރިމެންޓު މިކުރީ. އެއަށްފަހު، އެ ރަށް ތާރޑް ޕާޓީއަކަށް އެ ގްރިމެންޓު ޓްރާންސްފަރކޮށް
ނޫނީ އެ ރައިޓްސް ޓްރާންސްފަރ ކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނުތޯއޭ. އެސުވާލުގެ ޖަވާބު.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެބަހުރި ފާހަގަކުރެވިފަ. އެކަމަކު ސީދާ އަދަދު އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަލާލަންޖެހެނީ. އެބަހުރި ފާހަގަ ކުރެވިފަ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަދި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަން ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބު. އެއީ
މިވަރު ބޮޑު ކަމެއް ހިނގަމުން؛ އަޅުގަނޑު، އެވިދާޅުވީ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު
އެ ރިޕޯޓް ގައި އޮންނާނެ ހިއަހައްދޫގެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްފަ. އެރަށުގެ ފައިސާތަކެއް ނެގިކަން ވެސް ފާހަ ގަކޮށްފަ.
އެހެންވީމަ، އެކަންކަން އެހެން ހިންގިއިރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރި ސުވާލަކީ، އޭ.ސީ.ސީން އެކަމާއި ގުޅޭގޮތުން
އެކަން ހުއްޓުވުމަށް އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެއްވިތޯއޭ. ތިވިދާޅުވާ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓު ނެރުނުއިރު އޭރު އެ
މަސައްކަތް ސަމާލުކަމަށް އައުމުގެ ކުރިން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރައްވާފައި އޮތްތޯ އެކަން ހުއްޓުވުމަށް. އެ ކީއްވެތޯއޭ
ނުކުރެއްވުނީ. އެއްވެސް ނުފޫޒު އޮތީތޯއޭ ނޫނީ އެއްވެސް ކަމެ އް އޮތްތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު އެސުވާލު ޖަވާބު ނުދެވި ދިޔައީ ވެސް. އަޅުގަނޑަށް ނުފޫޒު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފާ ހަގަކުރެވިފައި
ނެތް އެ ވަކި ނުފޫޒެއް؛ އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މިބުނާހެން ހަމަ ރިކޯޑްސްތަކުން ފެންނަން އެބަހުރި އެ މަ އްސަލަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަމާލުކަމަށް އައުމާއެއްކޮށް، އަމިއް ލަ ފަރާ ތަކުން އަޅުގަނޑު ކުރި ހެން ޝަކުވާ ފުރަތަމަ އައީ މޭ
މަހުގެ ތެރޭގައި 2014ގެ. ހަމައެއާއެއްކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މައްސަލަ ބަލަން ނިންމާފައި ޓީމަ ކާ ޙަވާ ލުކޮށްފައި
ހަމައެއާއެއްކޮށް އެއާގުޅޭ އިތުރު މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ޓަކައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީ ހަށް ވެސް ހުށަހެޅިފައި އޮތީ. ދެން
31

މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އޭގައި ފާހަގަ ކޮށްފައި އިންނަނީ ޑޮލަރ މުޢާމަލާތު ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ހަމަ ލިޔެ ކިޔުންތައް
ހޯދަން އެކަން ތަޙުޤީޤު ކުރަން ކުރިޔަށް ގެންދިޔައިރަކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކު ރެއްވި ހެން އޭ.ސީ.ސީއަކުން ނެތް
އެއާއި ގުޅޭގޮތުން ވަކި އެއްޗެއް ހުއްޓުވާކަށް، ވަކިކަމެއް ކުރާކަށް، ނުކުރާކަށް، އެހާތަނަކަށް އަންގާފަ އެއް ނެތް
އިނގޭތޯ. ތަޙުޤީޤު ނިމުމާއި ހަމައަށް ވެސް ނެތް އަންގާފަ. ތަޙުޤީޤު ނިމުމަށްފަހު އެ ޕްރޮސެސްގައި އަންގާފައި އޮތީ.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާ ލަކީ ތިބޭފުޅުން ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ، އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ އިނގޭ ގޮތުގައި މިވަރުގެ ބޮޑެތި
ކޮރަޕްޝަން ތަކެއް ހިންގަމުންދިޔައިރު ގައި އޭ.ސީ.ސީއަށް އެނގިތިބި ކަމަށް ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެއޭ. އެކަންތައް
ހުއްޓުވަން އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތެއް ތިބޭފުޅުންނަށް ކުރެވުނުކަން ތިބޭފުޅުން ގަބޫލު ކުރައްވަންތޯއޭ. ނުކުރެވުނިއްޔާ
ނުކުރެވުނީ އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ނުފޫޒެއް ބިރުދެއްކުމެއް އޮވެގެ ންތޯ. ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑު ޖަވާބު ބޭނުން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ނުފޫޒެއް، ބިރުދެއްކުމެއް، އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައެއް ނެތް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގެ އެއްވެސް
ބަޔަކަށް އައިއްސަ އޮތް ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑަކަށް ވެސް އައިއްސަ ނެތް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ކުރިން މިދެންނެވިހެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރެއިން ތަޙުޤީޤު ނިންމާފައި ތަޙުޤީޤު ފައިންޑިންގސް ތައް މެންބަރުންނާއި
ޙިއްސާ ކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެން ޑިޒިޝަނެއް މިނަގަނީ. އެހެންވީމަ، ދެން ތި ވިދާޅުވި މައްސަލައިގައި އެ ތަޙުޤީޤު
ނިމުމުގެ ކުރިއަކުން ނެތް ހަމަ އޭ.ސީ.ސީން ވަކި ޑިޒިޝަނެއް ނަގަން އަން ގާފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފްއަށް ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރިން ހަމަ
އެއްކަމެއް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙު ސައިން ވަޙީދު އެ ވިދާޅުވާ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓު ގައި އަސްލު
ދ.މާގައުގެ ވާ ހަކަ އެބައޮތް އިނގޭތޯ. މިކަން ހިނގާފައި އޮތީ އޭރުގެ މިދެންނެވި ހަމަ އުސޫލުތަކާއި، ގާނޫނާއި
ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް އެކަން ތުހުމަތު ކުރައްވާފައި އެބަ އޮތް. އެހެންވީމަ، އެކަން އެހެން އޮތްއިރު ވެސް ހަމަ
އެކަން ސަމާލުކަމަށް އައިއްސަ ނެތީތޯއޭ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
32

ސަމާލުކަމަށް ނާންނަ ވާހަކައެއް ނޫން އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ. އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އޭ.ސީ.ސީން އެއް ވެސް ފިޔަވަޅެއް
އަޅުއްވާފައި އޮތްތޯ ދެންނެވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެމައްސަލަ ތަޙުޤީޤު ކުރުމަށް ޓަކައި މަޢުލޫމާތުތައް
ލިޔުންތައް ހޯދުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވި ވަރަށް ބައިވަރު ޗެލެންޖަސްތައް. މޭ މަހު ތެރޭގައި ކުރި
ރިކުއެސްޓަށް ނޮވެމްބަރ މަހުގެ ތެ ރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބު ލިބި ގެން ދިޔައީ ވެސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހުރިހާ ލިޔުންތަކެއް ލިބި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޙުޤީޤު ފެށިފައި އިނީ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭރު ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ވަރަކަށް ކޯރޕަރޭޓް ނުކުރައްވަނީއޭތޯ ތިވިދާޅުވަނީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން މަޢުލޫމާތު ހޯދަން ދިޔައިމަ އަސްލު ހަމަ ޓުއަރިޒަމް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ޗެލެންޖަސްތަކެއް ދިމާވި. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން އޭރުގައި ފުރަތަމަ
އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ ޓީމެއް ދިޔަ އިމަ އެ އޮޑިޓު ކުރަމުންދާތީ އޮޑިޓު އޮފީހުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި
އެލިޔުންތައް ޓައިޓުކުރަމުން ދާތީ އެކަން ފާ ހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން އޮޑިޓު އޮފީހަށް ލިޔުނިން އޮޑިޓު
އޮފީހުން އެ މަޢު ލޫމާތުތައް ހޯދުމަށް ޓަކައި. ދެން އޮޑިޓު އޮފީހުން ލިބުނު މައުލޫމާތުތަކާއި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތަޙުޤީޤުގެ ބޮޑުބައި އަސްލު ކުރިއަށް ގެންދެވެން ފެށުނީ ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާ ހީމް ޝަރީފް ފްލޯއަޕް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ދެން ސާފުވި އެއް ކަމަކީ އަދި މަޢުލޫމާތު ރަނގަޅަށް ސާފުކުރައްވާފައި ނެތްކަން. މިހާރު ކުރިއަ ށް
ގެންދަވާއިރު އެބަޖެހޭ ސާފުކޮށްލަން އެގޮތަށް ފައިސާ ނުދައްކާ އެގްރިމެންޓުތައް ކޮށްފައިހުރި ރަށްތަކާއި އެރަށްތަކުގެ
ޖުމްލައާ އެބަ ހޯދަންޖެހޭ. އެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރީކީއެއް ކިތައް ރަށްތޯ ފައިސާ ނުދައްކާ އޮތީ. އެގްރިމެންޓު
ކޮށްފައި ފަހުން ތަރޑް ޕާޓީގައި ވިއްކާލަ އި އެފަރާތުން ލާރި ދައްކާފައި ހުރި ރަށްރަށް ވެސް ހުރި ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަވޭ. އެ ހެންވީމަ، އެ ރަށްރަށު ގެ މަޢުލޫމާތު އެބަޖެހޭ ހޯ އްދަވަން. ދެން އެބަޖެހޭ ދައުލަތުން މިފައިސާ ހޯދުމަށް
ޓަކައި، މިހާރު މީގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ރަށް މި ފާހަގަވަނީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުދީ މީސް މީހުން ރަށްތައް ނަގާފައި
33

އެ އެގްރިމެންޓުކޮށް ގެން އޭގެ ފައިދާތައް ނަގަމުންދާ ވާހަކަ. އެހެންވީމަ، ވަރަށް ފަސޭހައިން ފައިސާ ނެތް ރަށްރަށް ،
ހަމަ ޔަގީނުން ވެސް ނުނަގާ ރަށްރަށް އަތުލެވޭނެ ދައު ލަތަށް. އަތުލީމާ ދައުލަތަށް ލިބޭ ލާރި މިހާރު ފުރަތަމަ ވެސް
ދެބައިކުޅައެއްބަޔަށްވުރެ ބޮޑަށް ރިކަވަރ ވެގެންދާނެ ކަމަށް ފާހަގަވޭ. އެ ހެންވީމަ، އެ ފިޔަވަޅު ނާޅުއްވާ ލަސްވާ ކަމަށް
ވަނީވިއްޔާ ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން 3 ވަނަ ފަރާތަށް، 4 ވަނަ ފަރާތަށް އެ ވިއްކައިގެން އެ އަލުން އެ
އެއްޗެއް ހޯދަން ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައަކަށް ވެދާނެ. އެކަމަކު ކިތަންމެ ފަރާތަކަށް ވިއްކިޔަސް އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ
އިނީޝިއަލީ އެފައިސާ ނުދައްކާ ރަށްތައް އެގްރިމެންޓުކޮށްގެން ތިބޭ ކަމަށް ވަނީވި އްޔާ އެ އެގްރިމެންޓު ބާޠި ލުކުރެވެން
ވާނެ. އެގޮތަށް އޭ.ސީ.ސީން ފާހަގަކުރައްވާފައި ނެތީ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އެކަން ފާހަގަކު ރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން ގެ ރައީސް މުޢައްވިޒު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރި ސު ވާލާ އި ގުޅިގެން، ހަމަ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ހަމަ ވަކިވަކިން އަޅުގަނޑުމެން
ތަޙުޤީޤުކޮށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ރަށަކާއި ގުޅިގެން ވެސް މުޢާމަލާތް ހިންގާ ވަކިވަކިން އިންނާނެ
ހިމަނާފައި ފައިސާ ދެއްކިތޯ ފައިސާ ނުދައްކާތޯ. އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ބަލައި ނިންމާލިއިރު 2017 ވަނަ އަހަރު
މެދުތެރެއާ ހަމައަށް، އެހިސާބަށް އައި އިރު އެރަށް ޓްރާންސްފަރ ވެފައިވަނީ ކޮންފަރާތަކަށްތޯ ޓްރާންސްފަރވި ފަރާތުން
ފައިސާ ދައްކާފައިހުރީ ކިހިނެއްތޯ، ހަމަ ވަރަށް ތަފުޞީލުކޮށް ހުންނާނެ ކޮންމެ ރަށަކާއި ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން
ހުރިހާ ފައިންޑިންގސްތައް ހިއްސާކޮށްފަ. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކައިގައި ފާހަގަކުރެއްވި، ކޮންމެ
ރަށެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެގޮތަށް ފާހަގަކުރަން ކަންތައް ތަކާއި ގުޅޭގޮތުން، ހަމަ ވަކިވަކި ރަށްރަށާއި ގުޅޭގޮތުން
އޭ.ސީ.ސީން އޭރު ހަމަ ރެ ކޮމެންޑޭޝަން ދިނީ އެއީ އެ ޙާ ލަތުގައި ހުރީމަ. ދައުލަތަށް ގެއްލުންވާ ޙާ ލަތުގައި ހުރި
ރަށްތަކެއް އެބަހުއްޓޭ ދައުލަތަށް ގެއްލުންވާގޮތަށް އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންގޮއްސަ. އެ ހެންވީމަ، އެ ކަންތައްތަކާ
ގުޅޭގޮތުން އަސް ލު ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތައް މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، ދައުލަތަށް އެންމެފައިދާ ބޮޑު ގޮތަކަށް
ޑިޒިޝަން ނެގީ. އޭގެތެރެއިން ބައެއް ރަށްރަށަކީ އަސްލު އެ އެއްބަސްވުން އުވާލުމަށްފަހު ސަރުކާ ރަށް ނަގަންޖެހޭ؛
އަނެއްބައި ރަށްރަށަކީ މަސައްކަތް ގޮއްސަ އޮތް ހިސާބަށް ބަލާ އިރު ދައުލަތުން އެއްބަސްވުން އު ވާލަ އިފި ކަމަށް ވަންޏާ
އަނެއްކާ ދައުލަތުން ބޮޑު ގެއްލުމެއް އުފުލަން ޖެހިދާނެ ކަމަށް އޭރުގައި ފާހަގަކުރެ ވޭ. އެހެން ކަމަށް ވަންޏާމު އެ
ފަރާތްތައް ފާހަގަކޮށް، ފައިސާ ނުދައްކާ ހުރިއްޔާ، ނޫނީ އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓް ކުޑަ ކަމަށް ވަންޏާމު އެއީ
ދައުލަތުން ގަބޫލުކުރާ އަގެއް އެފަރާތަށް ދަ އްކަން ލާޒިމުވާ ގޮތަށް ވެސް އެއްބަސްވުން ބަދަލުކޮށްގެން ނަމަވެސް
ދައުލަތަށް އެފައިސާ ހޯދަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ.
34

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔައުޤޫބު ޢަބްދުاله އަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަ އުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާ ލަކީ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ޚިޔާނާތާއި ގުޅިގެން އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން
ކޮމިޝަނުން މައްސަލަ ބަލަން ފެށިފަހުން އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާއި، އެމް.އެމް.އޭގެ މިހާރު ގަވަރުނަރާ އެއްކޮށް
އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރި އްޔާ ޔާމީންއާ އެއްކޮށް ރަ އީސް އޮފީހުގައި ބައްދަލުކުރުމެއް ބޭއްވިކަން އިނގޭ. އެއީ
ކޮންކަމަކާއި ގުޅިގެން ކޮން ވާހަކައެއްތޯ މަޝްވަރާ ކުރެ ވުނީ އެބައްދަލުވުމުގައި؟ އެއީ އެއް ސުވާލު އިނގޭތޯ. ދެވަނަ
ސުވާލަކީ، ފާ ހަގަކުރައްވައިފި ބީ.އެމް.އެލްއިން އެލާރޓް ނެރުނު ވާ ހަކަ. ބީ.އެމް.އެލްއިން އެލާރޓް ނެރުނީ
ބީ.އެމް.އެލްއަށް ފައިސާ ޖަމާކުރިއި ރުތޯ ނޫނީ ފައިސާ ވިތް ޑްރޯ ކުރިއިރުތޯ؟ 3 ވަނަ ސުވާލަކީ، ރިޕޯޓު ނުނެރި
ލަސްވީ، މިއީ އަޅުގަނޑަށް މީޑިއާއިން މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އިންގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ދުވަސް ވެއްޖެ މި ރިޕޯޓު
ނިމިފައި އޮތްތާ. އެކަމަކު ނުނެރި ލަސްކުރިކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވި. އެއީ ކީއްވެތޯ؟ ވަކި ފަރާތަކަށް މަންފާއެއް
ހޯދައިދޭންތޯ އެ ލަސްކުރީ؟ 4 ވަނަ ސުވާލަކީ، މި މައްސަލައިގައި ފާ ހަގަކުރެވުނު ކޮރަޕްޝަން ހިންގި ކަމަށް
ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތްތަކާއި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުންނާ އެއްވެސް ކަހަލަ ގުޅުމެއް އެއް ވެސް
އިރެއްގައި އޮތްތޯ؟ 5 ވަނަ ސުވާލަކީ، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ކޮ ރަޕްޝަނާ އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުންނާ ގުޅުމެއް
އޮތްތޯ؟ 6 ވަނަ ސުވާލަކީ، އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުގައި ކުރިން އޭ.ސީ.ސީގައި އިންވެސްޓިގޭޓަރުން ނިންމާ
މައްސަލަތައް ދައުވާ ކުރުމަށް އޮންނަ އުސޫލު މިހާރު އޮންނަނީ ބަދަލުކޮށްފަ. އެ ބަދަލުކުރީ އެއީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން
ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުން ވަކި ގޮތަކަށް މައްސަލަތައް، ވަކި ބޭނުންވާ ވަކި މިންގަނޑެއްގައި، ވަކި ބަޔަކަށް ފައިދާވާ
ގޮތަށް ނޫނީ ވަކި ނާޖާއިޒު ފައިދާ، ނުނީ ގެއް ލުމެއް ވިޔަސް ދޭން ބޭނުންވެގެން ބޭނުންވާ އުސޫލުން އެކަން ކު ރަން
އެގޮތަށް ނިންމި ނިންމުމެއްތޯ؟ އަދިވެސް އެބައިން ސުވާ ލުތަކެއް. އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް މުޢުތަބަރު ފަރާތަކުން
އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބުނުގޮތުގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މިހާރު މި ދައުރުގެ 5 މެންބަރުން މަޤާމަށް
އައީ އޭރުގެ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މައްސަލައިގައި އެންމެބޮޑަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ އަޙްމަދު އަދީބު، އަޙްމަދު އަދީބާއި
ވަރަށްބޮޑަށް މަޝްވަރާކުރެވި ވަކި ކަން ކަމަށް އެއްބަސްވެ ގެން. އެހެންވީމާ، މާނައަކީ މާ ކުރިން ވެސް އޮތީ މިކަހަލަ
ކަންކަން ހިންގާނެކަމުގެ މަޝްވަރާކުރެވި ޔަޤީންކަން ދެއްވާފައޭ. އޭގެމައްޗަށް ބިނާކޮށް މިހާރުގެ 5 މެންބަރުން
ޢައްޔަނުކުރެވުނު ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބުނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ކިހާވަރެއްގެ ޙަޤީޤަތެއްތޯ ވެސް ބަލާލަން
އެބަ ބޭނުންވޭ. މީގެއިތުރަށް، އަޅުގަނޑަށް އަދި އެހެން މައްސަލައެއް ވެސް، މިއާ ފަހަރެއްގައި ގުޅުމެއްނެތި ވެސް
ހިނގައިދާނެ. ބައެއް ކަ އުންސިލުތަކުން ގަޑިޖެހިގެން ގޮއްސަ ، ކައުންސިލަރުން ގަޑިޖެހުނީމަ ވެސް އެ މީހުންނަށް
35

ފައިސާ ފުލް މުސާރަ ނެގީމާ އޭ.ސީ.ސީން އެބަހުރި ނިންމާފައި އެއީ ކޮ ރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާކަމަށް ބުނެ، އެ
މައްސަލައިގައި އެ މީހުންނާ މެދު ދަޢުވާކުރަން ވެސް ހުށަ ހަޅާފަ. އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން
ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަޤާމުގެ ޒިންމާ އަދާނުކޮށް އެ ހާދުވަސް ވީއިރު މިކަމާއި ގުޅިގެން އެއްވެސްވަރަކަށް އެ މައްސަލަ
ބެއްލެވިންތޯ؟ އެއީ ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލެއްތޯ؟ އެ ޢަމަލު ހިމެނޭތޯ އެކަމުގަ؟ ދެން މީގެއިތުރަށް...
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ސުވާލު ކުރައްވާ!
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީން ރަށްތައް ކުއްޔަށް ނެގިއިރު ކުޑަރަށެއްގެ ނަމުގައި އި ކުއިޒިޝަން ކޮސްޓު ދެއްކުމަށްފަހު
އޭގެ ބަދަލުގައި ބޮޑެތި ރަށްތައް ނަގަމުންދިޔަ ކަމަށް ފާހަގަކުރެ ވުނުތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މުޢައްވިޒް ޖަވާބުދެއްވާ!
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރާ އެކީގައި އޭ.ސީ.ސީން ރައީސް އޮފީހުގައި ބައްދަލުވުމެއް، އަޅުގަނޑަށް
މަޢުލޫމާތެއް ލިބިފަ އެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންނަކަށް ވެސް ނެތް މަޢުލޫމާތެއް ލިބިފައި ރައީސް އޮފީހުގައި
އެފަދަ ބައްދަލުވުމެއް ކުރިއަށްދިޔަކަން އިނގޭތޯ. ދެން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވް ސްއިން އެމް.އެމް.އޭގެ ސަމާލުކަމަށް
ގެނައީ އެ ބޭފުޅުންގެ އެކައުންޓަށް ފައިސާ ޖަމާވާން ފެށީމަ. ފުރަތަމަ ޓްރާންސެ ކްޝަނާ ގުޅިގެން ބޭންކް އޮފް
މޯލްޑިވްސްއިން އެލާ ރޓް ގެނައިކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން؛ ދެން ރިޕޯޓު ނެރުން ލަސްވި ސަބަބު. މައިގަނޑުގޮތެއްގައި
އޭ.ސީ.ސީން މި ޢަމަލުކުރަނީ ތަޙުޤީޤެއް ނިމުމަށްފަހު، ޕްރޮސެކިއުޓަ ރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވާ މައްސަ ލައެއް
ވެއްޖެއްޔާ ޕްރޮސެކި އުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ކޭސް ބަލައިގަތީމަ އެ ތަޙުޤީޤު ޚު ލާޞާ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން
ޚަބަރެއްގެ ސިފައިގައި މި ނެރެނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެބްސައިޓުގައި މި ޖަހަނީ ޚުލާޞާ ރިޕޯޓެއް ޖަހަނީ. ދެން
އެހެން ނޫން ކަމަށް ވަންޏާ އާއްމުގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ޚަބަރެއް ނުއެއް ނެރެން ޕްރޮސެކި އުޓުކުރާ މައްސަލަތައް
ފިޔަވައި. އެހެންނޫން ދެން ބޮޑެތި މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބަލަމުންދާ އަދި ދަޢުވާ ނުކުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެ ސް
ރައްޔިތުންނާ ގުޅުންހުރި އެހެން މައްސަ ލަތަކެއް ކަމަށް ވަންޏާ ވެސް އެ މައްސަލައިގެ ނިމުނުގޮތް އަޅުގަނޑުމެން
36

ވެބްސައިޓުގައި ޖަހަން. ރިޕޯޓެއް އާއްމެއް ނުކުރަން މީގެ ކުރިން ވެސް. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް އިރެއްގައި ރިޕޯޓެއް
އާއްމެއް ނުކުރަން. 2017 ވަނަ އަހަރު މި މައްސަ ލަ ތަޙުޤީޤުކޮށް ނިންމާފައި ފުލް ރިޕޯޓު ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
އޮފީހުން އެކަނި ފޮނުވުނީ އެނގިފައިވާގޮތުގަ. އެކަމަކު 2017، ދެން އޭގެފަހުން 2018 ވަނަ އަހަރު ތެރޭގައި މި
މައްސަލައާ ގުޅިގެން ވަރަށް ތަފާތު ގޮތަކަށް އެކިއެކި ވާހަކަ ދެކެވެމުންދިޔަ. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް އޭ.ސީ.ސީން ވެސް
މި މައްސަލައިގައި ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތައް ސއިއްރުކުރަން ނޫނީ މި މައްސަ ލަ ދަޢުވާ ނުކުރެވޭތީއާ ވެސް
ތަޙުޤީޤަށް ހޯދުނު ހޯދުންތައް ހާމަ ނުކުރާތީ ވަރަށްބޮޑު ކަމެއް؛ އެހެންވީމާ، އެ ހުރިހާ ވާހަކަތަކަކާ އެކީގައި
އޭ.ސީ.ސީ މެންބަރުން މަޝްވަރާކޮށްފައި ނިންމީ އޭ.ސީ.ސީން މިހާތަނަށް އެއްވެސް ތަޙުޤީޤު ރިޕޯޓެއް އާއްމު ނުކުރި
ކަމުގައި ވީނަމަވެސް މި ރިޕޯޓުގައި ހުރި ވާހަކަތަކަކީ ރައް ޔިތުންނަށް ވަރަށް އެނގެން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތަކަށްވެފައި ،
ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އެކަމާ އަބަދުވެސް އަނެއް ހެން އެ ޝަކުވާކުރަމުންދާތީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުލް ރިޕޯޓު،
އެއްވެސް އުނިއިތުރުކަމެއް ނެތި ޕްރޮސެކިއުޓަ ރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވި ރިޕޯޓު އިންގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކޮމިޝަންގެ ވެބްސައިޓުގައި ޕަބްލިޝްކުރަން. އެހެންވެގެން އެކަން ކުރީ. 2018 ވަނަ އަހަރު ޑިސެމްބަރު މަހު
އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ ވެބްސައިޓު ގައި ޕަބްލިޝް ކުރީ. އެއީ އެއް އަހަރު ފަހުން ޕަބްލިޝް ކުރީ. އެހެންވީމާ،
އަނެއްހެން އާއްމު އުސޫލަކުން ނެރޭ ރިޕޯޓެއް ނޫން ފުލް ރިޕޯޓަކީ. އެކަމަކު އޭގެކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ދެން
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީ ހަށް ފޮނުވާފައި ޚަބަރެއްގެ ސިފައިގައި އެބައިން އަޅުގަނޑުމެން އަންގާފައި
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން އެ ނެރުނު ކަން. އެއީ އާއްމުގޮތެއްގައި ޢަމަލުކުރާ އުސޫ ލު. ދެން މި މައްސަލަ
ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަ ރާތްތަ ކާއި އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުންނާ ޚާއްޞަ ގުޅުންތަކެއް
އޮވޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނެތް. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ މި މައްސަލައިގެ
ތެރެއިން އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުންނަށް މީގެއިން މަންފާތަކެއް ލިބުނުކަން ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނެތް.
ދެން އުސޫލު ބަދަލުކުރިތޯ، މި އެއްޗެހި ބަދަލުކުރިތޯ. އޭ.ސީ.ސީގައި އަބަދުވެސް ތަޙުޤީޤުކުރަމުން އަންނަނީ ތަޙުޤީޤު
ކުރުމުގެ އުސޫލުތަކެއް ހެދިގެން. ދެން އޭގެފަހުގައި ޖިނާޢީ އިޖުރާޢަތު ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައުމާ ގުޅިގެން އޭ.ސީ.ސީގެ
އުސޫލު އިޖުރާޢަތު ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކަ އި މެނުއަލެއްގެ ސިފައިގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޮޑު
ބަދަލެއް ގެނެވުނު. އެ ބަދަލުގައި މިވަނީ މިހާރު ހަމަ ކުރިން ނުހުންނަ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިފައި
ހުންނާނެ. އެއީ ގާނޫނަށް އައި ވަރަށްބޮޑު ބަދަލެއް ޖިނާޢީ އިޖުރާޢަތުގެ ގާނޫނަށާއި ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް. މި ދެ ގާނޫނު
އައުމާ ގުޅިގެން އެ ދެ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި އުސޫލަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެވުނީ.
އެކަމަކު އޭ.ސީ.ސީގެ ހަމަ އިންވެސްޓިގޭޓަރުން ތަޙުޤީޤު ކުރުމަށްފަހު ޢަމަލުކު ރަން އޮންނަ އުސޫލުތަކަށް މާބޮޑު
ބަދަލުތަކެއް ނާންނާނެ. އެކަމަކު ތަޙުޤީޤު ތެރޭގައި ހެކި ހޯދުމާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމާއި އަދި އިދާރާތަކަށް ދިއުމާ،
އެކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް އަންނާނީ. ދެން ހަމައެ އާއެކު، ތަޙުޤީޤު ރިޕޯޓު އެކުލަވާލުމަށްފަހު އޭރުވެސް ޢަމަލުކުރަމުން
37

އަންނަގޮތަށް އިންވެސްޓިގޭޓަރުން ތަޙުޤީޤު ރިޕޯޓު އެކުލަވައިލުމަށްފަހު މެންބަރުންނަށް ފޮނުވީމަ، މެންބަރުން
ބައްދަލުވެ ނިންމާ ގޮތެއް ޔައުމިއްޔާ ކޮށްފައި އެ ރިޕޯޓު އަނެކަތި މިކުރަނީ. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް މި
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ މި މައްސަލައިގެ ތުހުމަތުކުރާ އަޙްމަދު އަދީބާ އެކީގައި އެއްބަސްވުމެއް އެކުވެގެންނޭ މިހާރު
ތިބި 5 މެންބަރުން އައީ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެއްވެސްވަރަކަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އެކަހަލަ ކަމެއް ހިނގި
ކަމެއް ވެސް އެނގިފައެއް ނެތް އަޅުގަނޑަކަށް. ދެން ކައުން ސިލުތަކުގެ ގަޑިޖެހިގެން ކައުންސިލަރުން އައިމަ ފައި ސާ
ނަގާފައި، ކޮމިޝަނުގެ ކުރީގެ ރައީސް ލުޠުފީގެ މައްސަލަ ކީއްވެގެންތޯ ނުބެލީ. ކައުންސިލުތަކުގެ ވެސް ކުރީ ގެ
މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އެ މައްސަލަތަކަކަށް ފިޔަވަޅު އެޅޭކަށް ދެން ނޯވޭ. އެއީ ގާނޫނު
އޮންނަގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ކައުންސިލަރުން އޭރުގައި އޮންނަނީ ގަޑިޖެހޭ ގޮތަކަށް ނޫން. އެކަމަކު ފަހުން އައިސް
ގާނޫނަށް ބަދަލެއް ގެނައީ އެ ބޭފުޅުން ގަޑިޖެހޭ ގޮތަށާއި މުސާރަ ކަނޑާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އެ ގާނޫނީ ބަދަލު އެ
ހިސާބުން ފެށިގެން ހުށަ ހެޅޭ މައްސަލަތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ޢަމަލުކުރީ. އެކަމަކު މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ
ގާނޫނުތަކުގައި މެންބަރުންނަށް މުސާރަ ކަނޑައެޅުމަށްފަހު، މި ގާނޫނުގައި އެބަ އިނދޭ ބުނެފައި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި
މުސާރައިން އެއްވެސް އެއްޗެއް އުން ޏެއް ނުކުރެވޭނެއޭ. ދެން ގަޑިޖެހޭ ގޮތަކަށްވެސް، އަދި މުސާރަ އާއި ސަލާމާއި
ޗުއްޓީގައި ވެސް ޢަމަލުކުރާނެ ވަކި އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާފައެއް ނެތް. ދެން އެކަމަކު އޭ.ސީ.ސީން އަޅުގަނޑުމެން
އަމިއްލައަށް އިންޓަރނަލީ އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާފައިވޭ. އޭ.ސީ.ސީގެ މުވައްޒަފުންނެކޭ އެއްގޮތަށް މެންބަރުން ވެސް ހަމަ
ޢަމަލުކުރަން ވާނީ މުވައްޒަފުންނާ އެއްގޮތަށް ސަލާމާއި ޗުއްޓީ ދިނުމުގައި ވެސް ހުރިހާ ކަމެއްގައި ވެސް. އޭގެ
މާނައަކީ ޗުއްޓީ ވެސް 30 ދުވަހުގެ ޗުއްޓީއޭ. ސަލާމް ވެސް ހަމަ މުވައްޒަފުންނަށް އޮންނަ ވަރަށޭ އެހެން
ކަންތައްތައް ވެސް އޮންނާނީ. އޭގެފަހުން އޮފީހަށް ހާޒިރު ނުވާ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ އެބްޒެންޓޭ އަރާނީ. ދެން އެކަމަކު
މުސާރަ ކެނޑެން ނޯންނަ ކަމަކީ ގާނޫނުގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައި ވާތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ، ދާންދޫ ދާ އިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފޮލޯއަޕަށް 2 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް
އަރުވަން.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވިދާޅުވެއްޖެ އޭ.ސީ.ސީގެ އެއްވެސް މެންބަރަކާއި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ ކޮރަޕްޝަނާ އެއްވެސް ގުޅުމެއް
ނެތް ވާހަކަ. ތަޙުޤީޤު ކުރެއްވިންތޯ އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުން ގުޅުން އޮތްތޯ ބައްލަވަން އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤު
ކުރެއްވިންތޯ؟ އެއީ އެއް ސު ވާލު. އަނެއްކަމަކީ، އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ އުސޫލު ބަދަލުކުރުމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
38

ދެންނެވީ ތަޙުޤީޤުކޮށް ނިމުނީމަ ދެން ޢަމަލުކުރާ އުސޫލު. ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގެ ކުރީގެ އުސޫލެއް ނޫން އިނގޭތޯ. ދެން
ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑަށް ގައިމުވެސް ކުރިން ފާހަގަވޭ ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް ހިނގަމުން ދާއިރު ކޮރަޕްޝަނަށް
ޝައްކުކުރެވިއްޖެއްޔާމު ހުއްޓުވާފައި އެބަހުރި ވަގުތީ އަމުރު ނެރެފަ. ކީއްވެތޯ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީން މިފަދަ ބޮޑު
ޚިޔާނާތެއް ހިނގަމުން ދިޔައިރު، އެއީ އޯޕަން ސީކްރެޓެ އް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ އޭ.ސީ.ސީގެ
ބޭފުޅުންނަށް މާ ރަނގަޅަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އޭ. ކީއްވެތޯ އެ ކަންކަން ހުއްޓުވަން އެއްވެސް މަސައްކަތެއް
ނުކުރެއްވީ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އޭ.ސީ.ސީން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދިޔައިރު، ވަކި މީހަކަށް ފޯކަސްކޮށް ނޫނީ ވަކި ބަޔަކަށް
ފޯކަސްކުރުމަށްވުރެ ބަދަލުގައި ތަޙުޤީޤު ޓީމާ ޙަވާ ލުކުރެވިފައި އޮތީ ހަމަ ލިބި ހުރި ހުރިހާ މަޢު ލޫމާތުތަކާއި ހެއްކާ
ވަޒަންކުރުމަށްފަހު ތަޙުޤީޤު ރިޕޯޓު އެކުލަވައި ލަން. އެހެންވީމާ، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އޭ.ސީ.ސީގެ ތަޙުޤީޤު އޭ ރު
ރިޕޯޓުގައި އެކުލަވާ ލާފައި އެއޮތީ އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤަށް ހޯދުނު ހުރިހާ މަޢުލޫމާތުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް. ދެން ހަމަ
އޭ.ސީ.ސީގެ ތަޙުޤީޤުގައި ވަރަށް ގިނަ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުންނާއި ވަރަށް ގިނަ ބޭންކުތަކުންނާއި ކުންފުނިތަކުން
ހޯދުނު މަޢުލޫމާތުތައް ހުންނާނެ އޭގަ އި ހިމަނާފަ. އެހެންވީމާ، އޭގައި އެއް ކަމަކަށް ފާހަގަކުރެވުނީ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ ރިޕޯޓުގައި އެ މަޢުލޫމާތު އިންނާނެ. ދެން އޭ.ސީ.ސީގެ ތަޙުޤީޤު ޓީމުން އެކުލަވަ އިލާފައި އިން ރިޕޯޓަށް
އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެނެސްފައެއް ނުވާނެ އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުން. ހަމަ އެ ފުލް ރިޕޯޓު އޮތްގޮތަށް އޮތީ. ދެން
ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ އުސޫލު، ނިމުމަށްފަހު ވެސް ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު، ތަޙުޤީޤުކުރާ އިންވެސްޓިގޭޓަރުން
ރިޕޯޓު އެ ކުލަވާލައި އެ ބޭފުޅުން ސޮއިކުރުމަށްފަހު ޙަވާ ލުކުރާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަކި ޔުނިޓަކާ. ޙަވާލުކުރީމަ އެ
ޔުނިޓުން، އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ހަފްތާއަކު އެއްފަހަ ރު އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުވުން ބާއްވަނީ. އެ ބައްދަލުވުމަށް
އެޖެންޑާކޮށްގެން މައްސަލަތަ އް ނިންމާނީ. މައްސަލަތައް ނިން މުމަށްފަހު ދެން ޔައުމިއްޔާކުރެވިފައި އެ މައްސަލަތައް
ފައިލްކުރުމުގެ ކަންތައް މި ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އެހެންވީމަ، އެ އުސޫ ލަކަށް ވަކި އިތުރު ބަދަލެއް އައިކަމެއް
އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައެއް ނެތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ފެލި ދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް
ރަޝީދަށް. ފަޟުލް.
39

ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާ ހީމް ފަޟުލް ރަޝީދު ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ވަރަށް ގި ނަ ސުވާލުތައް ކުރައް ވައިފި. އަޅުގަނޑުގެ ދެން މާގިނަ
ސުވާލެއް ނެތް. ދެތިން ސުވާލެއް އަޅުގަނޑު އަމާޒުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ. 155 އެކައުންޓަކަށް ފައިސާ
ޖަމާކުރެވިފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވައިފި. އަދި އޭގެ އިތުރުން ރަށްތަކެއް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މެދުވެރިކޮށް ދެވިފައި
ހުރިކަމަށް ވެ ސް ފާހަގަކުރައް ވައިފި. ދެން ފާހަގަކުރައް ވައިފި އެ ދެވިފައި ހުރި ރަށްތައް އަނބުރާ ގެންނަންޖެހޭނެ
ވާހަކައާއި އަދި ދައުލަތަށް މިސާލަކަށް، ގެއްލުންވެދާނެކަން. އެކަން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ،
155 ފަރާތެއް ގެ އެކައުންޓަށް ފައިސާ ޖަމާކުރި އިރުގައި މީގެ ތެރެއިން 15 ފަރާތެއްގެ އަދަދު ބޮޑުވެގެން ނޫނީ
ކޮންޓިނިއުއަސްލީ މި ޕްރޮސެސްވެފައި މިއޮތީ ދެއްތޯ؟ 155 އެކައުންޓަކަށް ޓްރާންސްފަރ ކުރެއް ވިއިރު ގައި
އެމް.އެމް.އޭ ގަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި ޑޮލަރު ވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތް ތަކެއް މިއީ މިސާލަކަށް. ޑޮލަރު ވި އްކުމުގެ ނަމުގައި މި
މުޢާމަލާތްކުރެވިފައި ހުރިއް ޔާމު އެ މުޢާމަލާތް ކުރެވިފައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހުންނަންވާނީ ލައިސެންސް
އޮތް ކުންފުންޏަކަށް މި ފު ރުޞަތު ފަ ހިވާންވާނީ. އެހެން ނޫންކަމުގައި ވަނީނަމަ އެ ކޮންމެ ފަރާތެއް ވެސް
ޒިންމާދާރުކޮށް، އެއީ 155 ފަރާތް ޒިންމާދާރު ނޫނީ އެކައުންޓުގެ ވެރި ފަރާތް ޒިންމާދާރުކުރެވެންވާނެއޭ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. އެއީ އެނގިފައި ވެސް ހުރެދާނެ ޑޮލަ ރުގެ މުޢާމަލާތްތައް، ޑޮލަރު ގަތުމުގެ ބޭނުމުގައި މި
މުޢާމަލާތްކުރަނީ. ފާހަގަކުރައްވައިފި އެއްވެސް ވަރަކަށް އެކަން އެއްވެސް ވަރެއްގެ އެގްރީމަންޓެއް ހެދިގެނެއް ނޫނޭ މި
މުޢާމަލާތްތައް ކުރެވިފައި ހުރީ. އެހެންވީމަ، އެ 155 ފަރާތަށް ހުސްއެކަނި ވަކި ފޯކަސްޑް ނޫނީ ޓާގެޓެ ޑް
ދިރާސާއެއްތޯ ނޫނިއްޔާމުން ރިޕޯޓެއްތޯ ތި ނެރުއްވީ؟ ނޫނީ 155 ފަރާތަކާ ބެހޭގޮތުން ކޮން ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއްތޯ ތި
ބޭފުޅުން ހިމަނުއްވާފައި އޮތީ އިނގޭތޯ؟ އެހެންވީމާ، ދެން މީގެ ތެރެއިން ރަށްތައް ދޫކު ރިއިރުގައި ދޫކުރެވިފައި ހުރި
ގޮތުން އިނގޭތޯ، މިހާރު މީޑިއާގައި އެބައުޅޭ ގާތްގަނޑަކަށް އެއް ރަށް ތިން ފަރާތަކަށް، އދ.ރަށްދިއްގާ ތިން
ފަރާތަކަށް ދިން. އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތްގޮތު ގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ދިޔައީ، އެއީ މިދިޔަ ސަރުކާރު ނޫން ކު ރީ
ސަރުކާރުގައި ދެވިފައި އޮތް ރަށެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އެއީ ކޯޓު މަރުޙަ ލާގެ ތެރޭގައި އުޅެނިކޮށް
ދެވަނަ ފަރާތަކަށް އަދި ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ވެސް އެ ރަށް ދެވިގެން ދިޔައީ. އަދި އޭގެފަހުން އެ މައްސަލަތަކުގެ
ތެރެއަށް މި ހުރި ހާ ފަރާތެއް ވެސް ކޯޓުގެ ތެރެއިން ތަދައްޚުލްވެގެން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދާކަން އަޅުގަނޑަށް.
އެހެންވީމަ، މީގެ ޙަޤީޤަތް، މިއާއި ބެހޭގޮތުން ތި ބޭފުޅުން، މި ރަށްތަކުގެ ތެ ރޭގައި ހިމެނޭތޯ އަދި މީގެ ދިރާސާ
ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވާނެތޯ؟ އެއީ ދެވަނަ ސުވާ ލު އިނގޭތޯ. ތިންވަނަ ސުވާލެއްގެ ގޮތަށް އަދި ފަހު ސުވާލެއް
ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ބޭންކުގެ މިސާލަކަށް، މުވައްޒަފުން އިނގޭތޯ. އެކައުންޓަށް ޖަމާކުރި އިރު
ކޮންމެ ގޮތެއްވިޔަސް ބޭންކުގެ ކައުންޓަރުގައި ތިއްބަވާނެ މުވައްޒަފުން. އެ ބޭފުޅުން އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޗެކެއް
ހިފައިގެންދިޔައިމަ އެތެރެއަށް ވެދެވަޑައިގެން އޭތި ކޮންފަރމްކޮށްފައި މި އެންޑޯޒްކޮށްފައި މި ގެންނަނީ. ދެން
40

އެންޑޯޒްކޮށްފައި އޮންނައިރުގައި މި އޮންނަނީ މިސާލަކަށް، ބޭންކެއް ވެއްޖެއް ޔާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެ
ފަރާތެއްގެ، އެ އެކައުންޓުގެ ދެ ފަރާތުގެ ސޮއި އޮ ވެގެން މި އެންޑޯޒްމަންޓެއް މި އަންނަނީ. ދެން ކުންފުނިތަކު ގެ
އެންޑޯސްމަންޓު ޗެކު އޮންނަ އުސޫލު ތަފާތު ވެދާނެ ކަންނޭނގެ. އެހެންވެއްޖިއްޔާމު އެއްވެސް ފަރާތަކުން
ސުވާލުކުރެއްވުނުތޯ މިސާލަކަށް، މި ފަރާތްތައް ހޯދަން މަސައްކަތްކުރެވުނުތޯ މި އެންޑޯސްކުރި ފަރާތްތައް ؟
އެހެންވެއްޖެއްޔާމުން އެއީ ކިހާ އަދަދެއްގެ ބޭފުޅުންތޯ މި ޓޯޓަލް ޕްރޮސެސްގައި ޝާމިލުވެގެންދަނީ؟ އެ ތިން ސުވާ ލު
ހަމައެކަނި. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
މުޢައްވިޒް ޖަވާބު ދެއްވާ.
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މައްސަލައާއި ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް އެސް.އޯ.އެފްއަށް، އެ ކުންފުންޏަށް ޖަމާވި
ފައިސާ ދައުރުވެފައި އޮތް ގޮތް ބެލިބެލުމުގައި އަސްލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ 155 ފަރާތެއްގެ
އެކައުންޓަށް ފައިސާ ދައުރުވެފައި ހުރިކަން. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ރިޕޯޓުގައި ވެސް އެއްވެސް އިރެއްގައި
ފާހަގަކޮށްފައެއް ނުވާނެ އެ 155 ފަރާތަކީ އަދި ކުށްވެރިންނޭ. އެއީ ކޮން ގޮތަކަށް ދިޔަ ބައެއްތޯ. ފަހަރެއްގައި
އިއްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވިހެން އޭ ގެ ތެރޭގައި ހަމަ ހުރެދާނެ ޖެނުއިން
ޓްރާންސެކްޝަންތަކެއް ހިންގާފައި ހުރި ވިޔަފާރި މުޢާމަލާތް ތައް ވެސް ހިންގާފައި ހުރި. އެކަމަ ކު، އަޅުގަނޑުމެން
ޖުމުލަގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤަށް އަޅުގަނޑުމެން ބައެއް ފަރާތްތައް ހާޒިރުކޮށް
ސުވާލުކުރެވުނު. ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރި ޑޮލަރު މުޢާމަލާތްކުރުމަށް ޓަކައި މުޢާމަލާތްތައް ހިންގި ކަމަށް.
އެކަމަކު، ގިނަ ފަރާތްތަކަށް އޭ ގެ ހެއްކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުދެއްކުނު. ދެން ގިނަ ފަރާތްތަކަކީ ޑޮލަރު
ވިޔަފާރިކުރުމުގެ މުޢާމަލާތުކު ރުމުގެ ލައިސަންސް ވެސް އޮތް ފަރާތެއް ނޫންކަން ފާހަގަކުރެވުނީ. އެހެންވީމަ، މި
ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން އެނގިފައި އޮތީ ކިހާ މިންވަރަކަ ށްކަން، ހަމަ ގިނަ ފަރާތްތަކުން ފާ ހަގަކުރެއްވި އެ
ބޭފުޅުންނަށް އެސް.އޯ.އެފްއާ މުޢާމަލާތުކުރިއިރު އެއީ އެކަހަލަ ކުންފުންޏެއްކަން އެނގިފައި ނެތްކަމަށް ވެސް
ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި. އެއީ އެ ފަރާތުން އެ މުޢާމަލާތުކުރަނީ އެކަހަލަ ފައިސާތަކެއްކަމަށް ނޭނގިފަ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޕޯޓުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައި އޮންނާނެ ދެ ނަމެއްގައި އެއް ރަށެއް ތަފާތު ފަރާތްތަކަށް ދޫކޮށްފައި
އޮތް އޮތުން. ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ވެސް ސީދާ ނޭނގެ އެގްޒެކްޓު ޑޭޓެއް ބަލައިލަންޖެހޭނީ. އެންމެ ފުރަތަމަ
ދޫކުރެވުނު ރަށް ދޫކުރެވުނީ ކޮން ތާރީޚެއްގައިތޯ ކިހިނެއްތޯ. އެކަމަކު، އެ ދެ ރަށް ދޫކުރެވިގެން އެ މައްސަލައިގައި
41

ހަމަ މި ދެ ރަށުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތައް ވެސް ކޯޓު މަރުޙަލާ އަށް ވެސް، މި ބުނީ މި ދެ އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭ
ފަރާތްތައް ވެސް ކޯޓު މަރުޙަލާއަށް ވެސް ދިޔަ. ދެން ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައްވި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަދި އެހެން
ކުންފުނިތައް ކަމަށްވިޔަސް ކުންފުނީގެ ޕޮލިސީއެއް ކަނޑައަޅައިފި ކަމަށް ވަން ޏާ އެ ޕޮލިސީއާއި އެއްގޮތަށް
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އަދި މި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން މި ޗެކުތައް
އެންޑޯޒްކޮށްގެން އެހެން ފަރާތްތަކުގެ އެ ކައުންޓަކަށް ޖަމާކުރަމުންދިޔައިރު، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބޭންކް އޮފް
މޯލްޑިވްސްގެ ގާތްގަނޑަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ފުރަތަމަ ތުހުމަތުކުރީ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ހަމަ އެންމެ
ސްޓާފެއް ނޫނީ ދެތިން ސްޓާފުންނޭ މީގައި ޝާމިލު ވެގެން މިކަން ކު ރިއަށް ގެންދަނީ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެން
ބެލިބެލުމުގައި ހަމަ ގިނަ އަދަދެއްގެ ސްޓާފުން އެބަހުއްޓޭ ކައުންޓަރ ލެވެލްގައި ވެސް ޕްރޮސެސްކުރުމުގައި ވެސް
ބައިވެރިވެފައި އެބަހުއްޓޭ. އެހެންވީމަ، ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ސްޓާފުންގެ ވާހަކަ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ.
ތިރީހަކަށް ސްޓާފުން ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަ އިޑެންޓިފައިކޮށްފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމަ، އެ ބޭފުޅުންނާއި
ސުވާލުކޮށް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ މަސައްކަތް މި ހާރު އަސްލު ކުރިއަށްދަނީ އެބައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފެލިދޫ ދާއި ރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފޮ ލޯއަޕް ސުވާލަކަށް ދެ މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް އަރު ވަން.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދު ވާ ހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ 155 ބޭފުޅުންގެ އެކައުންޓު އިނގޭތޯ ، އެ ސުވާލު އަދި ފުރިހަމަޔަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާ
ގޮތަށް ޖަވާބު ނުދޭތީ ހަމަ ތަކުރާރުކޮށްލާނަން އަޅުގަނޑު. 155 ފަރާތަކަށް ޖަމާކުރިއިރުގައި ހަމަ 155 ފަރާތެއްގެ
އެކައުންޓު މިއޮތީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ވަދެފަ. އެކަށީގެންވޭތޯއޭ މި 155 ފަރާތަށް މި އެސް.އޯ.އެފްއިން މި
ޖަމާކުރާ ފައިސާއަކީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ފައިސާ ނޫންކަން ތި ބޭފުޅުންނަށް ސާބިތުވިތޯ ތި ބޭފުޅުންގެ ތަޙުޤީޤުން؟
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފަހަރުގައި ބައެއް ފަރާތްތަކަށް އެ ފައިސާކަން ނޭނގި ހުރުމަކީ ވެސް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެ ކަމަކު، އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވެނީ ތަޙުޤީޤަށްފަހުއޭ އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑިސައިޑުކުރެވޭނީ ޕްރައިވެޓު ކުންފުނިތަކުގައި މި ފައިސާ
ޖަމާވާން މެދުވެރިވި ގޮތާއި އެ މީހުންނާ ގުޅޭގޮތުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
42

އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިރު
ޢަބްދުއްލަޠީފަށް.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާ އިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ފު ރަތަމަ ސުވާލަކަށް އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ
ރިޕޯޓުތަކުން އަޅުގަނޑުމެނަށް މި ފާހަގަވަނީ 79.39 މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބެންޖެހޭ ކަމަށް ދައު ލަތަށް. ދެން ތި
ބޭފުޅުންގެ ތަޙުޤީޤުތަކުން އެ ތަފާތުވޭތޯއޭ އެ ބަދަލެއް އާދޭތޯ ؟ ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ، ބޭންކު ގެ
ފަރާތްތަކެއްގެ އިންވޯލްވްމަންޓު ވަރަށް ބޮޑަށް ވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. މިހާހިސާބަށް އައިރުގަ އި
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އެޅިފައިވޭތޯ؟ ނޫނީ އެބޭފުޅުން ހަމަ ވަޒީފާގައި ތިބީތޯ. ނޫނީ ކިހިނެއްތޯ
ކަންތައްތައް ވެފައި އޮތީ؟ ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އެމް.ޕީ.އެލްއަށް މުޢާމަލާތްތަ އް ހިންގިފައި
އެބަހުރި ޑޮލަރު ގަތުމުގެ ކަންތައްތަކުގައި. އަދި އެ ބޯރޑުން ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ޚިޔާނާތައް ފޭވަ ރ ވާ ގޮތަށް
ކަންތައްތަކެއް ނިންމާފައި އެބަހުރި. އެ ބޭފުޅުންނާ ދޭތެރޭ ހިންގުނު ތަޙުޤީޤުތަކުން ފެންނަނީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ އެ
ބޭފުޅުންނަށް އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އެޅިފައިވޭތޯ؟ 3 ވަނަ ކަމަކަށް ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، އިކުއިޒިޝަން
ކޮސްޓްގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ބައިވަރު އަދަދުތަކެއް ގެއްލިފައިވޭ . އެތަނުން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އެއް ރަށެއް ދެ
ނަމެއްގައި ވިއްކާފައިވާކަން. އެއީ 2 ފަރާތަށް ވެސް ހަމަ އަދަދު ނަގާފައިތޯ، އެއީ ކިހާވަރެއްތޯ؟ 4 ވަނަ ކަމަށް
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ، އޭ ރުގައި އެމް.އެމް.އޭގެ އެފް.އައި.ޔޫ ހެޑަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅާއަށް މިހާ ރު ތި ބޭފުޅުން
އެއްވެސް ވަރަކަށް ފިޔަވަޅެއް އަޅަން ފޮނުވާފައިވޭތޯ؟ އެ ފިޔަވަޅަކީ ކޮބައިތޯ؟ ދެން އިތުރު ކަމަކަށް ،
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ 2014 ގައި ފުރަތަމަ ރިޕޯޓު ނުކުމެގެން ތި ބޭފުޅުން ދަންނަވާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ ވަރަށް ބޮޑަށް ސީކުއެންސެއްގެ ތެރެއިން މި ކަންތައްތައް. ފުރަތަމަ މޮންޓޮލި އަން ކިޔާ
ކުންފުންޏަކާ، ދެން އެ ކަންތައްތައް ފުރަތަމަ ފަޅާއަރައި ދިޔައީ. ދެން އޭގެ ފަހުން އެސް.އޯ.އެފަށް. އެހެންވީމާ،
ކުއްލިއަކަށް އެއްފަހަރާ ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކެއް ނޫން މީކީއެއް. ދެން، ވަރަށް ބޮޑަށް ދަންނަވައިފި ތި
ބޭފުޅުންނަށް މަޢުލޫމާތު އެނގިލެއްވިއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ތަޙުޤީޤަށް އެ ދިޔަ މުއްދަތުގެ ތެރޭގަ އޭ ބޮޑަށް އެ
ފާހަގަނުވެ ދިޔައީ. ވާހަކައަކީ ދަޢުވާކުރަން އިތުރު ފަރާތަކަށް ނާންގާ ދިޔައީ. ދަޢުވާކުރުމަށް ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ
ލެޓްސް ސޭ މާރިޗުން ފެށިގެން ނޮވެމްބަރަށް، އަހަރު ފަހުކޮޅުގެ ވާހަކައެއް ކަންނޭނގޭ. އޮކްޓޯބަރ އާދެ ލައްބަ. އެ
ޕީރިއަޑުގެ ތެރޭގައި އެ ލަސްވި ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން މި ކޮރަޕްޝަނުގެ ޢަމަލު އިތުރަށް ފުޅާވެގެން ވަރަށް ބޮޑަށް
ގޮއްސަވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެ ކަމުގެ ޒިންމާ ކޮމިޝަނުގެ ރައީސެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
ނަންގަވަންތޯއޭ؟ ނޫނީ ދައު ލަތުގެ އެހެން އެއްވެސް މުއައްސަސާއަކުން ނޫނީ ފަރާތަކުން މި ތަޙުޤީޤު ހިންގުމަށް
43

އެޅުއްވި ހުރަހަކީ ކޮބައިތޯއޭ. ޗެ ލެންޖަސްއެއްގެ ވާހަކަ ދަންނަވައިފި. އަދި އެ މުއައްސަސާތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ އެ
މުއައްސަސާތަކުން އެ ކަންތައްކުރެއްވި ބޭފުޅުންނަކީ ކޮބަ އިތޯ؟ ދެން ފާހަގަ ކޮށްދެއްވައިފި ދަޢުވާކުރުމަށް އެތަކެއް
ބޭފުޅުންނަށް ފޮނުވާފައިވާ ވާހަކަ. ކުރިން ވާހަކަފުޅުދެއްކި އިރުގައި ފާހަގަ ކުރެއްވި އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އަނބުރާ
ފޮނުވާފައި ނުވާކަން ޕީ.ޖީން. އެހެންނަމަވެސް، 2018ގެ ޑިސެމްބަރުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީ ހުން އެދިލެއްވި
އެދިލެއްވުމަކަށް ތި ބޭފުޅުން ފޮނުވާފައިވާ ސީޑީއެއްގެ ޒަރީ ޢާއިން މަޢުލޫމާތުތަކެއް ފޯރުކޮށްދީފައި އެބަހުރި. އޭގައި
އެބައިން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ކޭސްތަކާ ގުޅިގެން 17 ކަމެއް އިތު ރަށް، އޭ.ސީ.ސީ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވުނު
ކަންތައްތަކުގައި ހިމެނޭ 4 ،3 ،2 ،1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ހިމެނޭ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ތި ބޭފުޅުން
ދަންނަވާފައި އެބައިން 17 ކަމެއް އިތުރަށް ފުރި ހަމަކުރުމަށް ޓަކައި 24/2/2017 ގައި ޕީ.ޖީ އޮފީހަށް ފޮނުވުނު
މައްސަލަ އަނބުރާ ފޮނުވުމާ ގުޅިގެން އެ ކަންތައްތަކާއި މި މައްސަލައި ގައި ބަލަންޖެހޭ އިތުރު ކަންތައްތައް
ފުރިހަމަކުރަމުން ދަނީ ކަމަށް. މާނައަކީ، ޕީ.ޖީން އަނބުރާ ފޮނުވާފައި ހުރި ކަމަށް ފާހަގަކު ރެވިފަ އެބަހުރި މީތީގައި.
އެއަށް ކީކޭތޯ ވިދާޅުވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މުޢައްވިޒް ޖަވާބުދެއްވާ!
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ފައިސާގެ އަދަދު، ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ އެއް އަދަދެއް ދައު ލަތަށް ގެއްލުނު
ފައިސާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ އަދަދު. އަދަދެއްގެ ކުޑަ ތަފާތެއް އައި އޭރުގައި. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުންވެއްޖިއްޔާ
މީރާއަށް ޖަމާކޮށްފައި އިންނާނީ އެންމެ ޓްރާންސެކްޝަނެއްގެ ފައިސާ. އެހެންނޫން ކަމަށް ވަންޏާމު ހުރިހާ ފައިސާއެއް
ވެސް މިއިނީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.ސީގެ ނަމުގައި ޗެކް އެންޑޯޒްކޮށްފައި އެސް.އޯ.އެފް އެކައުންޓަށް ޖަމާވެފައި އިނީ.
އެހެންވީމާ، އެ އަދަދު ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ފައިސާއެއް އަ ދަދު އެއްކޮށް ދިމާވޭ. ދެން މި މައްސަލައިގައި ބޭންކު
އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ޢަމަލުކޮށްފައި އޮތްގޮތާ ގުޅޭގޮތުން، އެމް.އެމް.އޭއިން ގައިޑްލައިންސްތަކެއް ނެރުނު އެ ކަން
ހަރުދަނާ ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދިޔައިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ބޭންކުތަކަށް
ބައެއް ކަހަލަ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމަށް ޓަކައި ހިންގުންތަކެއް ހިންގި. އެ ހެންވީމާ، އެ
ބަދަލުތައް ގެނެވިފަ އޮތްކަން ފާހަގަކުރެވުނީ. އެކަމަކު، އެއްވެސް މުވައްޒަފަކާ ދޭތެރޭ ފިޔަވަޅެއް އެޅި ކަމެއް
އަޅުގަނޑުމެނަކަށް އެނގިފައެއް ނުވޭ. ދެން އެމް.ޕީ.އެލްގެ ޑޮލަރު ޓް ރާންސެކްޝަންގެ ތަޙުޤީޤުގައި މި އެމް.ޕީ.އެލް
ބޯރޑު މެންބަރުންނަށް ހަމަ ހާޒިރުކޮށް ތަޙުޤީޤުގައި ސުވާލު ވެސް ކުރެ ވުނު. އެކަމަކު، އެ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް
44

ޖިނާޢީ ދަޢުވާއެއް ކުރަން ފޮނުވޭ ވަރަށް ހެކި ލިބިފައިނުވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް ފާހަގަކުރެވުނު. ދެ ން
އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓެއް، 2 ރަށެއްގެ މައްސަލައިގައި އިކު އިޒިޝަން ކޮސްޓެއް، 2 ރަށަން ވެސް އިކު އުޒިޝަން
ކޮސްޓު ނެގިފަ އިނީ. އެކަމަކު، އަދަދު އަޅުގަނޑު ވެސް ޖެހޭ ނީ ހަމަ ޗެކްކޮށް ލަން އިނގޭތޯ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑަށް
ހަމަ ރިޕޯޓު ގައި އިން ނަންބަރުގައި، ހަމަ އެ ރަށުގެ ނަންބަރުގައި އިންނާނެ ހަމަ ނެގުނު އަދަދާ އި އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް
ތަފުޞީލު އިނގޭތޯ. އާދެ! ދެން ފައިނޭންޝަ ލް އިންޓެލިޖެންޓު ޔުނިޓު މައްސަލައާ ގުޅިގެން އެފް.އައި.ޔޫގެ ހެޑް
މިވަގުތު ވަޒީފާއިން ވަކިވެފައި ހުރީ. އެކަމަކު، އަޅުގަޑުމެން ދަޢުވާކުރަން ޕްރޮސެކިއުޓަ ރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވީ.
ދެން އެކަމަކު، ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެ ރަލް އޮފީހު ގެ ރިކުއެސްޓަކަށް މިހާ ރު ކޭސް ވާނީ އަސްލު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސްގަ. އެއީ މަނީ ލޯންޑްރިންގ ގާނޫނުގެ ދަށުން އިތުރަ ށް ތަޙުޤީޤެއްކުރަން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް
ހުށަހަޅަން ޕީ.ޖީން ލަފާދީފަ އޮތީމަ. ދެން ކޮމިޝަނުން 2014 ވަނަ އަހަރަށް ރިޕޯޓު ނެރުމާއި ގުޅިގެން ކޮމިޝަނުން
ކުރި މަސައްކަތަކީ ކޮބައިތޯ، ދިމާވި ގޮންޖެހުން ތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރިހެން އެ
ރިޕޯޓު ނެރުމުގެ ކުރިން ވެސް އޭ.ސީ.ސީއަށް ލިބުނު މަޢުލޫމާތަކާއި ގުޅިގެން، އަމިއްލަ ފަރާތަކުން ހުށަހެޅި
ހުށަހެޅުމަކާއި ގުޅިގެން އެ މައް ސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ޓަކައި ލި ޔުންތައް ހޯދަން މަސައްކަތްކުރި. އޭރުގައި އެ
އިދާރާތަކުން ލިޔުންތައް ލިބުމުގައި ހަމަ ޑިލޭތަކެއް އައި. ދެން ހަމައެއާއެއްކޮށް، ޚާއްޞަކޮށް ބޭންކުތަކުން
އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާ ރިކުއެސްޓުތަކަށް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޑިލޭވެގެންދިޔަކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
ފާހަގަކުރެވުނު. ދެން އޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިގެންދިޔައީ އަސްލު އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް
ނެރުއްވި އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގެ ސަޕޯޓިންގ ޑޮކިއުމަންޓު ލިބުނީމަ އެއާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން އިތުރު މަޢުލޫމާތުތައް
ހޯދަން ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔައީ. ދެން ދަޢުވާކުރަން ފޮނުވި މައްސަލައިގައި، ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ
ފާހަގަކުރެ އްވި މައްސަލައަކީ އަސްލު 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ޑޮލަރު ޓްރާންސެކްޝަނާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން
2014 ވަނަ އަހަރުގެ ތަޙުޤީޤަށްފަހު 2016 ވަނަ އަހަރު ދަޢުވާކުރަން ފޮނުވީ. އެ މައްސަލައި ގައި ފާހަގަކުރެއް ވި
އިތުރު 17 ކަމެއް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި، ދެން އޭގެތެ ރޭގައި ހިމެނޭ އެއް ކަމެއް އެއީ މޯލްޑިވްސް ޕޮ ލި ސް
ސަރވިސް މެދުވެރިކޮށް އެ ބޭފުޅުންގެ ނެރެފައި އޮތް ބޯޑު ރިޒޮލިއުޝަނެއް ފޯލްޓު ރިޒޮލިއުޝަނަކަށްވާތީ، އެ
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް މެދުވެރިކޮށް އެބައި ތަޙުޤީޤުކުރަން. ދެން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް ގެ އެބައި
ތަޙުޤީޤަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޕޯޓު ލިބުނީ މީގެ 1 މަސް ކުރިން. އެހެންވީމަ، ރިޕޯޓު ލިބުމާގުޅިގެން، ދެން
ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ހުރީ ފުރިހަމަ ވެފަ. އެ ހުރިހާ ކަމަކާއި އެއްކޮށް މީގެ އެއް މަސް ކުރިން މިހާރު ވާނީ ޕީ.ޖީއަށް
އެ ކޭސް އަނެއްކާ އަލުން ފޮނުވާފަ. އެ ހެންވީމަ، މިއީ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ބޮޑު މައްސަލައާ ތަފާތުވާނެ. ދެ ކޭސް
އަޅުގަނޑުމެން ގެންދިޔައީ ވަކިވަކިން ތަޙުޤީޤު.
45

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފޮލޯއަޕް ސުވާލަށް ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އެ ދިމާވި ޗެލަންޖަސްތަކަށް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލީ ޗެލަންޖަސް ދިމާވި މުއައްސަސާތަކާއި، އެ
މުއައްސަސާ ތަކުން އެ ފާހަގަވި ބޭފުޅުންނާއި އެކަން.
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީއަށް އޭރު ގޮސްގެން ވެސް ލިޔުންތައް ހޯދުމުގައި
ވަރަށް ދަތިތައް ދިމާވި. ހަމައެހެންމެ، ބޭންކުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވި ރިކުއެސްޓުތަކަށް ވެސް ބޭންކުތަކުން
ވަރަށް ބޮޑަށް ޑިލޭވެގެން ދިޔަ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުގައި ވެ އްޖެއްޔާ ބައެއް މުހިއްމު މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދުމުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބޭންކުތަކާއި ވަކިން މުޢާމަލާތު ކުރަން ވެސް ޖެ ހުނު. އޭރުގައި ބޭންކުތަކުގެ ބައެއް ބޯ ރޑު
މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑުމެންނާ މަޝްވަރާ މީޓިންގތައް ބާއްވައިގެން ވެސް ވާހަކަދައްކަން ޖެހުނު އެ އެއްޗެހިތަކަށް
ރިކުއެސްޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބު ނުލިބިގެން. ދެން ހަމައެއާ އެއްކޮށް ތަޙުޤީޤަށް މީހުން ހާޒި ރުކުރުމުގައި
ވެސް ހަމަ ޗެލެންޖަސްތަކެއް ދިމާވި. އެއީ ތަޙުޤީޤަށް މީހުން ހާޒިރުކުރީމަ އަބަދު ވެސް ކޮންމެވެސް އެއް ރީޒަނެއް،
ރަށުގައި ނޫޅުން ނޫނީ ރަށުން ބޭ ރުގައި ވުން. ދެން އެ ހެންވީމަ، ބައެއް ބޭފުޅުން ހަމަ ތަޙުޤީޤަށް ހާޒިރުކުރަން ޖެހުނީ
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤަށް ހާޒި ރުކުރަން ފޮނުވާ އަމުރު ފޮނުވައިގެން ހާޒިރުކުރަން ވެސް ޖެހުނު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ދާންދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސު ވާލުގެ
ޖަވާބަށް އެރުވުމަށް ފުރުޞަތު ދޭނަން. އެއީ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދިން ރަށް ނޫން އެހެން ރަށެއް
ތަރައްޤީކޮށްފައިވޭތޯ؟ އެކަން ތި ބޭފުޅުންގެ ތަޙުޤީޤަކުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާނަމަ އެކަމަށް ޖަވާބު ދެއްވުމަށް.
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބައިން، އަޅުގަނޑު މިވަގުތު ހަނދާންވާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އެއް ރަށެއް
އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސްވުން ހަދާފައި އިން ރަށް ނޫން އެހެން ރަށެއް، ޖެހިގެން އިން ރަށް ތަރައްޤީކުރަމުންދިޔަ
46

ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އިނީ. އެހެންވީމަ، އެކަމާއި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ބެލި، ބެލުމުން،
ބޮޑު ރަށެއް އެއީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ ކަން ހިނގަމުންދާއިރު އެކަމުގައި އެ ކަންކަން
އެދަނީ މާލިއްޔަތު ގާނޫނާއި މާލިއްޔަތު ގަވާއިދުގައިވާ އުސޫ ލުތަކާއި އެއްގޮތަށްތޯ ބަލައި އޭގެ ބޭރުން މި ހިނގާ
ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް ކުރެވޭ އޯވަރސައިޓު މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރުމުގެ މަސައްކަތް. ދެން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ
ގޮތުގައި އޭ.ސީ.ސީއާ އަދި އެހެނިހެން ވެސް މި އުފެދިފައިވާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ އެބައޮވޭ ޗެކް އެންޑް
ބެލެންސްގެ ވަރަށް ބޮޑު ދައުރެއް. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން އެ ކަން ހިނގަމުންދާ ވަގުތުގައި އެ ކަންކަމަށް
ނަންގަވަންޖެހޭ އެކްޝަން ނުނެންގެވުމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެ އް ވެފަ އިވާކަން މިހާރު މި
ނުކުމެގެން އަންނަ އޮޑިޓު ރިޕޯޓުތަކުންނާ އަދި އެކިއެކި ކޮމިޝަނުން މި ދިރާސާކުރާ މައްސަ ލަތަކުގެ ތެރެ އިން ވެސް
ފާހަގަވެގެން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންނަށް ޔަޤީންކަން އަރުވަން ބޭނުން މި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން، 19
ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އިރާދަ ކުރެއްވިއްޔާ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން މި ދެންނެވި އޯވަރސައިޓު ދައުރު
އަދާކުރާނަން. ތި ބޭފުޅުންނާ ޙަވާލުވެފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް، އެއީ ހިނގަންޖެހޭ ތަޙުޤީޤުތަކާއި އޮޅުންފިލުވަންޖެހޭ
މަޢުލޫމާތުތަކާއި އަދި އެއަށްފަހު ދަޢުވާކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާ މެދު ދަޢުވާކުރަން ފޮނުވުމާއި، މި މަސްއޫލި އްޔަތު ތި
ބޭފުޅުން އަދާކުރޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމައަށް ބަލާނަން. އަޅުގަނޑު އަދި ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ހަމަ އެންމެ
ސުވާލެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދެން މުޤައްރިރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ވެސް މި ސުވާލު ކޮށްލަން ބޭނުން.
އަޅުގަނޑަށް ވެސް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އެބަވޭ ބައެއްފަހަރު އިންސްޕެކްޓަރު، އިނގޭތޯ މި އޭ.ސީ.ސީގެ
އިންސްޕެކްޓަރުން ތަޙުޤީޤުކޮށްގެން ގެންނަ ރިޕޯޓުގައި އެ ނިންމާފައިވާ ނިންމުން އޭ.ސީ.ސީގެ މެންބަރުން
ޑެލިބަރޭޓުކުރާ ހަމައިން އެބަހު ރޭ އެ ނިންމުން ބަދަލު ވެފަ. ބައެއްފަހަރު ދަޢުވާކުރަން ހުންނަ ކަންކަން ދަޢުވާނުކުރާ
ގޮތަށް. ދަޢުވާ ނު ކުރަން އޮންނަ ރިޕޯޓު އެބަހުރި ދަޢުވާކުރާ ގޮތަށް. އެހެންވީމަ، މި ތި ބޭފުޅުންނަށް އެއްވެސް
ވަރަކަށް މިކަމާ ބެހޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވޭތޯއޭ؟
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިންވެސްޓިގޭޝަން ޓީމުތަކުން ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު ދަޢުވާކުރާ ގޮތަށް ފޮނުވާ މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު
ޕްރޮސީޖަރ އޮންނަ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ކުރި އަށްވުރެ އެއް ކަމެއް ހަރުދަނާވާނެ. އެއީ ދަޢުވާކުރާ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅުން
ރެކަމަންޑުކޮށްފައި އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ފޮނުވާލާނީ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ނިންމުމުގެ ކުރިން
47

ޑިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ ތެރެއިން ޕީ.ޖީ އޮފީހު ގެ ވަ ކީލުންނާއި މަޝްވަރާކުރާ ގޮތަށް. އެހެންވީމަ، އެ ބޭފުޅުން
ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ ވަކީލުންނާއި އެއްކޮށް މަޝްވަރާކޮށްގެން އައިމަ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތެއް ނިންމަން. ބައެއްފަހަރު ހުރޭ
ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ ވަކީ ލުންނާއި މަޝްވަރާކުރީމަ ޕީ.ޖީ އޮފީހުން އިރުޝާދު ދީފައި ވަކިވަކި ކަންތައްތަކެއް އިތުރަށް
ފުރިހަމަކޮށްލަން. އެގޮތުން ހުންނަ ޙާލަތްތަކު ގައި ހުންނާނެ އެ ކަންތައްތައް ފާހަގަކޮށް ފޮނުވާފަ. ދެން ހަމަ
ޔައުމިއްޔާ ކުރެވިފައި ހުންނާނެ ހަމަ ރީއްޗަށް. ދެން ޓީމުތަކުން ތައްޔާރުކުރާ ރިޕޯޓާއި ކޮމިޝަނުން ނިންމާ
ނިންމުމާއި ތަފާތެއް އުޅޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ މުޅިން ތަފާތު ދެ ރިޕޯޓަކަށް ވާނީ. އިންވެސްޓިގޭޝަން ޓީމުން
ތައްޔާރުކޮށްފައި ރިޕޯޓު ފޮނުވާއިރު ޓީމުގެ ލީޑް އިންވެސްޓިގޭޓަރު ސޮއިކޮށްފައި ފޮނުވާނެ. ފޮނު ވީމަ އަޅުގަނޑުމެން
ކޮމިޝަނުން ނިންމީމަ ކޮމިޝަނުން ނިންމާފައި ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުން ރިޕޯޓުގައި ސޮއިކުރާނީ. އެހެންވީމަ،
އެއްވެސް ތަނަކަށް ބަދަލެއް އައިއްސިއް ޔާ ރެކޯޑަށް ޓަކައި އޮންނާނެ ފައިލުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ސިސްޓަމު
ތެރޭގައި ވެސް ފެންނަން ހުންނާނެ ކޮން ބަދަލުތަކެއްތޯ އައީ. ކީއްވެގެންކަން އައީ. ދެން އަދި ޔައުމިއްޔާ ކުރެވިފައި
ހުންނާނެ ރީޒަންއާއި އެއްކޮށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ބަދަލުވެފައިވޭތޯއޭ؟ ޔެސް އޮ ނޯ.
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދަޢުވާކުރަން އަންނަ އެއްޗެހިތަކުގައި ވަރަށް ނާދިރު ޙާލަތެއް، އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައެއް ނެތް. ދަޢުވާކުރަން
އަންނަ އެއްޗެހިތަކުގައި މެންބަރުން ދަޢުވާނުކުރާ ގޮތަށް ނިންމާނީ ހަމަ މިބުނާހެން ޑިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ
ތެރެއިން މަޝްވަ ރާކޮށްފައި ގޮތެއް ނިމިއްޖިއްޔާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެގޮތަށް ވެފައި އެބަހުރިތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ؟
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް މުޢައްވިޒް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ރަނގަޅު އެބަހުރި. އެކަމަކު، ދަޢުވާނުކުރަން ނިންމާ އެއްޗެހިތަކު ގައި އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާލާފައި މިއީ
ދަޢުވާކުރެވިދާނެވަރުގެ ހެކި ހުރި ކަމަށް ބެލެވޭތީ އިތުރަށް ތަޙުޤީޤުކުރަން ފޮނުވާފައި އެބަހުރި.
48

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަދިވެސް ތަކުރާ ރުކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހަނދުމަފުޅުކޮށް އަ ރުވަން ބޭނުން މި މަސައްކަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ފުރި ހަމަ ދައުރު އަދާކުރޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަބަދުވެސް ބަލަމުންދާނެކަމުގެ
ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަންދެމުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިންމާލަން. ވަޑައިގެންނެވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއް ޔާ.
____
49